T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ENEZ YÖRESİNİN TURİZM İŞLETMELERİ AÇISINDAN GELİŞME PERSPEKTİFLERİ

UFUK KEREM ARDA

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. SELDA UCA ÖZER

EDİRNE, 2015

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ufuk Kerem ARDA tarafından hazırlanan **"Enez Yöresinin Turizm İşletmeleri Açısından Gelişme Perspektifleri"** konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Öğretim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 15. ve 16. Maddeleri uyarınca **28 Ekim 2015 / Çarşamba** günü saat **11:00**'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin (*) ..... kabul edilmesine ..... OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

SINAV JÜRİSİ

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Kıymet ÇALIYURT	kabul edilmesine	
Prof. Dr. Mehmet ERKAN	kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Selda Uca ÖZER (Danışman)	kabul edilmesine	

(*) Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında " **Kabul Edilmesine / Red Edilmesine / Düzeltilmesine"** seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekmektedir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10093072
Yazar Adı / Soyadı	UFUK KEREM ARDA
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 23509715596
Telefon	5335000385
E-Posta	keremarda22@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Enez Yöresinin Turizm İşletmeleri Açısından Gelişme Perspektifleri
Tezin Tercümesi	Development Perspectives of Enez Region in Terms of Tourism Enterprises
Konu	İşletme = Business Administration
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	İşletme Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2015
Sayfa	155
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. SELDA UCA ÖZER 13454560198
Dizin Terimleri	Türk turizmi=Turkish tourism
Önerilen Dizin Terimleri	Turizm işletmeleri = Tourism enterprises SWOT analizi = SWOT analysis
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

20.11.2015

İmza:.....

ÖZET

Tezin Adı **:** Enez Yöresinin Turizm İşletmeleri Açısından Gelişme Perspektifleri

Hazırlayan **:** Ufuk Kerem ARDA

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de turizm sektörü hızla gelişmiş ve birçok kritere bağlı olarak turizm faaliyetleri çeşitlenmiştir. Bir yörenin, değişen ve gelişen turizm faaliyetlerine uyum sağlayabilmesi için, turizm potansiyelinin doğru bir şekilde belirlenmesi ve bu potansiyele uygun olarak gelişme perspektiflerinin analiz edilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Bu tez çalışmasının da temel amacı; Marmara Bölgesinin Trakya bölümünde, Saros Körfezi'nin Yunanistan ile kesiştiği yerde bulunan ve Edirne ilinin kıyı şeridine sahip olan tek ilçesi konumundaki Enez yöresinin turizm potansiyelinin incelenmesi ve yörenin turizm işletmeleri açısından gelişme perspektiflerinin değerlendirilmesidir.

Çalışmanın teorik çerçevesinde turizm ve turizm işletmelerinin sınıflandırılması, SWOT analizi, yerel destinasyonlarda turistik potansiyel belirlemede SWOT analizinin önemi, Enez yöresinin sosyo-ekonomik ve coğrafi özellikleri, turistik arz/talep yapısı ve turizm faaliyetleri konularına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın alan araştırmasında ise yörenin turizm planlaması ve gelişimi konusunda söz sahibi olan kamu yöneticileri, yöredeki turizm işletme sahipleri ile yöneticileri, yerel halk ve turistler ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgulara dayalı olarak, Enez yöresinin turizm potansiyeline yönelik SWOT analizi yapılmış ve SWOT matrisi çıkarılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bilgi ve veriler ışığında da yöredeki turizm işletmelerinin gelişimine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Enez, Turizm, Turizm İşletmeleri, SWOT Analizi

ABSTRACT

Thesis Name : Development Perspectives of Enez Region in Terms of Tourism Enterprises

Prepared by : Ufuk Kerem ARDA

Beginning from the second half of 20th century, tourism sector has developed rapidly in our country as well as in the world and tourism activities have become varied depending on many criterias. In order to adapt the changing and developing tourism activities, determining tourism potential of a region properly and analyzing development perspectives in accordance with that potential, have importance. Main purpose of this thesis is to analyze tourism potential of Enez region which lies in Thrace part of Marmara region where Saros Gulf meets Greece and which is the only town with coastline in Edirne province and to evaluate development perspectives of the region in terms of tourism enterprises.

For the theoretical framework of this study, it has been tried to classify tourism and tourism enterprises and to clarify SWOT analysis, importance of SWOT analysis in determining touristic potential of local destinations, socio-economic and geographic characteristics, touristic supply/demand structure and tourism activities of Enez region. In the fieldwork of the study, depending on the findings gained from interviews with public administrators who can have a say in tourism planning and development of the region, tourism enterprises owners and managers, locals and tourists in the region; SWOT analysis has been done aimed at tourism potential of Enez region and SWOT matrix has been finalized. In the light of knowledge and data gained from the analysis, suggestions for development of tourism enterprises in the region have been presented.

Keywords: Enez, Tourism, Tourism Enterprises, SWOT Analysis.

ÖN SÖZ

Tezimin tamamlanmasına kadar geçen sürede seyrine ve akademik gelişimime yön veren, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan tez danışmanım ve Değerli Hocam Sayın Yrd.Doç.Dr. Selda UCA ÖZER'e öncelikle teşekkürlerimi sunarım. Tezime yaptıkları değerli eleştiriler ve değerlendirmeler ile beni yalnız bırakmayan ve bana destek olan Değerli Hocalarım Sayın Prof.Dr. Kıymet ÇALIYURT'a ve Sayın Prof.Dr. Mehmet ERKAN'a da teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tezimin konu seçiminden başlayarak bana yol gösteren ilk tez danışmanım Sayın Prof.Dr. Derman KÜÇÜKALTAN'a da çok teşekkür ederim.

Tüm çalışmam süresince sabır ile bana yardımını, desteğini ve sevgisini esirgemeyip, sürekli yanımda olan sevgili eşim Esma ARDA'ya, tüm hayatımda olduğu gibi bu süreçte de maddi manevi desteklerini esirgemeyen canım aileme ve bu çalışma sırasında aramıza katılarak bana manevi motivasyon kaynağı olan biricik oğlum Emir'e sonsuz teşekkür ederim.

Edirne, Kasım 2015

U. Kerem ARDA

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖN SÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
TABLOLAR ..... **viii**
ŞEKİLLER ..... **ix**
GRAFİKLER ..... **x**
RESİMLER ..... **xi**
KISALTMALAR ..... **xii**
GİRİŞ **1**

I. BÖLÜM
TURİZM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR VE TURİZM İŞLETMELERİ

1.1. Turizm İle İlgili Temel Kavramlar **3**
1.1.1. Turizm ve Turist Kavramları 3
1.1.2. Turizm Arzı 12
1.1.2.1. Turizm Arzının Özellikleri 14
1.1.2.2. Turizm Arzını Etkileyen Unsurlar 15
1.1.2.2.1. Altyapı ve Üstyapı 15
1.1.2.2.2. Kültürel ve Tarihsel Faktörler 16
1.1.2.2.3. Coğrafi Çekicilik ve İklim Faktörü 16
1.1.3. Turizm Talebi 17
1.1.3.1. Turizm Talebinin Özellikleri 18
1.1.3.2. Turizm Talebini Etkileyen Unsurlar 20
1.1.3.2.1. Ekonomik Faktörler 20
1.1.3.2.1.1. Turistik Ürün ve Hizmet Fiyatları 21
1.1.3.2.1.2. Gelir Düzeyi 21
1.1.3.2.1.3. Uzaklık 22

1.1.3.2.2. Sosyal Faktörler 22
1.1.3.2.2.1. Eğitim Düzeyi 22
1.1.3.2.2.2. Meslek 23
1.1.3.2.2.3. Yaş, Cinsiyet, Aile ve Nüfus Yapısı 23
1.1.3.2.3. Politik Unsurlar 24
1.1.3.2.4. Turizm Talebini Etkileyen Diğer Unsurlar 25
1.1.3.2.4.1 Reklam ve Tanıtım 25
1.1.3.2.4.2. Alış Veriş 25
1.1.3.2.4.3. Moda 25
1.1.3.2.4.4. Prestij ve Gösteriş 26
1.2. Turizm İşletmeleri 26
1.2.1. Konaklama İşletmeleri 27
1.2.1.1. Otel 27
1.2.1.2. Motel 28
1.2.1.3. Tatil Köyü 28
1.2.1.4. Pansiyon 29
1.2.1.5. Kamping 29
1.2.1.6. Oberj 29
1.2.1.7. Apart Oteller 30
1.2.1.8. Hostel 30
1.2.2. Yiyecek-İçecek İşletmeleri 30
1.2.3. Ulaştırma İşletmeleri 31
1.2.4. Seyahat Acenteleri 31
1.2.4.1. Tur Operatörleri 31
1.2.4.2. Seyahat Acenteleri 32
1.2.5. Diğer Turizm İşletmeleri 32

II. BÖLÜM

ENEZ YÖRESİNİN SOSYO-EKONOMİK ve COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ, TURİSTİK ARZ/TALEP YAPISI ve TURİZM FAALİYETLERİ

2.1. Enez Yöresine İlişkin Bilgiler 34
2.1.1. Tarihi ve Coğrafi Özellikleri 35

2.1.1.1. Tarihi 35
2.1.1.2. Coğrafi Konum 37
2.1.1.3. İklim 39
2.1.1.3.1. Sıcaklık 39
2.1.1.3.2. Yağış 41
2.1.1.3.3. Açık/Kapalı Gün Durumu 43
2.1.1.3.4. Güneşlenme Süresi 45
2.1.1.3.5. Flora (Bitki Örtüsü) ve Fauna (Hayvan Türleri) 45
2.1.1.3.5.1. Flora (Bitki Örtüsü) 46
2.1.1.3.5.2. Fauna (Hayvan Türleri) 48
2.1.2. Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapı 49
2.1.2.1. Demografik Yapı 49
2.1.2.2. Sosyo-Ekonomik Yapı 51
2.1.3. Jeolojik Yapı 53
2.1.4. Ulaşım 54
2.2. Enez Yöresinde Turizmin Gelişimi 55
2.2.1. Doğal Turistik Değerler 57
2.2.1.1. Deniz 58
2.2.1.2. Göller 59
2.2.2. Tarihi Turistik Değerler 65
2.2.3. Kültürel Turistik Değerler 77
2.3. Enez Yöresine Yönelik Turizm Talebi 78
2.3.1. İç Turizm Talebi 84
2.3.2. Dış Turizm Talebi 85
2.4. Enez Yöresinde Turizm Faaliyetleri 86
2.4.1. İkincil Konutlar 86
2.4.2. Otel ve Motel 88
2.4.3. Kamp Alanları ve Sosyal Tesisler 96
2.4.4. Rekreasyon Alanları 97
2.4.5. Enez Yat Limanı 99
2.5. Enez Yöresinde Gözlenen Başlıca Sorunlar 100

III. BÖLÜM

ENEZ YÖRESİNİN TURİZM İŞLETMELERİ AÇISINDAN GELİŞME PERSPEKTİFLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 102

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları 103

3.3. Araştırmanın Yöntemi 104

3.3.1. Veri Toplama Tekniği 105

3.3.2. Verilerin Toplanması 107

3.4. Araştırmadan Elde Edilen Bulgular 107

3.5. Enez Yöresi'nin Turizm İşletmeleri Açısından Gelişimine Yönelik Durum (SWOT) Analizi 110

3.5.1. SWOT Analizi Kavramı ve İçeriği 110

3.5.2. Enez Yöresinin Turizm Açısından SWOT Analizi 116

SONUÇ VE ÖNERİLER 122

KAYNAKÇA 127

EK 1. 141

TABLOLAR

Tablo 1. Enez'de Sıcaklık Değerleri (°C) 40
Tablo 2. Enez'de Aylık Ortalama Yağış Değerleri (mm) 41
Tablo 3. Enez'de Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre (mm) ve Pay (%) Olarak Dağılımı 42
Tablo 4. Enez'de Aylık Ortalama Yağışlı Günler Sayısı 42
Tablo 5. Enez'de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları .. 44
Tablo 6. Enez'de Aylık Ortalama Güneşlenme Süresi (Saat, dakika) 45
Tablo 7. Enez İlçesinde Sayım Devirlerine ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına Göre Nüfusun Seyri (1935–2014) 50
Tablo 8. Enez İlçesinde Tesis Türlerine Göre Belediye Belgeli Konaklama Tesisi, Oda ve Yatak Sayısı (2006) 57
Tablo 9. Enez'de Faaliyette Olan Konaklama Tesisi ve Yayak Sayıları (2011) ... 57
Tablo 10. Enez İlçesinde İşletme Belgeli Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı (2012–2013 Yılları) 84
Tablo 11. Enez İlçesinde Belediye Belgeli Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranının Yıllara Göre Dağılımı (2009–2013) 84
Tablo 12. Enez'de Bulunan Konaklama Tesisleri (2015) 88
Tablo 14. Enez Bölgesinin SWOT Matrisi 117

ŞEKİLLER

Şekil 1. Enez'in Türkiye'deki Konumu 34
Şekil 2. Enez İlçesinin Coğrafi Konum Haritası 38
Şekil 3. Enez ve Çevresinin Topografik Haritası 38
Şekil 4. SWOT Analizinde Olası Kombinasyonlar 111
Şekil 5. SWOT Bileşenleri 112
Şekil 6. SWOT Analizi Genel Yapısı 113

GRAFİKLER

Grafik 1. Enez Aylık Ortalama Sıcaklık Değerlerinin Değişimi 40
Grafik 2. Enez'de Aylık Ortalama Yağış Değerlerinin Değişimi 41
Grafik 3. Enez'de Ortalama Yağışların Mevsimlere Göre Dağılımı (%) 42
Grafik 4. Enez'de Ortalama Yağışlı Günler Sayısının Aylara Göre Dağılımı..... 43
Grafik 5. Enez'de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları. 44
Grafik 6. Enez İlçesinde Sayım Devirlerine ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına Göre Nüfusun Seyri (1935–2014)..... 51

RESİMLER

Resim 1. Enez Altınkum Plajı 58
Resim 2. Gala Gölü 60
Resim 3. Enez Gala Gölü'nden Bir Görünüm 60
Resim 4. Meriç Deltası'ndan Bir Görünüm 63
Resim 5. Bülbül Adası'ndan Bir Görünüm 64
Resim 6. Enez Kervansaray'ından Bir Görünüm 65
Resim 7. Enez Kalesi'nden Bir Görünüm 67
Resim 8. Enez Kalesi'nin Kuşbakışı Görünümü 67
Resim 9. Yunus Bey Türbesi'nden Bir Görünüm 68
Resim 10. Fatih Camii Ön Cephe Görünüşü 69
Resim 11. Fatih Camii'nin Güneyden Görünüşü 69
Resim 12. "Via Egnatia" Roma Yolu'ndan Bir Görünüm 70
Resim 13. Ainos Antik Kent Görünümü 71
Resim 14. Pişmiş Toprak Lahitler MÖ. 5.yüzyıl (Çakıllık Nekropolisi) 72
Resim 15. Çataltepe Tümülüsünde Ortaya Çıkan Tonozlu Mezar Odası 73
Resim 16. Su Terazisi 74
Resim 17. Kral Kızı Bazilikası 75
Resim 18. İç Liman ve Limanı Güneyden Koruyan Duvar ve Kuleler 76
Resim 19. Gattelusio ve Doria Aile Armaları 77
Resim 20. İnci Apart ve Otel Genel Görünümü 89
Resim 21. İnci Apart Bahçesinden Bir Görünüm 90
Resim 22. Enez Balcı Apart Motel Genel Görünümü 90
Resim 23. Enez Balcı Apart Motel Bahçesinden Bir Görünüm 91
Resim 24. Aqua Beach Otel Genel Görünümü (1) 91
Resim 25. Aqua Beach Otel Genel Görünümü (2) 92
Resim 26. Aqua Beach Otel Sahili'nden Bir Görünüm 92
Resim 27. Altun Motel Genel Görünümü 93
Resim 28. Esen Apart Motel'den Bir Görünüm 93
Resim 29. Dubara Otel'den Bir Görünüm 94
Resim 30. Ainos Holiday Resort Hotel'den Bir Görünüm 95
Resim 31. İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri'nin Genel Görünümü 96
Resim 32. Gala Gölü 98
Resim 33. Enez Limanı'ndan Bir Görünüm 99

KISALTMALAR

EGD : Ekonomi Gazetecileri Derneği

EGİAD : Edirne Genç İşadamları Derneği

ETSO : Edirne Ticaret ve Sanayi Odası

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vd. : ve diğerleri

GİRİŞ

Turizm sektörü dünyanın birçok bölgesinde ekonominin vazgeçilmez sektörleri arasında yer almakta hatta birincil sektör görevini üstlenmektedir. Türkiye'de de turizm sektörü ekonomiye olan direkt ve endirekt etkisiyle diğer sektörler arasında önemli bir yere sahiptir. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra tüm dünyada turizm sektörü hızla gelişmiş ve birçok kritere bağlı olarak turizm faaliyetleri çeşitlenmiştir. Sahip olduğumuz doğal ve kültürel çekicilikler sayesinde ülkemizde de turizm önemli bir sektör haline gelmiştir.

Turizm, insanların tatil amaçlı yer değiştirmeleri sonucu meydana gelen sosyo-ekonomik bir olaydır. Turizm özellikle turist çeken bölgelerde ekonomik, sosyal, kültürel etkiler yaratarak ülke veya bölge ekonomilerine olumlu etkiler yapmaktadır.

Bir yörenin, değişen ve gelişen turizm hareketlerine uyum sağlayabilmesi için, turizme uygunluk düzeyinin araştırılması ve turizm potansiyelinin doğru bir şekilde tespit edilmesi önemlidir. Turizm potansiyeli tam ve doğru saptanmadığı takdirde, yanlış yerler, yanlış zamanda, yanlış faaliyetlerle turizme açılabilmektedir. Sonuç olarak da yörenin mevcut verilerinin kaybedilmesi veya yapılan yatırımın geri dönüşümünün sağlanamaması gibi çevresel ve ekonomik kayıpları beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda; yörenin turizm potansiyelinin ve taşıma kapasitesinin çok iyi bir şekilde analiz edilip değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin önündeki engellerin kaldırılmasının önemli olduğu söylenebilmektedir.

İçinde birden fazla turizm türünün yer aldığı, büyük ölçekte nitelikli turizm alanlarının ortaya çıkması ve geliştirilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın öngördüğü genel turizm gelişim politikalarına uygun olarak turizm kentleri çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca planlama çalışmaları devam eden beş turizm kentine ek olarak 10 yeni turizm kentinin de turizm sektörüne kazandırılması hedeflenmektedir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı kapsamında araştırma ve planlama çalışmaları tamamlanacak olan 10 yeni turizm kentinden birisi Saros Körfezi turizm kentidir ve Enez sahili de Saros Körfezi'nde bulunmaktadır. Ayrıca yine T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından aynı Eylem Planı çerçevesinde Enez, yat limanı ile gelişecek yerleşimler arasına alınmıştır. Enez balıkçı barınağı da yat turizmine yönelik fizibilite ve uygulama projeleri hazırlanacak balıkçı barınakları arasında yer almaktadır.

Bu tez çalışmasında; Edirne ilinin kıyı şeridinde bulunan tek ilçesi olan Enez ilçesinin mevcut turizm faaliyetleri açısından bir durum fotoğrafı çekilmesi ve T.C. Kültür Bakanlığı Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı içerinde çeşitli faaliyetler kapsamında yer alan yörenin turizm işletmeleri açısından gelişme perspektiflerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde turizm ile ilgili temel kavramlara değinilmiş ve turizm işletmelerinin sınıflandırılması açıklanmıştır. İkinci bölümde ise bu çalışmanın temel araştırma alanını oluşturan Enez yöresinin sosyo-ekonomik ve coğrafi özellikleri, turistik arz/talep yapısı ve turizm faaliyetleri incelenmiştir. Üçüncü ve son bölümde de, SWOT analizi kavramı tanımlanmış ve yerel destinasyonlarda turistik potansiyel belirlemede SWOT analizi olgusu incelenmiştir. Bu incelemelerin ışığında da Enez yöresinin SWOT matrisi çıkarılarak, turizm işletmeleri açısından gelişme perspektifleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

I. BÖLÜM
TURİZM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR VE TURİZM İŞLETMELERİ

1.1. Turizm İle İlgili Temel Kavramlar

Turizm olgusunun ve turizm olgusu ile ilişkili kavramların daha rahat anlaşılabilinmesi için bu bölümde öncelikli olarak turizmle ilgili temel kavramlar ve onların tanımlamaları üzerinde durulacaktır.

1.1.1. Turizm ve Turist Kavramları

Günümüzde her yıl milyonlarca insan, sürekli yaşadıkları yerlerden geçici sürelerle ayrılarak başka ülkelere veya bölgelere hareket etmektedirler. Bu yer değişimi esnasında, ulaşım imkânlarından ve varılan yerlerdeki konaklama birimlerinden yararlanılmaktadır. XX. yüzyıla özgü modern bir olay olarak görülmesine karşın yer değiştirme, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar yüz yıllar boyunca çeşitli sebep ve amaçlarla bulundukları yerlerin dışındaki başka bir coğrafi mekâna hareket etmişlerdir (Çuhadar, 2006: 4).

İnsanlar önceden sadece dini, ticari ve askeri amaçlarla seyahat ederken, günümüzde sanayinin gelişmesi, kişi başına düşen gelirin artması, insanların değerlendirebilecekleri boş vakitlerinin çoğalması ile yapılan seyahatlerin amaçları da değişmiştir (Ulusoy, 2006: 1).

Dinamik bir yapıya sahip olan bu seyahat olgusu, çeşitli dillerde değişik kavramlarla ifade edilmektedir. Bu dinamik olayların gelişimi ve birçok terimin doğurduğu karışıklık sonucu, tüm dikkatler tek bir sözcük üzerinde toplanmıştır; bu sözcük turizmdir. Turizm, Latince “tornus” kelimesinden kaynaklanmakta ve insanların bir eksen etrafında dönme hareketini ifade etmektedir. Buradan da

İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi yaygın dünya dillerine “tour” şeklinde geçmiştir ki insanların dairesel hareket içerisinde bazı görülmeye değer yerleri, iş veya eğlence amacıyla gezip geri dönmelerini ifade etmektedir (Ağaoğlu, 1991: 24).

"Turizm" deyimi 19. yüzyılın sonlarına doğru kullanılmaya başlamasına karşın 20. yüzyılın bir tutkusu haline gelmiştir. Turizm kavramı üzerinde öznel, teknik pek çok tanım yapılmasına karşın günümüze değin kapsamlı bir tanım yapılamamıştır. Sorun turizmin öznesinin insan olmasından ve sosyal, psikolojik, ekonomik, politik gibi değişik unsurların bir araya gelmesinden kaynaklanmaktadır (Kozak vd., 2006: 1).

Turizm olayını veya kavramını belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar XIX. Yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Olaya değişik yönlerden değinen yazarlar, değişik turizm tanımları yapmışlardır. İlk turizm tanımlaması ise 1905 yılında Guyer-Feuler tarafından gerçekleştirilmiştir. Guyer-Feuler'e göre turizm; "gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinmeleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğince, doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak, ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren ‘modern’ çağa özgü bir olay" dır (Tan, 2012: 141-147).

Turizmin sadece ekonomik yönü üzerindeki tartışmaları başlatan Avusturyalı ekonomist Hermann Von Schullar (1910)’e göre turizm “başka bir ülkeden, şehir veya bölgeden yabancıların gelmesi ve geçici süre kalmalarıyla çıkan hareketin ekonomik yönünü ilgilendiren faaliyetlerin tümü” olarak ifade edilmiş ve olayın sosyo-kültürel yönü vurgulanmıştır (Kozak vd., 2006: 1). Edmood Picard ise Hermann Von Schullar'ın 1910 yılında yaptığı turizmin ekonomik yönüne değinen bu tanımını biraz geliştirerek "Turizmin ana fonksiyonun turist harcamalarının ekonomiye yaptığı katkıları araştırmak ve

özellikle de ülkeye döviz kaynaklarının akmasını sağlamaktır" şekilde ifade etmiştir (Kasap ve Faiz, 2008: 4). İktisadi açıdan başka bir tanımlama ise A.J. Norval tarafından yapılmış ve turizm; "Devamlı kalmanın ve iş faaliyetlerinin dışında kalan sebeplerle yabancı bir ülkeye seyahat etme ve bu sırada da bir yere ait paranın başka bir yerde harcanması" olarak açıklanmıştır (Tunç vd., 1998: 98).

Seher Uçkun ise turizmin sadece ekonomik etkilerinin değil aynı zamanda da sosyo-kültürel etkilerinin de olduğunu vurgulamış ve turizmin bu yönde de incelenmesi gerektiğini belirterek turizmin psikolojik ve sosyo-kültürel yönlerini de içeren tanımlamayı gerçekleştirmiştir. Uçkun'a göre turizm; insanların, sürekli yaşadıkları yerlerden geçici sürelerle ayrılarak başka ülke veya bölgelere gitmeleri, gittikleri ülkelerdeki farklı yerleri gezip-görme, dinlenme, eğlenme, öğrenme gibi psikolojik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılamalarıdır (Uçkun, 2004: 28).

Uçkun'un tanımında da belirttiği gibi gezmek, görmek, dinlenmek, değişik kültürleri ve mekânları tanımak için yapılan seyahat ve konaklamalar turizmin en temel özellikleridir. Inskeep (1991: 77) ise turizmi doğal çevre özelliklerine dayalı doğal çekicilikler, insan faaliyetlerine dayalı kültürel çekicilikler, sanatsal olarak yaratılan özel tür çekicilikler olarak sınıflandırmıştır. Turizmi 'tarihle coğrafyanın buluştuğu yer olarak tanımlayan N. Johnson (1996 akt. Emekli, 2006: 51-59) göre turizminde bu kaynakların, doğal, kültürel, tarihi, çevresel ve sanatsal çekiciliklerin pazarlandığını bir sektör olarak tanımlamakta (Özgüç 1998: 18) ve turizm faaliyetine katılan insanlar tüm yaşamını doğal çevrede sürdürmekte ve çeşitli kültürel, doğal, tarihi, çevresel, sanatsal ihtiyaçlarını geçici bir süre için farklı coğrafi bölgelerden karşılamaktadırlar (Emekli, 2006: 51-59).

Gilbert (1990: 45) ise turizmle ilgili gerçekleştirdiği çalışmalarının sonucunda turizme ilişkin şu tanımlamayı ortaya koymuştur; turizm kısa dönemler için sürekli yaşanan yer dışında daha farklı bir yer ya da topluma, tüketici

ihtiyacını karşılamak amacıyla gerçekleştirilen seyahat veya faaliyetlerin kombinasyonunu içeren rekreasyonun bir parçasıdır. Hunziker'de (1969: 11) Gilber gibi turizmi tanımlarken işin sürekli kalışa dönüşmemesi hususuna değinmiş ve gelir sağlayıcı hiçbir uğraşıda bulunmamak koşulu ile yabancıların geçici süre kalışlarından doğan olay ilişkilerinin tümüdür şeklinde tanımlamıştır.

Turizmin etki ettiği alanların çeşitliliği yüzünden farklı araştırmacılar turizmin etki ettiği farklı alanlarla ilgili çeşitli turizm tanımlamaları yapmışlardır. Bunun üzerine Uluslararası Turizm Akademisi farklı tanımlamaları kapsamak ve ortak bir turizm tanımı oluşturabilmek amacıyla bir turizm tanımı gerçekleştirmiştir. Bu tanıma göre turizm; gezi yolculukları için kullanılan bir terim, bu çeşit yolculukları gerçekleştirmek için yapılan insansal davranışların tümü; turistin gereksinimlerini karşılamak için işbirliği halinde çalışan endüstridir (1953: 27). Ancak Uluslararası Turizm Akademisinin gerçekleştirmiş olduğu turizm tanımı çok genel ve yüzeysel olmuştur.

Turizmle ilgili daha açıklayıcı ve detaylı tanımı 1979 yılında British Tourism Society (İngiliz Turizm Derneği) Burkart ve Medlik'in 1974 yılındaki çalışmalarına dayanarak yapmıştır. Bu tanıma göre turizm, insanların seyahat ettikleri yerlerdeki sürekli kalışlarının, iş ve meslek faaliyetlerinin dışında kalan kısa vadeli hareketlerinden oluşan etkinliktir (Haywood, 2002: 99).

Turizmin bir faaliyet olarak günümüzde en çok kabul gören tanımlarından birisi 1963 tarihli Birleşmiş Milletler'in "24 saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir uğraşıda bulunmamak koşulu ile bireyin yolculuk ve/veya konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür." şeklindeki tanımıdır (Tuyluoğlu, 2003: 4).

Bu tanımlamalara karşılık Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği olan AIEST (Association Internationale D'Experts Scientifiques Du Tourisme), turizmi bilimsel açıdan belirlemek üzere bir tanımlama yapmıştır. Bu tanıma göre;

“Turizm, yabancıların seyahat ve geçici veya devamlı asli kazanç elde etme faaliyeti için yerleşmeye dönüşmemek koşuluyla, konaklamalarından doğan ilişkilerin ve olayların tümüdür.” Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, turizm herhangi bir sebepten dolayı kişilerin tüketici olarak yer değiştirme ve konaklamalarından doğan olay ve ilişkiler olarak ifade edilebilir. AIEST (Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği) 1981 yılında Cardiff'de düzenlediği kongrede “turizm” terimi yeniden ele alınmış ve düzenlenmiştir. Bu düzenlemede turizm; insanların sürekli ikamet ettikleri yerlerden ayrılarak sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir getirici etkinlikte bulunmamak koşuluyla seyahatlerinden doğan ilişki ve olayların tümüdür şeklinde tanımlanmıştır (Vanhove, 2011: 2).

Turizmle ilgili anlam karmaşalarını gidermek, ortak bir turizm tanımı belirlemek ve aynı zamanda da turizmle ilgili uluslararası standartlar oluşturmak için Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ) 1991 yılında Ottawa’da düzenlenen Uluslararası Seyahat ve Turizm Konferansı’nda ortak bir turizm tanımı belirlemiştir. 1993 yılında kabul edilen bu tanıma göre turizm; kişilerin yaşadıkları yerin dışına, boş vakitlerini değerlendirmek ya da iş için veya başka nedenlerle yaptıkları ve bir yılı aşmayan seyahat eylemleridir (UNWTO, 1995: 1-2).

Bu uluslararası tanımlamalara karşın T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı yayımladığı Turizm terimleri sözlüğünde turizmi, “asıl ikametgahı dışındaki başka bir yere eğlence, tatil, kültür, arkadaş veya akraba ziyareti, aktif spor, toplantı, görev, öğrenim, sağlık, transit geçiş vb. amaçlarla seyahat etmenin doğurduğu olaylar bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Turizm Bakanlığı, 1999: 233).

Gerçekleştirilen tüm çalışmalara karşın henüz üzerinde tam anlamıyla fikir birliğine varılmış ortak ve uluslararası bir turizm tanımı bulunmamaktadır. Çünkü turizm kavramı gibi son derece geniş, çok yönlü ve karmaşık bir olguyu tek bir tanım ile ifade etmek zordur. Şimdiye kadar yapılan tanımlar, turizmin

sadece birkaç yönünü ve ilişkili oldukları alanları ifade etmiştir. Bunun nedeni turizm olgusunu araştıranların hareket noktalarının, başka bir deyişle, konuya bakış açıları ve önem verdikleri unsurların farklı olmasıdır. Bu sebepten dolayı turizmin çeşitli tanımlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur Faklı tanımlamaların bulunmasına karşın bu tanımlamalardan yolla çıkarak turizm olgusuna ilişkin ortak bazı özelliklerden bahsedebiliriz. Bunlar (Kozak vd., 2006: 5):

- Seyahatin devamlı ikamet edilen, çalışılan ve günlük gereksinimlerin sağlandığı yerlerin dışında yapılması,
- Konaklama sırasında genelde turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi,
- Konaklamanın geçici olması,
- Seyahatin gelir elde etmek amacıyla yapılmaması gerekmektedir.

"Turist" kavramı ise ilk kez 1800'li yıllarda kullanılmaya başlanmış ve bu kavram seyahat eden kimselere verilen bir isim olmuştur. Buna karşılık "turizm" kavramı ise ilk kez 1811'de İngiltere'de yayımlanan "Sporting Magazine" adlı bir dergide kullanılmıştır (Smith, 1989: 17). Bu iki kavramın, turizm ve turist kavramlarının ilk kez İngiltere'de ortaya çıkması sürpriz değildir çünkü bugünkü anlamda turizm faaliyetlerine benzer seyahatleri ilk kez İngiltere de İngiliz Thomas Cook'un 1841'de başlattığı günübirlik gezilerdir. Yine 1945 yılında ilk seyahat acentesi Thomas Cook tarafından İngiltere'de kurulmuştur (Ünal, 2007: 4). Buna bağlı olarak da turist, günübirlikçi, ziyaretçi gibi kavramlar şekillenmeye ve anlamlandırılmaya başlanmıştır.

Turist, Ziyaretçi ve Günübirlikçi Kavramları birbirlerine benzemekte ve zaman zaman da birbirlerine yerine kullanılmaktadırlar. Ancak bu kavramlar birbirlerine benzemekle beraber kesin hatlarla birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Günübirlikçi ve turist kavramları ziyaretçi kavramının alt kavramları olup ziyaretçi bu iki kavramı da kapsayan genel bir kavram olma özelliği taşımakta ve ziyaretçi; devamlı ikamet ettiği yerden başka bir yere gelir elde etmek amacı

dışında herhangi bir nedenle geziye katılan kişi olarak tanımlanmakta ve ziyaretçiler turist ve günübirlikçi olarak iki kategoriye ayrılmaktadırlar (Koyuncu, 2012: 11).

Turist kavramının tanımının yapılması da aynı şekilde turizm kavramı gibi uzun bir zaman almış ve çeşitli araştırmacılar tarafından çeşitli sektörlerle ilişkilendirilerek tanımlamalar gerçekleştirilmiştir. Turist kavramını uluslararası olarak tanımlama denemesi ilk olarak Milletler Cemiyeti'ne bağlı İstatistik Uzmanları Komisyonu tarafından yapılmıştır. 1937 tanımı olarak adlandırılan ve literatüre geçen bu tanıma göre; turist sürekli oturduğu ülkenin dışında herhangi bir ülkeyi 24 saatten az olmayan bir süre içinde ziyaret eden kişidir. Bu tanımlama ile aynı zamanda da turist olan ile turist olmayan ayrımı yapılmıştır. Bir ülkeye en az 24 saatlik bir süre için aşağıdaki nedenlerle gelenler turist sayılırlar (Eralp, 1983: 36). Bu kişiler:

- Dinlence, aile ilişkisi, sağlık vb. nedenler için,
- Bilimsel, yönetimsel, diplomatik, dinsel, spor vb. alanlardaki toplantılara veya konferanslara katılmak için,
- İş için,
- Kalışları 24 saatten az sürse bile deniz yoluyla gelenler şeklinde sınıflandırılabilmektedir.

Turist, turizm olayına katılan ve yön veren, sürekli yaşadığı yeri ticari kazanç dışı nedenlerle geçici olarak terk edip seyahat eden ve konaklayan; psikolojik tatmin arayan, sınırlı harcama gücü ile zamanı ile tüketimde bulunan kişidir (Usta, 2002: 10). Başka bir tanıma göre de turist, belirli bir süre için seyahat eden, ziyaret ettiği yerde 24 saatten fazla kalan veya ülkenin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme yapan, mali gücü, zamanı ve maddi imkanları sınırlı olan, rahatına düşkün, geleneklerini koruyan, temizlik ve kendine uygun konfor arayan insandır (Akat, 2000: 4). Başka bir tanımda turizm; dinlence ya da iş amaçlı bir yerden yola çıkarak belli bir destinasyona yönelen insani faaliyet olarak ifade edilmektedir (Bayer, 1992: 3).

Uluslararası bir ölçü içinde yabancı turist ve benzeri kavramların tanımları aşağıdaki gibi yapılmıştır;

Yabancı Ziyaretçi, bir ülkeye gelen ve konaklama süresi 24 saati aşan veya 24 saatten az olan bütün yabancı kişilerdir (Usta, 2002: 11).

Yabancı Turist, sürekli konaklama yerinin bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye, iş, aile ziyareti, merak, din, kültür, eğitim ve öğretim, spor, dinlenme, eğlence, dost ve akraba ziyareti nedenleri ile seyahat eden her çeşit toplantılara katılmak üzere giden, gittiği ülkede 24 saatten fazla süre ile kalan veya ülkenin konaklama tesislerinde en az bir geceleme yapan kişidir (Akat, 2000: 4).

Yabancı Ekskursiyonist (Günübirlikçi), gittiği ülkede 24 saatten daha az kalan veya ülkenin bir konaklama tesisinde bir geceleme yapmayan kişidir (Usta, 2002: 11). Örneğin, bir gemiyle gelip sabah İzmir limanına çıkan, Efes ve Bergama'yı gezdikten sonra aynı gün gemisine dönen kişilere denir (Sezgin, 1995: 9).

Türkiye'de ise "turist" kavramı, 1996 tarihinde değiştirilen 22247 sayılı Seyahat Acenteleri Yönetmeliği'nde şu şekilde tanımlanmıştır; para kazanma amacı olmaksızın, dinlenmek ve eğlenmek için ya da kültürel, bilimsel, sportif, idari, diplomatik, dinsel, sıhhi vb. nedenlerle, oturduğu yer dışına geçici olarak çıkan ve tüketici olarak belirli bir süre seyahat edip kalan ve yeniden ikametgahına dönen kimsedir (N. Kozak vd., 2008: 1-2). Turistin temel özellikleri ise şu şekildedir;

- Turist, turizme yön veren kişi ve turizm hareketlerinin belirleyicisidir.
- Turist, sürekli yerleşme amacı olmaksızın din, ailevi ilişki, sağlık, eğlenme, dinlenme veya boş zamanlarını gibi ticari olmayan nedenlerle seyahat eden insandır.

- Bilimsel, idari, diplomatik, dini, sportif nedenler veya bu çeşit toplantılara katılmak amacıyla seyahat edenler de turist olarak kabul edilir.
- Turist, temel amacı psikolojik tatmin olan, seyahati süresince ekonomik anlamda tüketici sayılan, normal düzeyde mali güce sahip ve zamanı sınırlı olan kişidir.
- Bir ülkeye çalışma, yerleşme, uzun süreli eğitim amacıyla gidenler ve transit yolcular turist sayılmamaktadır. En az bir gece konaklama gerçekleştirmiş günübirlikçiler ise turist olarak kabul edilir (Yağcı, 2003: 12, akt: Yıldız, 2011: 54-71).

Gerçekleştirilen bu tanımlamaların ışığı altında kısaca özetleyecek olursak, turizm olayının öznesi oluşturan temel ve vazgeçilmez unsur insandır. Turist, turizm tanımındaki özelliklere uygun olarak ve bu özelliklerin etkisi ile belirli bir süre için seyahat eden, ziyaret ettiği yerde 24 saatten fazla kalan veya ülkenin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme yapan, mali gücü, zamanı ve maddi kapasitesi (fiziki gücü) sınırlı olan, rahatına düşkün, geleneklerini koruyan, temizlik ve vasat konfor arayan, maceraperest olmayan insandır (Olalı, 1985: 12).

Literatürde Ekskürsiyonist olarak adlandırılan günübirlikçi kavramı ise turizm ve turizm faaliyetleri ile yakından ilişki olmasına karşın turist kavramından kapsadığı alan itibarı ile tamamen farklıdır. "Ekskürsiyonist" (günübirlikçiler); zevk için 24 saatten daha az bir süre seyahat edenler şeklinde nitelendirilmişlerdir (Maviş, 1994: 6-7). Dünya Turist Örgütünün tanımına göre günübirlikçiler, ziyaret edilen ülkede 24 saatten az kalan geçici ziyaretçilerdir (DİE, 1989, akt: Güler ve Çobanoğlu, 1994: 12). Yine Güler; Çobanoğlu'nun (1994: 13) yaptığı tanımlamadan özellikle dikkat çekilen nokta günübirlikçilerin ziyaret ettikleri ülkede gecelemedikleri, bir günden fazla kalsalar bile uyumak için gemi ya da trenlerine döndükleridir.

Dünya Turizm Örgütü milliyetine bakılmaksızın, bir ülkede ikamet ve kendi ikamet ettiği yerden ülke içinde başka bir yeri, kazanç sağlama amacı dışında 24 saat veya bir geceden az olmamak koşulu ile ziyaret eden kişileri

(yolculuğun amacı, eğlence, dinlence spor, iş, ailesel nedenler, görev toplantı, konferans, sağlık, eğitim vb. olabilir). Eğer bu kişiler 24 saati aşmaksızın ya da geceleme yapmadan ziyaretlerini tamamlarlarsa "günübirlikçi" olarak tanımlanmaktadırlar (Güler ve Çobanoğlu, 1994: 13).

1.1.2. Turizm Arzı

Farklı pek çok tanımı olmakla birlikte ekonomik anlamda arz, üreticinin belli bir zamanda ve belli bir piyasada değişik fiyatlara göre, satmaya razı olduğu mal ve hizmet miktarı olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 1997: 206). Turizm arzı ise, ekonomik olarak, belirli şartlar altında belirli bir fiyatla bir ülkenin veya bölgenin turistlere satmaya ya da turistlerin faydalanmasına sunmaya hazır olduğu turistik zenginliklerin bütünü şeklinde tanımlanabilir (ESİAD, 1994: 52, akt: Oktayer vd., 2007: 13). Turizm arzı, turistik tüketimde yer alan ve turizm talebinin gereksinmelerini karşılamak için gerekli mal ve hizmetlerin tedarik edilmesini içeren üretime dayalı işlemlerin tümü (Kozak vd., 2000: 45) olarak tanımlandığı gibi; bir dizi doğal ve insan yapısı cazibe unsurları ile turiste doğrudan veya dolaylı olarak sunulan mal ve hizmetlerin tümü (Çakır, 1999: 23) olarak da tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre ise turizm arzı, turistik tüketimde yer alan ve turizm talebinin gereksinimlerini karşılamak için gerekli mal ve hizmetlerin tedarik edilmesini içeren üretime dayalı işletmelerin tümüdür (UNEP, akt: Oktayer vd., 2007: 13). Emir'e (2012: 13) göre ise turizm arzı; bir ülkenin turizm işletmeleri yoluyla turistlere sunduğu maddi ve manevi değer üretim teknolojisi ve koşulları bütünüdür.

Her destinasyonun arz kaynakları farklı olduğu için bunların sınıflandırılması güçleşmekte ve farklı şekillerde sınıflandırılması yapılmakla birlikte genelde dört temel grup içerisinde toplanmaktadır. Bunlar (Goeldner ve Ritchie, 2009: 335; Çavuşgil, 2010: 23);

1. ***Doğal Çevre Kaynakları:*** Bir bölgenin doğal kaynakları ziyaretçilerin kullanımına ve beğenisine uygun turizm arzının temel ölçüm

elemanlarından oluşturmaktadır. Bu kategoriye bir bölgenin; hava, iklim ve fiziki coğrafya koşulları, bitki ve hayvan varlığı (flora ve fauna), nehir ve ırmakları, mağara ve şelaleleri, plajları, içme suları, doğal güzellikleri vb. özellikleri dahil edilmektedir.

2. ***İnsan Yapımı Çevre Kaynakları:*** Bu bileşen doğal çevre içerisinde veya üzerinde geliştirilmiş olan alt ve üst yapı elemanlarını içermektedir. İnsan yapımı çevrenin içerisinde yer alan alt yapı öğeleri; su dağıtım merkezi, kanalizasyon tesisatları, gaz hatları, elektrik ve haberleşme ağları, drenaj sistemleri, yollar ve diğer yapısal gereklilikleri kapsamaktadır. Turizm üst yapı elemanları ise öncelikli olarak ziyaretçi ve ziyaretçi aktivitelerini destekleyen; havaalanları, otoyollar, otopark alanları, parklar, marina ve limanlar, otobüs ve tren istasyonları, otel, motel, restoran, müzeler, eğlence merkezleri, alışveriş merkezleri, gece ışıklandırmaları vb. yapıları içermektedir.
3. ***Turizm İşletmeleri:*** Turizm endüstrisi içerisinde yer alan işletmeler genellikle halkın "turizm" olarak algıladığı pek çok öğeyi yansıtmaktadırlar. Bu işletmelerin ilki ve en önemlisi gemiler, uçaklar, trenler, otobüsler, limuzinler, taksiler, otomobiller, tramvaylar vb. kişilerin seyahat etmesine yarayan elemanları kapsayan ulaştırma sektörüdür. Özü itibariyle geçici bir yer değiştirme hareketi olan turizm, ulaştırma işletmeleri olmaksızın düşünülememektedir. Turizm arzının oluşturan turizm işletmeleri içerisinde, turistlerin gittikleri yerde barınma ve yeme-içme ihtiyaçları karşılayan konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri de bulunmaktadır.
4. ***Konukseverlik ve Kültürel Kaynaklar:*** Turistlerin bir bölgede en iyi biçimde ağırlanmalarına imkan veren o bölgenin halkı ve sahip olduğu kültürel zenginliklerdir. Bölge halkının ve özellikle çalışanların konuklara içten davranması, turistlerin karşılanması, güler yüzle servis yapılması, dostane ve sıcakkanlılıkla yaklaşılması vb. özellikler yanında bölgenin tarihi, edebiyatı, mimarisi, sanat değerleri, müzikleri ve dansları, alışveriş veya sportif amaçlı etkinlikleri ve geleneksel veya ulusal festivalleri vb. diğer aktiviteleri bu grupta değerlendirilmektedir.

1.1.2.1. Turizm Arzının Özellikleri

Günümüzde birçok turizm çekim merkezi, yeni ürünler ve yeni bir turizm arzı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunun arkasında ise, ülkelerin turizmde ürün farklılaştırmasına giderek uluslar arası turizm piyasasındaki rekabet gücünü, pazar payını, ülkeye gelen turist sayısını ve gelirini artırmak düşüncesi yatmaktadır. Dolayısıyla bir turizm ülkesinin turizm amaçlı kullanabileceği arz kaynaklarını iyi analiz etmesi ve onları turistin ve ülkenin yararına sunabilmesi ekonomik anlamda önemlidir. Ülkeler kendilerine dönük turizm arzını ancak bu şekilde artırabilirler. Emir (2012: 13), Olalı ve Timur (1988: 135) göre bunu gerçekleştirmenin yolu da turizm arzının özelliklerini bilmekten geçmektedir. Turizm arzının özellikleri ana başlıklar halinde aşağıda kısaca verilmiştir.

- Büyük yatırımlar zorunludur. Yüksek harcama gerektirir.
- Her ülke insanının yapısına uygun olarak ürünün pazarlanmasını ve sunulmasını gerektirir.
- Hizmet üretilir ve soyuttur. 365 gün devam eder.
- Üretildiği anda tüketilmesi, üretildiği yerde tüketilmeyi gerektirir. Stoklanamaz.
- İkame olanakları yüksektir.
- Emek – yoğun bir üretime dayalıdır.
- Kısa dönemde inelastik (katı) bir özellik gösterir. Arz kısa dönemde artırma imkânı yoktur.
- Turizm arzı çok değişik faktörleri, sektörleri, alanları ilgilendiren karmaşık bir yapıya sahiptir.
- Makine kullanımı (otomasyon) sınırlıdır.
- Tüketici ürünün üretildiği yere gitmek zorundadır.
- Turizm arzı, diğer turistik bölgelerdeki fiyatların etkisi, tüketici eğilimleri ve gereksinimlerindeki farklılıklar gibi, dış faktörlerin etkisi ile sunulan mal ve hizmetler açısından da farklılıklar göstermektedir,

- Turizm sektöründe üretilen mal ve hizmetlerin ya da kazanılan deneyimlerin stok edilmesi mümkün olmadığından turizm arzını oluşturan mal ve hizmetlerin üretildiği anda tüketilmesi zorunluluğu söz konusudur.
- Turizm arzı çok değişik alanları ilgilendiren bir özelliğe sahiptir. Bir bölgedeki fiziksel, doğal, kültürel ve insani değerler bu bölgeyi ziyaret eden turistin zihninde bir bütün olarak kalmakta ve turistin tatil deneyiminin oluşmasına bir bütün olarak katkıda bulunmaktadır.

Çeken (2008: 303-304) turizm arzı ile ilgili yukarıda verilen özelliklere katılmakla birlikte temiz bir çevre ve turistik arz verilerin envanteri çıkarılmasının da turizm arzı açısından son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır.

1.1.2.2. Turizm Arzını Etkileyen Unsurlar

Bir ülkedeki turistik arz kapasitesinin nicelik ve nitelik olarak durumu, turizmi teşvik eden başlıca unsurdur. Bir ülkedeki turizm arzı kültürel, tarihsel, iklim, eğlence olanakları gibi unsurların kompozisyonu tarafından belirlenmektedir (Oktayer vd., 2007: 15).

1.1.2.2.1. Altyapı ve Üstyapı

Altyapı hizmetleri ile, gidilmek istenen ülke ya da bölgedeki ulaşım ağı ve hizmetlerinin gelişmiş, ulaşım araçlarının güvenli, konforlu ve sayıca yeterli, konaklama ve yeme-içme tesislerinin ise kaliteli ve hijyenik koşullara sahip obuaları anlatılmak istenmektedir. Üst yapı olanakları ise dar ve geniş manada iki şekilde tanımlanmaktadır. Dar manada üst yapı denildiğinde genellikle turistik tesisler akla gelmekte ve turistlerin barınma, beslenme ve eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılanması ön plana çıkmaktadır. Su problemi, sinek, bulaşıcı hastalıklar gibi sorunların olmaması, herhangi bir sağlık sorununda sigorta sistemlerinin işlemesi, güvenlik sorununun olmaması, turist gönderen ve kabul eden iki ülke arasında herhangi bir şekilde kanunlar çerçevesinde çatışmaya yol

açacak ayrılıkların bulunmaması veya söz konusu problemlerin varlığı halinde turist gönderen ülkenin kanunlarının da geçerliliğinin kabul edilmesi gibi özel unsurlar ise geniş manada üstyapı hizmetleri arasında yer almaktadır (Oktayer vd., 2007: 16).

1.1.2.2.2. Kültürel ve Tarihsel Faktörler

Bir çok farkh çalışmada turizm arzmı belirleyen sosyal unsurlar olarak da nitelendirilen kültürel ve tarihsel faktörler, her ülkenin tarihi ve kültürel zenginlikleri ile yakmdan ilgilidir. Bunların yanı sıra, bir ülkenin ya da bölgenin arkeolojik ve sanatsal zenginlikleri de bu başlık altında değerlendirilebilir. Özellikle eski uygarlıklara ait tarihi kalıntılar birçok insanın ilgisini çekmekte ve bu konuda önemli bir çekim merkezi oluşturmaktadır. Günümüzde bu tip unsurlara sahip olan ülke ve bölgelere önemli kültürel turlar düzenlenmektedir. Bu özelliklere sahip ohnayan ülkeler ise, diğer ülkelerle turizm konusunda rekabet edebilmek için yapay kültürel zenginlikler yaratarak turistik çekim merkezi olma yolunu seçmektedir (Oktayer vd., 2007: 16).

1.1.2.2.3. Coğrafi Çekicilik ve İklim Faktörü

Coğrafi çekicilik ve iklim faktörü o ülkenin doğal güzellikleri içerisinde değerlendirilebilecek unsurlardır. İnsanların herhangi bir katkısı ve emeği obuadan doğal olarak meydana geniş olan zenginliklerdir. Dolayısıyla turistler için çekim faktörü oluşturan fiziksel faktörlerden başlıcaları bir ülkenin ya da bölgenin doğal coğrafi güzellikleri ve o bölgenin iklimidir (Zengin, 2001: 51). Gidilecek yerdeki iklim koşullarının turist gönderen ülkedeki iklimsel koşullara benzer ya da farklı olması önemli bir unsurdur. Turist gönderen ve turist çeken ülke iklimleri arasında var olan iklimsel benzerlikler tatil zamanının planlanması hususunda kolaylıklar sağlayabilirken, kimi zaman farklı iklimler de çekim ortamı yaratabilmektedir. Örneğin, kuzey yarımkürede bulunan bir ülkede kış mevsimi yaşanırken, tatilini sıcak bir bölgede değerlendirmek isteyen turistler için ülkenin

güney yarımkürede bulunması bir tercih nedeni olabilmektedir. Kitlelerin genel tercihlerine uyan iklim özelliklerine sahip bölgeler, başka bir deyişle güneşlilik süresinin uzun, ısının düzenli, yağışın ve havasındaki nemlilik oranının az olduğu yöreler, turist akımlarından olumlu yönde etkilenmektedir (İçöz, 2005: 47). Bir bölgenin manzarası, doğal yapısı, bitki örtüsü, v.b. unsurları da bu başlık altında incelenebilecek diğer coğrafi çekim faktörleri arasında sayılabilir (Oktayer vd., 2007: 16).

1.1.3. Turizm Talebi

Turizm talebi seyahat etme isteğinde olan ve bu isteği karşılamak için yeterli gelire sahip olan insan sayısı olarak tanımlanabilir. Ekonomideki diğer mal ve hizmetlere yönelik talebe göre bazı farklılıklar ve değişik özellikler gösterir. Turizm talebini etkileyen faktörler üç grupta toplanabilir. Birincisi, turistik mal ve hizmet fiyatları, kişilerin harcanabilir geliri, uzaklık, arz kapasitesi, teknoloji gibi faktörleri içine alan ekonomik faktörlerdir. İkincisi, eğitim düzeyi, kentleşme oranı, boş zaman, meslek, hareket olanakları gibi faktörleri içinde barındıran toplumsal faktörler ve üçüncüsü bunların dışında kalan zevk ve alışkanlıklar, reklam ve tanıtım, sağlık, terör gibi diğer faktörlerdir (İçöz, 2005: 117-152; Lim, 1997: 842-845; Kozak vd., 2001: 66-75).

Turizm talebi yeterli satın alma gücüne ve boş zamana sahip insanların turistik mal ve hizmetlerden belirli bir piyasada, belirli bir fiyata ya da bedelsiz olarak rasyonel ve ya irrasyonel nedenlerle belirli bir dönemde satın almaya ve ya yararlanmaya karar verdikleri miktardır (Olalı, 1991: 124).

Şıklar'a (1997: 58) ise turizm talebini; “Turistik mal ve hizmetleri kendi ikameleri dışında bir piyasada belirli bir fiyata satın alma isteğinde bulunan, bu isteğini gerçekleştirmeye imkan verecek kadar satın alma gücüne ve boş zaman sahip olan insanların miktarıdır.” şeklinde tanımlamıştır.

Divisekera (2003: 31-49) ise yukarıda yapılan tanımlamalara katılmakla birlikte bazı farklılıklara dikkat çekerek turizm talebini turizm faaliyetine katılacak kişi ya da kişilerin sürekli ikame ettikleri yerlerden farklı yerler seçerek, tüketmek için gittikleri yerlerde turistik mal ve hizmetleri satın alma olanaklarına sahip olan kişilerin gerçekleştirdiği bir etkinlik olarak tanımlamaktadır.

1.1.3.1. Turizm Talebinin Özellikleri

Bu tanımlar incelendiğinde turizm talebinden söz edebilmek için aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir (Kozak vd., 2001: 42):

- Turizm talebi için gereksinimleri karşılayabilecek mal ve hizmetlerin var olması gerekir.
- Turistik mal ve hizmetlerin belirli bir piyasada, belirli bir fiyata turistlerin hizmetine sunulmuş olmalıdır.
- Tüketici turistik mal ve hizmetlerden satın alarak ya da ücretsiz olarak yararlanmak istemelidir. Çünkü istek olmadan talep doğmaz.
- Turizm talebi belirli bir dönem için söz konusudur. Turizm hareketlerine katılan herhangi bir kimse, seyahatin bitiminde sürekli yaşamak zorunda olduğu bölgeye tekrar dönmek zorundadır.
- Turizm talebini; dinlenme, eğlence, kültür, sağlık, spor, din gibi rasyonel nedenler; taklit kıskançlık, moda, gibi rasyonel olmayan nedenler yaratabilir.

Kısaca belirtmek gerekirse turizm gelirleri Türkiye için olduğu kadar diğer ülke ekonomileri için önemli bir kaynaktır. Bu geliri yaratan da turizm talebidir. Ülkeler, turizm talebini yükseltmek için son yıllarda büyük bir rekabetin içine girmişlerdir. Türkiye'de bir turizm ülkesi olarak bu rekabetin içinde yer almakta ve turizm talebini mümkün olduğunca yukarılara çıkarmaya çalışmaktadırlar (Kaya ve Canlı, 2006: 43-54).

Bu zorlu rekabet ortamında turizm talebinin üst noktalara çıkarılabilinmesi için turizm talebinin özeliklerinin iyi kavranması gerekmektedir. İçöz'e (2005: 105-106) göre turizm talebinin özelliklerini oluşturan unsurlar aşağıda ana başlıklar halinde belirtilmiştir.

- Turizm talebi bağımsız (otonom) bir talep niteliğindedir. İnsanları seyahate yönelten çeşitli nedenler vardır. Bu nedenler insanların atmosfer değiştirme isteği ve kişisel etkiler altında kalmasının sonucudur.
- Turizm talebi çok yönlüdür ve karmaşık bir özelliğe sahiptir. Fiziksel bir rahatlığa, psikolojik bir mutluluğa ulaşmak için seyahat edenler ile ticaret amaçlı seyahat edenler arasında bir farklılık olduğu gibi; konaklamanın gerçekleştiği bölgedeki gıda, eğlence, konut, diğer mal ve hizmetler gibi değişik gereksinimlerin baskısına ve yoğunluğuna göre de farklılıklar bulunmaktadır.
- Turizm talebi, mutlaka kişisel gelirin kullanımını ifade eder.
- Turizm talebinin ikame olanaklarının fazla olması; turistik tüketimdeki tercihlere ekonomik, sosyal, politik ve mali nitelikteki unsurların etki etmesi turizm talebine aşırı esnek bir özellik kazandırır.
- Turistik tüketime konu olan mal ve hizmetler arasında da aşırı bir rekabet vardır. Bu rekabet kişisel tercihlere bağlı olarak ortaya çıkar . Konaklama süresi ile uzaklık arasında bir rekabet olduğu gibi, turistik tüketim harcamalarından konaklamaya akan pay ile ulaştırmaya akan pay arasında da bir rekabet söz konudur. Turistin geldiği yer ile turistik istasyon arasında bir rekabet vardır ve mesafe uzadıkça konaklama süresi kısalır.
- Turizm talebi ekonomideki lüks ve kültürel nitelikteki diğer mal ve hizmetlerle rekabet halindedir. İkame olanakları turizmden başka alanlarda ve çok sayıda olduğu için, turistik mal ve hizmetlerin yerini özellikle lüks nitelikteki mal ve hizmetler alabilir.
- Turistik hareketler belirli mevsimlerde yoğunlaştığı için turizm talebi de mevsimlik bir özellik taşır. Son yıllarda mevsimsel özelliklere bağlı olarak yeni turizm türlerinin geliştirilmesi ve her turistin farklı amaçlarla farklı turizm türlerini tercih etmesi dikkate alındığında, mevsimsel özellikleri

yitirmeleri sonucunda söz konusu turizm türlerine olan talebin düşmesinin nedeni daha iyi anlaşılacaktır. Örneğin kış turizmi, golf turizmi, dağ turizmi, av turizmi vb. gibi turizm türlerine yönelik turizm talebin mevsimlik özelliğe sahiptir.

- Turizm talebi, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre de değişiklik gösterir. Örneğin; gelişmiş ülkelerdeki turizm talebi ile gelişmekte olan ülkelerdeki turizm talebinin özellikleri birbirinden farklıdır.

1.1.3.2. Turizm Talebini Etkileyen Unsurlar

İnsanların farklı nedenlerden dolayı seyahat etmelerinden doğan turizm talebi, önceden kesin biçimde öngörülmesi güç olan ekonomik ve politik koşullara bağlı olduğundan, turizm sektörünü talep dalgalanmalarından anında etkilenmektedir. Turizm talebini etkileyen faktörler ekonomik, sosyal ve diğerleri olarak 3 başlık altında toplanabilmektedir.

1.1.3.2.1. Ekonomik Faktörler

Ekonomik faktörler, her sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de önemli bir konuma sahiptirler. Yeterli satın alma gücüne sahip olmayan bir kimsenin turizm amacıyla başka bir ülkeye seyahat etmesini beklememek gerekir. Turizm, tüketicilerin (turistlerin) üründen yararlanmak için üretim yerine fiziksel olarak gitmek zorunda oldukları bir üründür. Çoğunlukla turistlerin gitmek istedikleri bölgedeki ekonomik değişkenler turistlerin geldiği bölgelerdekinden oldukça farklıdır. Bu durum özellikle uluslararası turizm ve uzun süreli seyahatlerde daha belirgindir (Çuhadar, 2006: 42). Potansiyel bir turist, seyahat kararı verirken;

- Kendi gelir düzeyini,
- Gideceği bölgedeki fiyat düzeyini,
- Döviz kurlarını,

- Ulaştırma maliyetini dikkate almak durumundadır.

Turizm talebini etkileyen ekonomik faktörlerden en önemlileri sırasıyla, sunulan turistik ürün ve hizmetlerin fiyatları, turizm talebinde bulunan kişilerin harcanabilir gelir düzeyleri, ülkeler arasındaki döviz kurları, seyahat edilen yere olan uzaklık ile reklam ve tanıtım amacıyla yapılan harcamalar olarak sayılabilir (Çuhadar, 2006: 43).

1.1.3.2.1.1. Turistik Ürün ve Hizmet Fiyatları

Turistik mal ve hizmetlerin fiyatları, seyahat, barınma ve gidilecek yerde yapılması planlanan aktivitelerin fiyatları olmak üzere üç ana kategoriyi oluşturmaktadır (Ryan, 2003: 38). Uluslararası turizm göz önüne alındığında gidilecek ülkedeki fiyat düzeyi, döviz kurları, ulaştırma maliyetleri ve barınma fiyatları ön plana çıkmaktadır. Bu kriterler neticesinde, ilgili ülkeye gidilip gidilmeyeceği, gidilecek ise tatil süresinin ne kadar tutulacağı ve gidilmeyecek ise alternatif ülkenin neresi olacağı konusundaki nihai kararlar verilmiş olur (Oktayer vd., 2007: 22).

1.1.3.2.1.2. Gelir Düzeyi

Turizm talebini ikinci olarak etkileyen diğer önemli bir faktör de potansiyel turistlerin harcanabilir gelir düzeyleridir. Hiç kuskusuz, bireylerin turizm talebinden söz edebilmek için öncelikle beslenme, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçlarının ötesinde dinlenme, eğlenme ve seyahat amacıyla harcayabilecekleri yeterli gelirlerinin olması gerekir. Turistler de, diğer tüketiciler gibi para ya da gelir düzeyi konusunda duyarlıdırlar ve turistik ürün ve hizmetlere yönelik talep kişilerin harcanabilir gelirlerindeki değişmelerden önemli ölçüde etkilenmektedir (Çuhadar, 2006: 44).

1.1.3.2.1.3. Uzaklık

Uzaklık (mesafe), turizm talebi açısından caydırıcı etki yapan önemli bir faktördür. Bir ülkenin diğer ülkelere olan uzaklığı ve ulaştırma olanakları, aynı zamanda ekonomik bir unsur olarak turizm talebini etkilemektedir. Uzaklığın talep üzerinde iki türlü etkisi vardır. İlk olarak, seyahat mesafesi arttıkça seyahatin süresi de artacağı için bu mesafe ek bir külfet getirecek ve tatil süresinin kısalmasına neden olacaktır. Ayrıca uzun mesafelere yapılan seyahatler daha yorucu olmaktadır. Her ne kadar ulaştırma endüstrisindeki teknolojik gelişmeler mesafe kavramının etkisini azaltmış olsa da, gidilecek bölgeye olan uzaklık önemli bir caydırıcı faktör olarak turizm talebini etkilemektedir (Çuhadar, 2006: 45).

1.1.3.2.2. Sosyal Faktörler

Bir toplumu oluşturan bireyler yas, cinsiyet, kültürel, ailesel vb. yönlerden farklılık gösterdiklerinden, buna bağlı olarak farklı düzeyde seyahat eğilimine sahiptirler. Bu eğilimlerin belirlenmesi ve araştırılması, turizm talebini etkileyen ekonomik faktörlerle birlikte bir bütün olarak, ileriye yönelik daha etkili plan ve politikaların ortaya konulabilmesine yardımcı olacaktır. Turizm talebi üzerinde etkili olan toplumsal ve demografik faktörler; yas, cinsiyet ve aile yapısı; eğitim düzeyi; meslek; bos (serbest) zaman; moda, zevk ve alışkanlıklar seklinde sıralanabilir (Çuhadar, 2006: 53).

1.1.3.2.2.1. Eğitim Düzeyi

Eğitim düzeyi yüksek kesimin düşük kesime oranla daha fazla seyahat etme alışkanlığına sahip olduğu söylenmektedir. İyi eğitim almış olan insanların daha fazla değişik yerleri ve kültürleri tanıma ve öğrenme eğilimleri vardır. Eğitim ve kültür düzeyi yükseldikçe insanların kültürel ve turistik faaliyetlere

katılma isteklerinin de arttığı söylenebilir. Örneğin, konsere, tiyatroya gitme, sanatsal etkinlikleri takip etmek, tenis ya da golf oynamak, kayak yapmak gibi faaliyetlere katılanların genelde eğitim ve kültür düzeyi yüksek insanlar olduğu bilinmektedir (Bahar ve Kozak 2005: 40). Merak, bu kesimin önemli bir özelliğidir. Diğer kültürler, dünyanın farklı bölgelerinde yasayan insanların yasam tarzları, yerleşim yerleri hakkında bilgi edinmek; onları yakından görerek tanımak ve yasam biçimlerini anlamak isteyen insanlar meraklarını gidermek için seyahate çıkabilmektedirler. Ancak, eğitim düzeyinin turizm talebi üzerindeki etkisinin tespit edilebilmesi için ülkelerin hane halkının eğitim seviyesi ile seyahate çıkma ve turistik tüketim arasındaki ilişkilerin incelenmesi gerekmektedir (Çuhadar, 2006: 47).

1.1.3.2.2.2. Meslek

İnsanların sahip oldukları mesleğin hem gelir düzeyi hem de eğitim düzeyi ile bağlantılı olduğu hususunda çeşitli çalışmalar mevcuttur. Dolayısıyla yüksek gelir getiren bir mesleğe sahip olan kişinin hem eğitim durumunun hem de gelir durumunun iyi olabileceği beklentisi içinde olunabilir. Bu faktörlerin tamamı da seyahat ve tatil için harcama yapma tutumları üzerinde etkili unsurlardır. Bu açıdan bakıldığında işadamları ve üst düzey yöneticilerin genellikle en fazla seyahat eden meslek gruplarını oluşturması şaşırtıcı olmamaktadır (Oktayer vd., 2007: 22).

1.1.3.2.2.3. Yaş, Cinsiyet, Aile ve Nüfus Yapısı

Nüfusun hem büyüklüğü hem de kompozisyonu turizm talebi üzerinde etkili bir unsurdur. Örneğin yapılan bazı ampirik çalışmalar en fazla seyahate çıkan insanların 25–65 yaş grubuna dahil olduklarını göstermiştir. Söz konusu yaş grubunun ağırlıklı olduğu ülkelerde turistik mal ve hizmetlere olan talep daha fazla olmaktadır. Bireylerin en fazla gelir elde ettikleri bu dönemde, bütçelerinden seyahat ve tatile daha fazla pay ayırabildikleri bilinmektedir. Söz konusu yaş

aralığında bulunan insanlar arasında da bir sınıflandırmaya gittiğimizde orta yaş grubunun iş, evlilik, çocuk sahibi olma ve bakımı gibi nedenlerle seyahat için daha az zaman ve para ayırmakta olduğunu belirtmemiz doğru olacaktır. Uluslararası düzeyde düşündüğümüzde hayata dair çeşitli maddi beklentilerin karşılanmış olması, sosyal güvenlik ile ilgili bir sıkıntısının kalmaması, boş zamanın artması gibi nedenlerden dolayı emekli olmuş kesimin seyahat ve tatile dönük taleplerinin daha fazla olabileceğini de belirtmemiz gerekir (Oktayer vd., 2007: 22).

Bekar, evli ya da çocuklu olup olmama, çocuk sayısı, aile ve akraba bağlılıkları gibi aile yapısı ile ilgili özellikler de bireylerin turizm hareketlerine katılmasını, seyahat ve konaklama süresini etkilemektedir. Bekar ve genç evli çiftler daha sık seyahat etme imkanına sahip olabilirken, çocuklu aileler seyahate katılmada önemli sorunlarla karsılaşmaktadırlar. Gidilen bölgede bebek ve küçük çocuklar için herhangi bir aktivite ya da hizmet sunulmaması durumunda aileler problem yaşamakta ve dolayısıyla seyahati düşünmemektedirler. Bununla birlikte, son yıllarda ulaşım araçları, tur operatörleri ve konaklama isletmeleri çocuk sahibi ailelere yönelik olarak; çocuklar için ücretsiz veya düşük fiyatlı turlar, ücretsiz bakım servisleri ve animasyon aktiviteleri gibi imkan ve hizmetleri sunmaya başlamışlardır (Çuhadar, 2006: 50).

1.1.3.2.3. Politik Unsurlar

Bu faktörler içerisinde turist gönderen ve kabul eden ülkelerin siyasi tutumları sayılabilir. Bir ülke vatandaşının turizm amaçlı olarak yaptığı yurtdışı seyahatleri o ülke açısından döviz kaybı anlamına geldiğinden bazı ülkeler bunu önleyebilmek için turistik amaçlı yurtdışı seyahatlerini kısıtlayabilmek amacıyla olumsuz tavırlar takma bilmektedirler. Öte yandan, özellikle turizm potansiyeline sahip gelişmekte olan ülkelerden bir çoğu turizmin olumlu yöndeki ekonomik etkilerini gördüklerinden siyasi anlamda da turizm politikalarını teşvik edebilmektedirler (Oktayer vd., 2007: 22).

1.1.3.2.4. Turizm Talebini Etkileyen Diğer Unsurlar

Ekonomik, sosyal ve politik faktörler gibi turizm talebi üzerinde etkili olan farklı faktörler bulunmaktadır. Bunlar; reklam ve tanıtım, boş zaman, moda ve alış veriş gelmektedir.

1.1.3.2.4.1 Reklam ve Tanıtım

Turizmde tanıtma, hem yurtiçinde hem de yurtdışında insanların ilgilerini bir ülkenin veya bölgenin mal ya da hizmetleri üzerine çekmek için bilgi vermek, eğitmek, telkinde bulunmak, bellekte bir imaj yaratmak ve bir inanç meydana getirmek suretiyle turistik mal ve hizmetlerin satın alınmasını kolaylaştıran sosyal, psikolojik, kültürel ve ekonomik bir çıkara yönelik etkinlik araç ve teknikleri içeren bir iletişim olayı şeklinde ifade edilmektedir. Reklam ise, bir malın, hizmetin veya fikrin bedeli verilerek ve bedelini kimin tarafından ödendiği anlaşılacak biçimde yapılan ve kişisel satış dışında kalan tanıtım faaliyetidir (Wright, 1982: 9).

1.1.3.2.4.2. Alış Veriş

Bunların dışında günümüzde alışveriş amaçlı seyahatlerin de azımsanmayacak kadar çok olduğu bilinmektedir. Hatta bazı kültürlerde alışverişin önemi daha da fazla olduğundan kimi ülkelerde mal ve hizmetlerin fiyatları alışveriş alışkanlığı yüksek olan turist profilinin gelişine göre ayarlanmaktadır (Ko, 1999: 71-80).

1.1.3.2.4.3. Moda

Moda, turizm talebi üzerindeki fiyat unsurunun negatif etkisini azaltabilen en önemli faktörlerdendir. İnsan yaşamını yönlendirmede etkin bir

görev üstlenen moda, zevk ve alışkanlıklar, diğer mal hizmetlere olan talebi etkilediği gibi turistik mal ve hizmetlere olan talebi de etkilemektedir. Özellikle turistik bölgelerdeki turizm ürünleri çoğunlukla moda eğilimlerinin etkisi altındadır (Oktayer vd., 2007: 22).

1.1.3.2.4.4. Prestij ve Gösteriş

Günümüzde tatil anlayışı veya tatil için gidilecek yer tercihi bir nevi kendini ifade etme veya yaşam biçimi olarak algılanır hale gelmiş, adeta kişiye ya da gruba bir kimlik kazandırmaya başlamıştır. Hal böyleyken, aynı koşulları sunsa bile daha pahalı olan, tercih edilebilir hale gelmektedir. Örneğin benzer bir çok mekan varken Aspen'in ya da İsviçre Alplerinin kış turizminde özellikle üst gelir grubuna mensup kişiler tarafından tercih edilmesi, bir sınıfa ait olma veya bir kimliği vurgulamakla bağlantılı olarak açıklanabilir (Oktayer vd., 2007: 23).

1.2. Turizm İşletmeleri

Turizm işletmeleri, geçici bir süre için yer değiştirme hareketinin doğurduğu seyahat ve konaklama ihtiyaçlarının ve buna bağlı diğer ihtiyaçların karşılanmasına yarayan mal ve hizmetlerin üretilmesini ve pazarlanmasını sağlayan ekonomik birimler olarak tanımlanır (MEGEP, 2007).

Oral ve Kurgun (1997:1) ise turizm işletmeleri, turistik ihtiyaçların karşılanması amacıyla, üretim faktörlerini sürekli, bilinçli ve rasyonel şekilde tedarik eden, üretim faktörlerinden yararlanarak turistik mal ve hizmetleri üreten, pazarlayan ve finanse eden, turistik ihtiyaçları karşılamayı amaç edinen, nihai hedefi kar elde etmek olan ekonomik birimler olarak tanımlanmaktadır.

Turizm endüstrisinin karmaşık yapısı, çok sayıda ve değişik özellikte işletmenin ortaya çıkışının temel sebebini oluşturmaktadır. Değişik ihtiyaçlardan oluşan turizm talebinin karşılanmasında, etkili olan işletmelerin sayılarının

fazlalığı, niteliklerinin birbirinden değişik olması nedeniyle sınıflandırma yapmak güçleşmektedir (MEGEP, 2007).

Turizm hizmeti satın alan tüketicilerin (turistlerin) ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak faaliyet gösteren işletmeler, konaklama işletmeleri (otel, motel, pansiyon ve kamping, tatil köyü, kaplıca ve sağlık turizmi tesisleri vb.), yeme-içme işletmeleri (restoranlar, barlar, tavernalar, kafeteryalar ve diğer perakende yiyecek satan mağazalar), seyahat işletmeleri (tur operatörleri, seyahat acenteleri (A, B ve C grubu)) ile diğer hizmet üreten işletmeler (turizm tanıtma ve reklamcılık, turizme bağımlı işletmeler, turistik özel hizmet işletmeleri vb.) şeklinde bir sınıflandırma yapılmaktadır (Küçüktopuzlu, 1992: 3). Turistlerin gereksinim duydukları ürünleri üreten ve pazarlayan işletmelerin kurulması, geliştirilmesi ve faaliyetlerinin sürdürülmesiyle ilgili hareketlerin tümü, turizm işletmeciliği kapsamına girmektedir (İnal vd., 2010: 285-308).

1.2.1. Konaklama İşletmeleri

Konaklama sektörü, turistlerin geçici konaklama, yeme-içme, kısmen eğlence ve diğer bazı sosyal ihtiyaçlarını karşılayan işletmelerin oluşturduğu bir sektördür. Bu sektörden yararlanan turistlerin seyahat nedenleri, seyahat şekilleri, beklentileri, gelir düzeyleri ve zevkleri son derece farklı olduğu için konaklama sektörünü oluşturan işletmeler de çok farklılık göstermektedir (MEGEP, 2007).

Konaklama işletmeleri; insanların sürekli olarak yaşadığı yer dışında çeşitli nedenlerle yaptıkları gezilerde onların konaklama, yeme-içme ve eğlence gibi bazı sosyal ihtiyaçlarını karşılayan işletmelerdir (Aras 1993: 4).

1.2.1.1. Otel

Oteller, esas fonksiyonları müşterilerin geceleme ihtiyaçlarını sağlamak olan, bu hizmetin yanında yeme-içme, spor ve eğlence ihtiyaçları için yardımcı ve

tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde bulundurabilen tesislerdir (Kozak vd. 2008: 48). Otellerin personeli, mimarisi, uygulamaları ve konuklarla olan bütün ilişkileri belli kurallara ve standartlara bağlanmıştır (Çakıcı vd. 2002: 2). Ülkemizde otel işletmeleri, hukuksal anlamda, Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Oteller olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Turizm İşletme Belgeli otel işletmeleri, Turizm Yatırımları ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği'nce yıldızlama sistemi ile sınıflandırılmış ve beş yıldız, dört yıldız, üç yıldız, iki yıldız ve tek yıldız olmak üzere 5 grupta toplanmıştır (İçöz vd., 2007: 42)

1.2.1.2. Motel

Motor ve otel sözcüklerinin birleşiminde oluşan moteller, yerleşim merkezleri dışında, karayolları güzergahı, mola noktaları veya yakın çevrelerinde inşa edilen, motorlu araçlarıyla yolculuk yapanların konaklama, yeme-içme ve araçlarının park ihtiyaçlarını karşılayan en az 10 odalı konaklama tesisleri olarak tanımlanmaktadır (İçöz vd., 2007: 43). Uzun süreli konaklama, tatil ve dinlenme tesisleri motel olarak belgelendirilemezler (Oluç, 1999: 30).

Genel olarak, nispeten geniş şehir merkezlerindeki kuruluşlara "hotel" denilmesine karşılık, şehirlerin dışında kurulmuş olan daha küçük konaklama işletmelerine çoğunlukla motel ismi verilmektedir (Met, 1989: 14).

1.2.1.3. Tatil Köyü

Kentlerin dışında, doğal güzellikler içerisinde, genellikle dağınık yerleşim düzenindeki bir, iki veya üç katlı yapılardan oluşan, konaklama hizmetinin yanında eğlence ve spor hizmetlerinin de sağlandığı tesislerdir (Sayın, 2008: 4).

1.2.1.4. Pansiyon

Pansiyonlar ucuz konaklama arzı oluşturarak, alt gelir grubuna ait olan ziyaretçiler için konaklama alternatifi oluşturmaktadır (Çetin, 2011: 317-340).

Turistik talebin yüksek olduğu dönemlerde ucuz ve temiz yatak kapasitesi yaratabilme ve turistin toplumsal yapımızı tanımasını kolaylaştırmak amacıyla konaklama tesisi olarak planlanıp inşa edilmiş olan, yönetimi basit, müşteriye yeme-içme hizmeti veren veya müşterilerin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme imkanı olan en az 5 odalı konaklama tesisleridir. (Uçar, 2010: 73).

1.2.1.5. Kamping

Kampingler; motorlu araçların yaygınlaşması ile ortaya çıkan konaklama işletmeleridirler. Spor, dinlenme ve konaklama gibi değişik amaçlara yönelik olarak karayolları üzerinde deniz, göl ve dağ gibi doğal güzellikleri olan alanlarda kurulan sabit ve geçici işletmelerdir (Aktaş, 2002: 36).

1.2.1.6. Oberj

Oberjler, doğal güzelliklerden yararlanmak, avlanmak ve sakin bir ortamda dinlenme gereksinimlerini karşılamak üzere kırsal kesimde kurulan konaklama tesisidir (Aktaş, 2002: 38). Genellikle yerleşim merkezlerinin dışında, turistik yollarla bağlantılı olmak üzere su kenarlarında, kış ve dağ sporlarının yapabileceği, doğal güzellikleri bulunan dinlenmeye elverişli yerlerde kurulurlar (Barutçugil, 1989: 54).

Oberjlerin kullanım amacına uygun olarak donatılması gerekmektedir. Bu tip işletmeler en az 30 kişinin barınabileceği bina ve 8 kişilik yatakhaneler, mutfak ve yemekhane gibi birimlerden oluşabilir. Oberjlerin en belirgin özelliği,

fiziki görünümlerinin çevre ile bütünlük sağlayacak şekilde inşa edilmeleridir (Aktaş, 2002: 38).

1.2.1.7. Apart Oteller

Apart oteller, mesken olarak kullanılmaya elverişli bağımsız apartman ya da villa tipinde inşa ve tefriş edilen, müşterilerinin kendi yeme ve içme ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için gerekli teçhizat ile donatılan ve otel olarak işletilen tesislerdir (Azaltun ve Kaya, 2010: 4).

1.2.1.8. Hostel

Hosteller, gençlik turizmine cevap verebilecek şekilde yeme-içme hizmeti veren veya müşterilerinin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme olanağı olan en az 10 odalı tesislerdir (Azaltun ve Kaya, 2010: 5).

1.2.2. Yiyecek-İçecek İşletmeleri

Turizm sektörünün günümüzde kitlesel bir olguya dönüşmesi, yiyecek ve içecek hizmetlerinin daha da önemli hale gelmesine neden olmuştur (Güler, 2005).

Yiyecek – içecek bölümü, konaklama işletmelerinin çeşitli restoranlarında, banket salonlarında, barlarında vb. konuklara sunulmak üzere yiyecek ve içecek maddelerinin değişik yöntemlerle tedarik edilmesini, korunmasını ve depolarda saklanmasını sağlayan ve konukların her türlü yiyecek ve içecek ihtiyaçlarını karşılayan bölümdür (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009: 3).

1.2.3. Ulaştırma İşletmeleri

Turizm ve ulaştırma birbirleri ile iç içe girmiş ve ayrılması mümkün olmayan iki kavramdır. Bir yer değiştirme hareketi olan turizm olgusunda, turistlerin bu hareketi gerçekleştirebilmeleri için ulaşım araçlarına ihtiyaçları vardır. Teknolojinin sınır tanımayan hızlı gelişimi ulaştırma sektöründe de kendini göstermiştir (MEGEP, 2007: 20-22).

Ulaşım alanında meydana gelen gelişmeler konaklama süresini uzatmıştır. Ulaşımdan sağlanan zaman, turistin kalış süresine eklenmektedir. Örneğin, üç günde gidilebilen bir yere uçakla üç saatte gidilebilmesi, yol için ayrılan sürenin konaklama ve tatil süresine eklenmesi, tatil için değerlendirilebileceği anlamına gelmektedir Ülkenin turizm zenginlikleri ne kadar değerli olursa olsun, ulaştırma sektörü ve yol durumu iyi bir şekilde işletilemezse o ülkenin turizmi gelişemez. Ulaştırma işletmeleri dört ana grupta incelenmektedir. Bunlar: Hava, kara, deniz ve tren yollarıdır (MEGEP, 2007: 20-22).

1.2.4. Seyahat Acenteleri

Seyahat acentaları ise turizm sektörü içerisinde tüketiciler ile turistik ürünün karşılaşmasını kolaylaştıran ve hizmet üreten işletmelerdir. Seyahat Acenteleri tur operatörleri ve seyahat acenteleri olmak üzere iki ayrılmaktadır (Emir, 2010: 1245-1256).

1.2.4.1. Tur Operatörleri

Tur operatörleri, turizm amaçlı seyahat etmek isteyen turistlerin seyahat süresince ihtiyaç duydukları ürünleri, farklı turistik ürün üreticilerinden önceden münferit olarak satın alarak bir araya getiren ve paket tur oluşturarak potansiyel

turistlere tek fiyattan doğrudan veya dolaylı olarak satan işletmelerdir (Karamustafa ve Öz 2008: 276). Tur operatörleri de faaliyetleri türleri bakımından; tek bir destinasyona yönelik paket turlar hazırlayan tur operatörleri, kitle turizmi tur operatörleri, uzmanlaşmış tur operatörleri, yurt içi tur operatörleri ve karşılayıcı tur operatörleri şeklinde sıralanabilirler (Goodal ve Ashworth, 1993: 28).

1.2.4.2. Seyahat Acenteleri

Seyahat acenteleri, seyahat ve tatil amaçlı ulaştırma, konaklama, eğlence ve diğer turizm işletmelerinin ürünlerini sunduğu gibi, bu ayrı olan ürünleri birleştirerek tek bir paket ürün, halinde tüketiciye özel tekniklerle pazarlayan ve bu ürünleri geliştirilmiş satış yöntemleri ile sunan ticari kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (İçöz, 2000: 48). Tur operatörleri ve seyahat acenteleri açsından dağıtım kanalları otel işletmelerine göre daha çeşitli (farklı), riski daha yüksek ve önemli derecede farklı verimliliklere sahip kanallar niteliğindedir (Huang vd., 2008: 733).

1.2.5. Diğer Turizm İşletmeleri

İnsanların turizm olayına katılmaları ile ortaya çıkan konaklama, yeme-içme ve seyahat gereksinimlerini doğrudan karşılayan işletmelerin yanında turizm ile ilgili çeşitli faaliyetleri görülen, özel turizm mal ve hizmetlerini üreten ve varlıkları kısmen veya tamamen turizme bağlı bulunan bir dizi işletmeler de bulunmaktadır. Gerçekte turizmin gelişme gösterdiği yörelerde turizm işletmelerini sınırlandırmak mümkün değildir. Çünkü, buralarda işletmeler yöre halkına hizmet vermesinin yanı sıra, turizme yönelik olarak da çalışma içerisindedirler. Turizm merkezlerinde faaliyet gösteren her işletme bir anlamda bir turizm işletmesi işlevi görmektedir. Seyahat ve tatil sırasında giyilen özel giysileri, yolculuğa ve mevsim koşullarına uyum sağlayabilmek için gereken şapka, ayakkabı, gözlük vb. malları üreten işletmeler, sattıkları mallar yalnızca

turistlerin gereksinimi olmadığı halde varlıkları büyük ölçüde turizme bağımlı olan, tatil beldeleri, havayollarında çeşitli perakendeci işletmeler, çevirmenlik, rehberlik, yüzme, kayak, tenis, binicilik dallarında öğretmenlik yapan kişiler, hatıra eşyası satan kuruluşlar bu gruba örnek olarak verilebilmektedir (Kozak vd. 2008: 62-63).

II. BÖLÜM

ENEZ YÖRESİNİN SOSYO-EKONOMİK ve COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ, TURİSTİK ARZ/TALEP YAPISI ve TURİZM FAALİYETLERİ

2.1. Enez Yöresine İlişkin Bilgiler

Eski Çağda adı Ainos olarak bilinen bugünkü Enez, Türkiye'nin Edirne ilinin bir ilçesi, aynı zamanda ilçenin merkezinde yer alan bir kasabadır. Enez ilçesinin 21 km kuzeyinde İpsala, 60 km doğusunda Keşan ilçesi, güneyde ve batısında Ege Denizi ve Yunanistan ile mülki ve millî sınır ile çevrilmiş olup, Ege Denizi'nin kuzey sahilinde, Meriç (eski adı Hebros) Nehrinin denize ulaştığa yerde, denizden 25m yükseklikte küçük bir yarım ada üzerine kurulmuştur (Başaran, 2009: 3).

Şekil 1. Enez'in Türkiye'deki Konumu

Kaynak: Akova, Süheyla Balcı, "Enez'in Kalkınmasında Coğrafi Faktörlerin Önemi (Doğal Faktörler)", *Coğrafya Dergisi*, İstanbul 2008, s.2.

2.1.1. Tarihi ve Coğrafi Özellikleri

Bu bölümde Enez'e ilişkin tarihi, coğrafi, kültürel, etnik, sosyo-ekonomik, toplumsal, iklimsel özellikleri vb. hakkında ayrıntılı bilgiler aktarılacaktır. Bu sayede Enez'in sahip olduğu turizm potansiyeli ve bu potansiyele bağlı olarak uygulanabilinecek alternatif turizm türleri daha rahat anlaşılacaktır.

2.1.1.1. Tarihi

Eski çağ yazılı kaynaklarında Ainos şehrinin kuruluşuna dair değişik görüşler bulunmaktadır. Kent adının Ainos biçimindeki ilk yazılışına M.Ö. 9. ya da 8.yüzyılda yaşadığı sanılan İzmirli (Smyrna) ünlü ozan Homeros'un yazdığı İlias destanında rastlanmaktadır (Başaran vd., 2009: 8).

Homeros bu eserinde Enez'i bir Trak şehri olarak göstermektedir. Aynı şekilde Antikçağ yazarlarından Strabon, Homeros'un görüşüne katılarak, Enez'in Trak kralı Poltys'ten dolayı, Poltyobria olarak adlandırıldığını yazmaktadır. Özetle eldeki bilgiler, Enez'in M.Ö. 5300'den bu yana, yani günümüzden 7300 yıl öncesinden beri insanlar için kesintisiz biçimde yerleşme alanı olduğunu göstermektedir (Tunca, 2001: 2–4).

Enez, Kuzey Ege sahilinde Trakya'nın en önemli akarsuyu olan Meriç Nehrinin denize döküldüğü yerde günümüzden yaklaşık 7500 yıl önce küçük bir köy topluluğu biçiminde kurulmuştur. Kültürlerinden Anadolu kökenli oldukları anlaşılan bu topluluk, kendi kültürlerini yerel kültürler ile birleştirerek kendilerine özgü bir yaşam biçimi geliştirmişlerdir. Ayrıca bu topluluğun Anadolu kültürünü Balkanlara taşınmasında öncülük ettiği anlaşılmaktadır (Enez Kaymakamlığı, www.enez.gov.tr, 2012).

Kentin Akropolünü (çekirdek bölgesini) oluşturan bugünkü kale içinde yapılan kazılarda M.Ö. 4. ve 3. bin yıla tarihlenen kültürel kalıntıların bulunması, buradaki iskanın gerçekten Kalkolatik (Bakır-Taş Çağı) çağa kadar gittiğini kanıtlamaktadır. Ancak Antikçağ tarihçilerine ve kaynak niteliğindeki diğer belgelere göre Enez (Ainos) ilk kez Aioller, daha sonra Mitilene (Midilli) ile Kymeliler tarafından koloni olarak kurulmuş ve M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren Eski Yunan kültürü çerçevesinde bir şehir devleti (Polis) olarak gelişmiştir. Bazı antik kaynaklar Ainos'un, Odesseus'un arkadaşı Geneus'un kardeşi tarafından kurulduğunu belirtirken, diğerlerinde ise Ainos şehrinin kurucusu ve ad vericisi olarak Eponoymos gösterilmektedir (Tunca, 2001: 4).

Eski Çağ yazarları Ainos'tan söz ederken kenti çift limanlı kent olarak tanımlarlardı. Ainos, Eski Çağda Taşoz (Thasos) boğazından Çanakkale boğazına kadar olan Kuzey Ege sahili boyunca tek limanlı kent olmasının yanı sıra, çok iyi korunmuş olduğundan, bu bölge şehirleri arasında büyük önem taşıyordu. Meriç Nehri orta Trakya bölgesinden geçtikten sonra Edirne'ye ulaşmakta, buradan güneye kıvrılıp, geniş bir vadi içinden akarak denize ulaşmadan önce Ergene ile birleşmektedir. Görüldüğü gibi Meriç, Enez'i Trakya'nın verimli ovasına bağlayan doğal ve kolay bir su yolu görevini yüklenmiştir (Başaran vd., 2009: 6).

Ainos, Meriç Nehri'nin denize döküldüğü yerde oldukça iyi korunmuş iki limana sahipti. Bu limanlardan Doğu Limanı, Taşaltı Gölü olarak bilinen yerdeydi. Diğeri; Enez'i sahile bağlayan yolun yanından geçen Dalyan Gölü'nün bulunduğu alandaydı. Eskiden Meriç Nehri doğrudan bu göle dökülürdü. Bu limana gelen mal Meriç Nehri aracılığıyla Karadeniz'e kadar götürülebilirdi (Tunca, 2001: 3).

Eski Çağda Ainos tarıma elverişli verimli bir ovaya ve ticaret yollarına sahip olmasından dolayı İlk çağlardan itibaren bölgedeki diğer kentlerle yaptığı ticaret sonunda kısa sure içinde zengin bir kent olarak dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır (Başaran vd., 2009: 10).

Enez, M.Ö. 6. yüzyılın sonlarında Perslerin, daha sonra Büyük İskender'in ve Romalıların hakimiyetine girmiştir. Bizanslılar zamanında Enez, İmroz ve Semendirek adalarını içine alan bir prensliğin merkezi olmuştur. Bizans'ın son dönemlerinde ise Cenovalılar şehre hakim olmuşlardır (Enez Belediye Başkanlığı, www.enez.bel.tr, 2012).

Enez 1456 yılında Fatih Sultan Mehmet'in komutanı Has Yunus Bey tarafından deniz ve karadan kuşatılmak suretiyle zapt edilmiş ve Osmanlı Devletine katılmıştır. 19.yy'da önemini kaybetmeye başlayan Enez 1953 yılına kadar bucak olarak kalmış, 1953 yılında 668 sayılı Kanunla ilçe olmuştur (Enez Kaymakamlığı, www.enez.gov.tr, 2012).

2.1.1.2. Coğrafi Konum

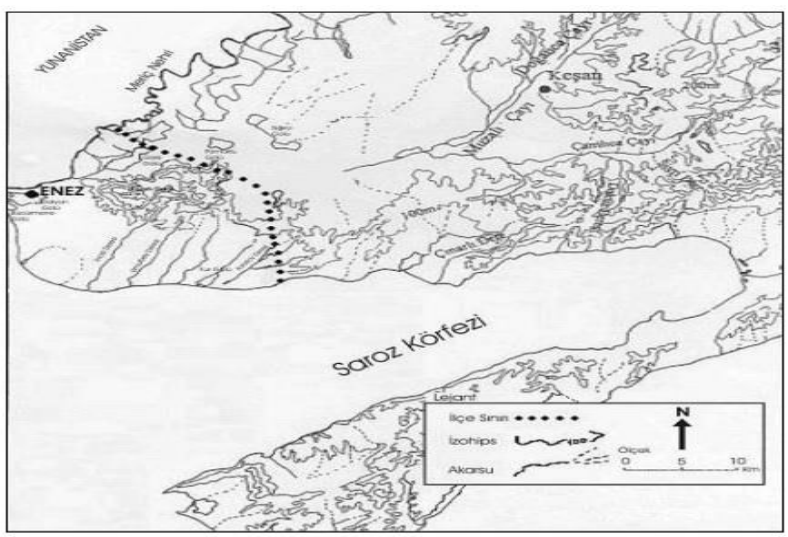
Enez olarak adlandırılan ilçe, Marmara Bölgesinin Trakya bölümünde, Saros Körfezi'nin Yunanistan ile kesiştiği yerde bulunmaktadır. Türkiye'nin Ege Denizi kıyılarının kuzey ucunda bulanan ilçeden geçen Meriç nehri aynı zamanda Türkiye'nin Yunanistan sınırını oluşturmaktadır (Karadağ 2000: 131–145). Enez ilçesi 458 km^2 (Enez merkez belediye sınırları 118 km^2'dir.) yüzölçümüne sahiptir. İlçe toprakları; kuzeyden İpsala ilçesi ve Yunanistan, doğudan Keşan ilçesi, güneyden Ege Denizi (Saroz Körfezi) ve batıdan da Yunanistan ve Ege Denizi (kendi adını aldığı Enez –Ainos– Körfezi) ile çevrilidir (Ceylan, 2009: 1).

Şekil 2. Enez İlçesinin Coğrafi Konum Haritası

İlçe, kuzeyindeki Çandır dağından Saros Körfezine doğru eğilmenmiş bir arazi üzerine yerleşmiştir. Meriç nehrinin denize döküldüğü yerde oluşan delta üzerinde kurulmuş olan kentin (ilçe merkezi) yakın çevresi geniş alüvyal düzlükler, alçak ve yassı tepelerden oluşmaktadır. Enez ilçe merkezi ve ona bağlı tüm yerleşmeler Meriç nehrinin oluşturduğu geniş delta ve vadi tabanı üzerindedir (Karadağ, 2000: 131–145).

Şekil 3. Enez ve Çevresinin Topografik Haritası

Kaynak: Süheyla Balcı Akova, Enez'in Kalkınmasında Coğrafi Faktörlerin Önemi (Doğal Faktörler), *Coğrafya Dergisi*, İstanbul 2008, s.4.

2.1.1.3. İklim

Ege Denizi kıyısında bulunan Enez'de Akdeniz ikliminin biraz değişikliğe uğramış etkileri görülür. Kurak-az nemli, ikinci dereceden mezotermal, su fazlası kış mevsiminde ve kuvvetli olan okyanus tesirine yakın bir iklim tipi görülmektedir (Ceylan, 2009: 40; Karadağ, 2000: 131-145).

Enez'de en yağışlı mevsim ilkbahar ve sonbahardır. En sıcak aylar ise, yörede turizmin de en hareketli olduğu Temmuz ve Ağustos aylarıdır (Karadağ, 2000: 131-145).

2.1.1.3.1. Sıcaklık

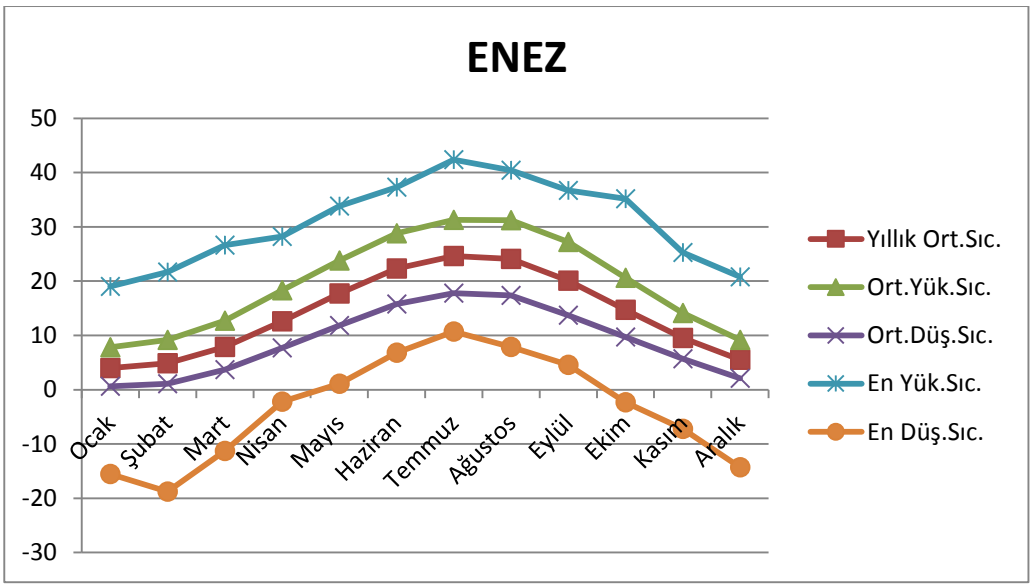
Sıcaklık iklimin en önemli elemanıdır. Enez'de aylık ortalama sıcaklık değerleri 4°C ile 24,6°C arasında değişmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık ise 14°C'dir. Ortalama sıcaklıklarda en düşük değerler Ocak ayında, en yüksek değerler ise Temmuz ayında görülmektedir. Sıcaklık değerleri Ocak ayı dışında Aralık, Şubat, Mart aylarında 5–8 °C civarında seyretmekte, Nisan, Mayıs aylarında daha da yükselmekte, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında 20–25 °C arasında gerçekleşmekte, Ekim ve Kasım aylarında tekrar düşerek 14,7°C ile 9,5°C arasında değerler göstermektedir.

Güney ve güneybatıdan gelen nemli ve ılık rüzgarların etkisi, bölgede kendisini hissettirmektedir. Ancak zaman zaman Meriç vadisi boyunca gelen soğuk hava akımları sıcaklıkların düşmesine sebep olmaktadır (Akova, 2008: 7).

Tablo 1. Enez'de Sıcaklık Değerleri (°C)*

Sıcaklık Değerleri	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Yıllık Ort.Sıc.	4,0	4,9	7,9	12,6	17,7	22,3	24,6	24,1	20,1	14,7	9,5	5,5	14,0
Ort.Yük.Sıc.	7,8	9,2	12,7	18,3	23,8	28,8	31,3	31,2	27,2	20,6	14,1	9,2	19,5
Ort.Düş.Sıc.	0,6	1,1	3,7	7,7	11,8	15,8	17,8	17,4	13,7	9,7	5,7	2,1	8,9
En Yük.Sıc.	19,0	21,7	26,6	28,2	33,8	37,3	42,4	40,4	36,7	35,2	25,3	20,8	42,4
En Düş.Sıc.	-15,5	-18,8	-11,3	-2,2	1,1	6,8	10,7	7,9	4,6	-2,3	-7,2	-14,3	-18,0

Kaynak: Ceylan, Salih (2009): *Enez İlçesinin (Edirne) Coğrafyası,* Ankara: Beyazkalem Yayıncılık, s. 23.

Grafik 1. Enez Aylık Ortalama Sıcaklık Değerlerinin Değişimi

Sıcaklık şartları turizm faaliyetleri açısından değerlendirildiğinde deniz turizmi için Akdeniz bölgesindeki kadar uzun bir süreye sahip değilse de bütün bu süre yaz mevsimini kapsamaktadır. Beşeri şartlardaki iyileşmelerle günümüzde etki alanı daha da gelişmektedir. Başta ekoturizm olmak üzere, deniz turizmi dışındaki turizm faaliyetleri için sıcaklık şartları her mevsim uygundur (Akova, 2008: 9).

* Enez'de meteoroloji istasyonu bulunmaması nedeni ile Enez'e yakın konumda yer alan ve deniz seviyesinden 10 metre yükseltide kurulmuş olan İpsala (Enez ilçe merkezine 22 km uzaklıkta) meteoroloji istasyonunun 1976-2006 yıllarını kapsayan verileri kullanılmıştır.

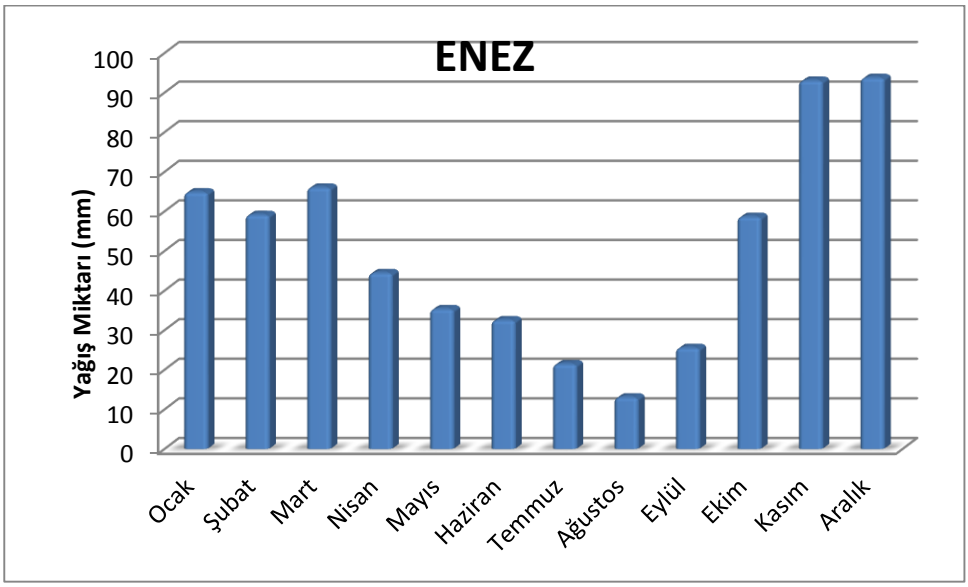
2.1.1.3.2. Yağış

İpsala meteoroloji istasyonu 1976–2006 yılları verilerine göre Enez'de yıllık ortalama yağış 608,5 mm kadardır. En yüksek aylık ortalama yağış değerine 93,8 mm ile Aralık ayında ulaşılırken, en düşük değer 13,1 mm ile Ağustos ayında gerçekleşmektedir.

Tablo 2. Enez'de Aylık Ortalama Yağış Değerleri (mm)

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
64,9	59,2	66,1	44,5	35,4	32,6	21,5	13,1	25,6	58,7	93,1	93,8	608,5

Kaynak: Ceylan, Salih (2009): *Enez İlçesinin (Edirne) Coğrafyası,* Ankara: Beyazkalem Yayıncılık, s. 34.

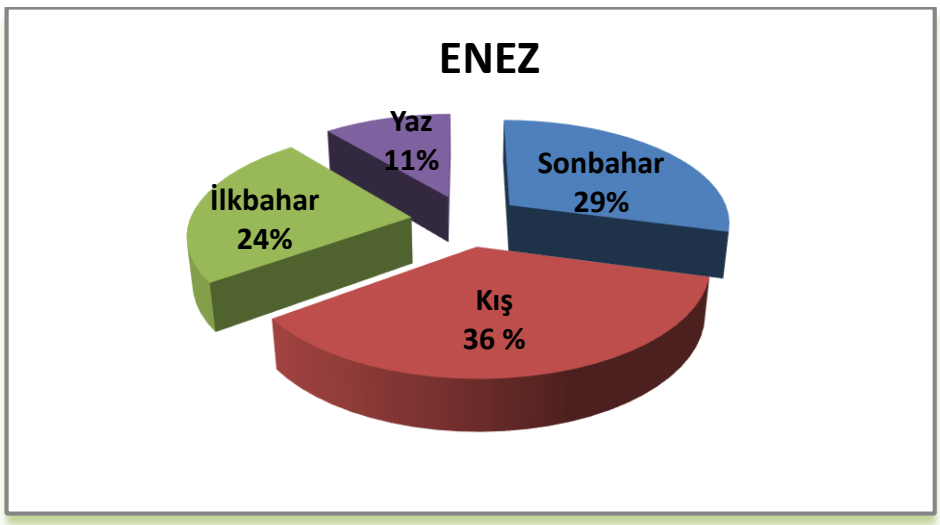
Grafik 2. Enez'de Aylık Ortalama Yağış Değerlerinin Değişimi

Yağışın mevsimlere göre dağılımı incelendiğinde; Enez'de yıllık ortalama yağışın yaklaşık 1/3'ü kış mevsiminde (217,9 mm, %35,8) toplanmaktadır. İkinci en yağışlı mevsim ise 177,4 mm ortalama yağış değeri (%29,2) ile sonbahar mevsimidir. Yaz mevsimi 67,2 mm yağış ortalaması (%11) ile en az yağışlı mevsimi oluşturmaktadır.

Tablo 3. Enez'de Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre (mm) ve Pay (%) Olarak Dağılımı

Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Yıllık	
Yağış(mm)	%	Yağış(mm)	%	Yağış(mm)	%	Yağış(mm)	%	Yağış(mm)	%
177,4	29,2	217,9	35,8	146,0	24,0	67,2	11,0	608,5	100,0

Kaynak: Ceylan, Salih (2009): *Enez İlçesinin (Edirne) Coğrafyası,* Ankara: Beyazkalem Yayıncılık, s. 35.

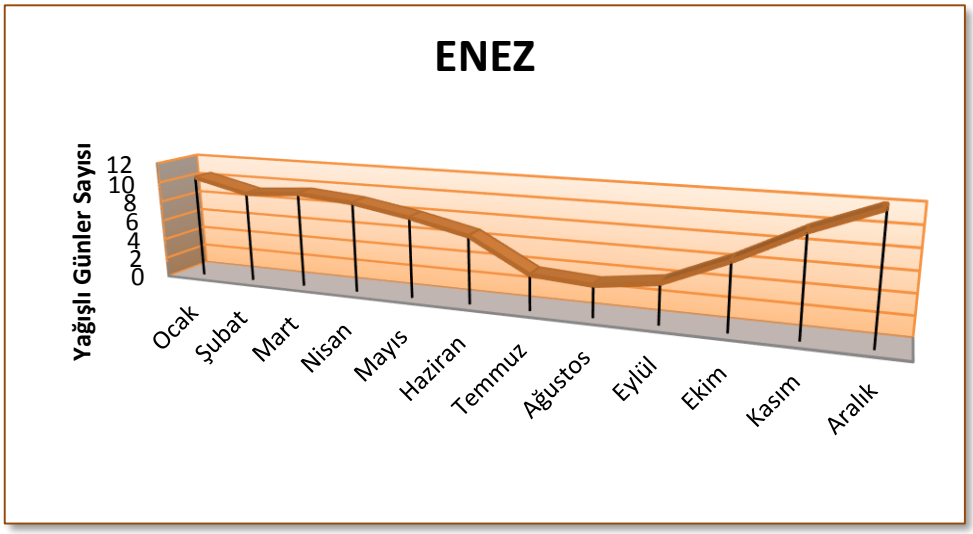
Grafik 3. Enez'de Ortalama Yağışların Mevsimlere Göre Dağılımı (%)

Enez'de ortalama yağışlı gün sayısı 91,3 gün olup, yağışlı gün sayısı kış mevsimindeki aylarda 10 gün civarındadır. Ocak ayından itibaren yağışlı gün sayısı Haziran ayına kadar azalmakta, 10,4 günden 6,7 güne düşmekte, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında ise yağışlı gün sayısı belirgin bir şekilde azalarak ortalama 3-4 güne düşmekte, Ekim ayı ile birlikte tekrar yükselmekte (6,5 gün), Aralık ayında 12 güne ulaşmaktadır.

Tablo 4. Enez'de Aylık Ortalama Yağışlı Günler Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
10,4	9,1	9,5	9	8	6,7	3,5	3,1	3,9	6,5	9,6	12	91,3

Kaynak: Ceylan, Salih (2009): *Enez İlçesinin (Edirne) Coğrafyası,* Ankara: Beyazkalem Yayıncılık, s. 36.

Grafik 4. Enez'de Ortalama Yağışlı Günler Sayısının Aylara Göre Dağılımı

Yağış turizm faaliyetleri üzerinde etkili olan önemli bir iklim elemanıdır. Turistler genellikle havanın yağışlı olmasını tercih etmezler. Yukarıdaki tablolardan da görüleceği üzere, gerek yağış miktarları, gerekse yağışlı günler sayısı yaz mevsiminde oldukça azdır. Akdeniz ikliminin görüldüğü bölgede yazlar kurak geçmektedir. Diğer aylarda görülen yağış miktarları da diğer turizm faaliyetlerini olumsuz etkileyecek düzeyde değildir (Akova, 2008: 12).

2.1.1.3.3. Açık/Kapalı Gün Durumu

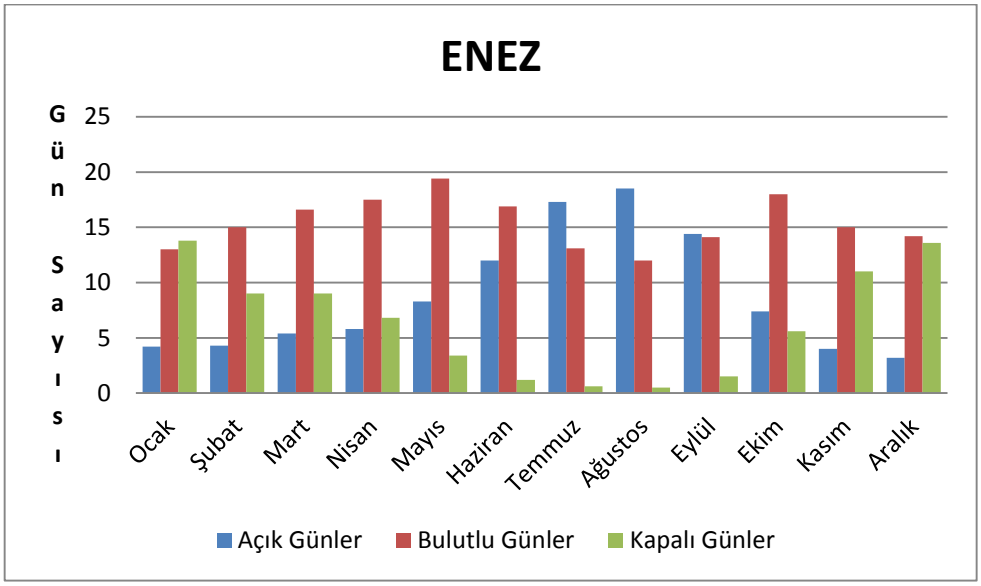
Havanın açık ya da bulutlu olması, gün boyunca alınan ısı değerlerini, güneşlenme süresini ve yağış şartlarını etkilemesi bakımından önem taşımaktadır. İpsala meteoroloji istasyonu verilerine göre yıllık ortalama bulutluluk değeri 4,5 kadardır. En düşük değerler yaz aylarında ve sonbahar mevsimi başlarında görülürken, en yüksek değerler ise kış mevsiminde görülmektedir (Ceylan, 2009: 32). Havanın bulutlu oluşu, ya da açık oluşu, bir yerde iklim olaylarının farklılığına sebep olmaktadır. Örnek olarak güneşlenme süresine, günün uzunluğunun yanı sıra bulutluluk derecesi de etki etmektedir. Gün uzunluğu aynı olan iki yerden birinde hava tamamen açık diğerinde de bulutlu ise, güneşlenme havanın açık olduğu yerde daha uzun olacaktır (Dönmez, 1979: 149).

Enez'de ortalama yılın 76 günü kapalı, 184,8 günü bulutlu ve 104,8 günü ise açık geçmektedir. Açık günlerin sayısı Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında yüksektir. Bu aylarda açık günler sayısı toplamı 62,2 gün olup, açık günlerin yarısından fazlası bu aylarda görülmektedir. Zaten bu aylar da turizm faaliyetleri için en uygun aylardır. Bu aylarda kapalı günler sayısı çok azdır.

Tablo 5. Enez'de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Açık Günler	4,2	4,3	5,4	5,8	8,3	12	17,3	18,5	14,4	7,4	4	3,2	104,8
Bulutlu Günler	13	15	16,6	17,5	19,4	16,9	13,1	12	14,1	18	15	14,2	184,8
Kapalı Günler	13,8	9	9	6,8	3,4	1,2	0,6	0,5	1,5	5,6	11	13,6	76

Kaynak: Ceylan, Salih (2009): *Enez İlçesinin (Edirne) Coğrafyası,* Ankara: Beyazkalem Yayıncılık, s. 33.

Grafik 5. Enez'de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları

Bir bölgede turizm faaliyetleri açısından açık ve kapalı günler önem taşımaktadır. Açık günlerin çokluğu turizm faaliyetini arttırmaktadır. İnsanlar gerek denize dayalı gerekse deniz dışındaki rekreatif faaliyetlerini daha rahat bir şekilde yapmaktadırlar. Kapalı günler özellikle sınırlı zamana sahip insanları tedirgin etmektedir (Akova, 2008: 13).

2.1.1.3.4. Güneşlenme Süresi

Turizm faaliyetlerinde önemli olan diğer bir iklim unsuru güneşlenme süresidir. Özellikle denize dayalı faaliyetlerde oldukça belirleyici olmaktadır. Enez'de güneşlenme sürelerinin Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında en yüksek değere ulaştığı, Mayıs ve Eylül aylarında da nispeten yüksek olduğu ancak özellikle kış ayları olmak üzere diğer aylarda güneşlenme süresinin düştüğü gözlenmektedir. Asıl Akdeniz ikliminin görüldüğü Antalya (Temmuz; 12,23), Alanya (Temmuz; 11,57), Finike (Temmuz; 12,40) ortalamalarına göre daha düşük olmakla beraber Enez (Temmuz; 10,57)'de güneşlenme süresi yaz aylarında 10 saatin üzerindedir (Akova, 2008: 14).

Tablo 6. Enez'de Aylık Ortalama Güneşlenme Süresi (Saat, dakika)

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
2,50	3,45	5,05	6,49	8,28	10,03	10,57	10,24	8,37	5,40	3,24	2,33	6,33

Kaynak: Akova, Süheyla Balcı (2008): "Enez'in Kalkınmasında Coğrafi Faktörlerin Rolü (Doğal Faktörler)", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi*, Sayı 16, s. 13.

2.1.1.3.5. Flora (Bitki Örtüsü) ve Fauna (Hayvan Türleri)

Bölge, gerek bitki örtüsü gerek hayvan türleri bakımından çok zengindir. Hayvan ve bitki türlerinde ki bu çeşitlilik toprak özellikleri ve iklimden kaynaklanmaktadır. Türkiye de yaklaşık olarak 10.000 çiçekli bitki türü bulunuyorken, yaklaşık olarak 2600 kadarı bölgede bulunmaktadır. Diğer bir deyişle Türkiye yüzölçümünün %3'ünü oluşturan bölge, tüm çiçekli bitki florasının %25'ini kapsamaktadır. Bu bölümde ayrı ayrı başlıklar altında bölgedeki bitki ve hayvan türleri incelenecektir.

2.1.1.3.5.1. Flora (Bitki Örtüsü)

P.H.Davis; Trakya'nın güney kısmını, Euro-Sibirya Bölgesi'nin balkan Bölümü'ne dahil etmektedir. Dönmez ise; iklim, toprak, yeryüzü şekilleri ve beşeri (antropojen) özellikleri iklim ile ilişkilerine göre irdeleyerek Trakya kesimini; nemli ormanlar sahası, kuru ormanlar sahası, antropojen step sahası, maki ve psödomaki sahası ve kıyı bitkileri sahası olarak beş farklı sahaya ayırmıştır (Akova, 2008: 18).

Edirne bölgesi ise yarı nemli orman sahası, kuru orman sahası, maki (çalı) sahası, kıyı (kumrul) sahası, su ve bataklık saha olarak beş başlık altında toplanmıştır. Yarı nemli orman sahası, Hisarlı Dağı (423 m) ve Çandır Dağı'nın (361 m) kuzey ve kuzeydoğu kesimleri ile sahanın doğusunda yer alan Sütçüler, Hasköy ve Kocaali köylerinin doğusundaki sahaları kapsamaktadır. Bu sahanın hakim bitki örtüsünü geniş bir yayılış alanına sahip meşe ormanları teşkil eder. Tüylü meşe (Quercus pubescens) ve Macar meşesi (Quercus fraintto), yükseklerde az miktarda mazı meşesi (Quercus infectoria), kızılmeşeler grubundan saçlı meşesidikli meşe (Quercus cerris), akçaağaç (Acer campestre) ve kızılcık (Cornus mas) oluşturmaktadır (Ceylan, 2009: 67).

Kaynak sularının çıktığı yerlerde ve dere içlerinde ise daha çok dişbudak (Fraxinus ornus), karaağaç (Ulmus campestris), yabani asma (Vitis vinifera) ve böğürtlen gibi geniş yapraklı türler dağılış gösterir (Ceylan, 2009: 68).

Yarı nemli ormanların inceleme alanında yayılış gösterdiği kesimler, genel olarak serin ve yağış miktarının da fazla olduğu kesimler olmalıdır. Dağlık sahanın özellikle doğuya doğru yükselti kaybettiği kesimler kuzeyin soğuk rüzgarlarından daha çok etkilendiğinden bu sahalarda meşe ormanlarının arasına sıcaklık ve yağış isteği daha az olan kızıl (katran) ardıç (Juniperus oxycedrus) karışır. Kuru orman sahası olarak beliren bu kesim batıda Meriç Nehri, güneyde

ise Saroz Körfezi'ne kadar devam eder. Bu kesimlerde meşe ormanları önemli ölçüde tahribata uğramış ve yerini maki elemanları almıştır (Ceylan, 2009: 69).

Hisarlı Dağı alt yükselti-iklim-kuşağında kermez meşesi (Quercus coccifera) tüylü meşe (Quercus pubescens) ve karaçalı (Paliurus spina-christi) türleri yaygındır. Kuru ormanların en önemli elemanlarından biri olan kızılçam (Pinus brutia), araştırma sahasının Saroz Körfezi kıyılarında meşe ormanlarının tahrip edildiği yerlerde ve Işıklı köyü kuzeyinde dikilmiş ve oldukça geniş bir alan kaplamaktadır. Güneybatıda yer alan Büyükevren, Gülçavuş ve Sulaniçe köylerinin Saroz Körfezi kıyıları ile Karaincirli köyünün güneydoğusunda (Kale mevkii batısı) kızılçam toplulukları dağılış gösterir. Doğuda, kabaca Kocaali-Vakıf köyü hattı, batıda Küçükevren köyü-Sultaniçe köyü hattı kalacak şekilde Saroz Körfezi kıyılarından, kuzeyde Şehitler köyüne kadar olan saha, kızıl meşeler grubundan olan palamut meşesi (Quercus aegilops) ormanlarının yayılma sahasıdır. Palamut meşesi (Quercus aegilops), bu sahada yer yer topluluklar halinde, yer yer de tarlalar ortasında dağınık vaziyettedir (Ceylan, 2009: 70-71).

Kuru ormanlar sahası dahilinde yer alan maki, Trakya'nın güneyinde Tekirdağ ile Enez arasındaki kıyı bölgesinde, meşe ve kızılçam ormanlarının tahrip edildiği yerlerde yaygındır. Yenice köyünün kuzeybatısında tahribattan korunmuş kermez meşesi (Quercus coccifera) toplulukları 5-6 m boya ulaşmaktadır. Hisarlı ve Çandır Dağı'ndan kaynağını alan kısa boylu derelerin vadileri boyunca yer yer söğüt ve çınarlara rastlanır (Ceylan, 2009: 72-73).

Su ekosistemleri, tatlı su ekosistemleri ve tuzlusu ekosistemleri olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Tatlı su ekosistemleri Gala Gölü, Sığıcı Gölü, Pamuklu Gölü ile Meriç Nehri ekosistemleridir. Tuzlu su ekosistemleri ise Ege Denizi kıyıları ile suları tuzlu veya kısmen tuzlu olan Dalyan Gölü, Bücürmene Gölü, Taşaltı Gölü, Kara Göl ve tuzla göllerinin ekosistemleridir. Tatlı su ekosistemlerinde, kamış (Kargı: Phragmites communis), hasır sazı (Typha latifolia), sandalya sazı (Scirpus = Schoenoplectus lacusıris), Myriophyilum

verticillatum, nilüfer (nymphaea alba), sümbül otu (Potamogeton pectinatus), su sümbülü (Potamogeton fluitans), karaboynuz yaprak (Ceratophyllum demersum), Ranunculus trichophyllus, suoku (Alisma plantagoaquatica), ipliksi yeşil algler tespit edilmiştir. Ayrıca İpsala Seddesi ile Meriç Nehri arasındaki sulak alanlarda akkavak (Populusalba) ve söğütler (Salix sp.) yaygındır (Ceylan, 2009: 75-76).

2.1.1.3.5.2. Fauna (Hayvan Türleri)

Bölge, klimatik açıdan ve yeryüzü şekilleri bakımından çeşitlilik arz eden unsurları bünyesinde barındırdığı için farklı hayvan türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Biyoçeşitlilik ve eko sistem zenginliği ile diğer bölgeler arasında öne çıkan bölgede, endemik birçok hayvan türüne rastlamak mümkündür. Özellikle bölge ormanlarının büyük çoğunluğunun bulunduğu Kırklareli ve çevresinde bulunan coğrafyada göreceli olarak çeşitliliğin daha fazla olduğu söylenebilir. Bugüne kadar bölgede yerli ve yabancı bilim adamlarınca yapılmış faunistik çalışmaların değerlendirilmesiyle elde edilen bilgiler bölgenin fauna bakımından zenginliğini göz önüne sermektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012: 4-8).

Edirne ili ve çevre ilçelerde fauna çeşitliğini çoğunlukla ormanlık alanların bir arada toplandığı ilin güney güneybatı taraflarında görmek mümkündür. İl topraklarında akarsu, göl ve gölet kenarları başta yaban ördeği, yaban kazı, kuğu ve diğer bazı göçmen kuşlara ev sahipliği yapmaktadır. Edirne, Avrupa-Afrika göç yolu üzerinde göçmen kuşlar için bir dinlenme noktasıdır. Göçmen kuşların yanı sıra il ormanlarında tilki, kurt, çakal, yaban domuzu vb. yaban hayatı görülmektedir. Bu özellikler Edirne'de av turizmi ve avcılık potansiyeli olduğunun göstergesi sayılabilir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012: 4-8).

Saros Körfezi'nde hem Ege sularının, hem de az tuzlu Marmara'nın balıklarını bulmak mümkündür. Bu sularda mevsimine göre çipura, lüfer, barbun, mercan, karagöz, levrek, kefal, ahtapot ve ülkemizde sadece bu yörede bulunan

yılan balığı bol miktarda mevcuttur. Son yıllarda aşırı avlanmayla birlikte yılan balığı üretiminde ciddi düşüşler yaşanmıştır. Ancak Saros Körfezi hala bol balık bulunan sayılı sahil yörelerimizdendir. 13 Edirne ilinin funası Ornotoloji (Kuş Gözlemciliği) ve Ornito Turizmi açısından zengin alternatiflerle doludur. Özellikle Saros Körfezi ve Enez çevresinde bulunan göllerde çeşitli kuş türleri yaşamaktadır. Bir araştırmaya göre ülkemizdeki kuş türü sayısı tüm Avrupa'daki sayıya denktir. Buna sebep olarak sulak alanların çok olması ve ülkemizin göç yolları üzerinde bulunması sayılabilir. 14 Ekolojik koridor niteliğindeki il topraklarında akarsu, göl, gölet kenarı başta yaban ördeği, yaban kazı, kuğu gibi kuşlar için Avrupa-Afrika arası göç yolları üzerinde dinlenme noktasıdır. Gala Gölü Milli Park alanında yaklaşık olarak 200 farklı kuş türü yaşamaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012: 4-8).

2.1.2. Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapı

Nüfusla ilgili bilgiler genellikle sayımlarla toplanmaktadır, oysa gelişmiş ülkelerde sayım yapılmadan "nüfus kayıtları" yoluyla, doğumlar ve ölümler, evlenme ve boşanmalar gibi önemli veriler günü gününe izlenebilmektedir. Nüfus olaylarının tümünün izlenemediği dünyanın çoğu ülkesinde ve ülkemizde 2000 yılı Genel Nüfus Sayımına kadar olan devre dahil birinci derecede başvurulan yöntem, genellikle "Nüfus Sayımları" olmuştur. Bu nedenle, nüfus miktarlarındaki değişimi ortaya koyabileceğimiz istatistiki veriler daha ziyade 1927 yılından başlamak üzere ve 1935 yılından itibaren de her sonu "0" ve "5" ile biten yıllarda periyodik olarak yapılan Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına dayanmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 1998: 233).

2.1.2.1. Demografik Yapı

Enez ilçesi nüfusunun 1935–2007 yılları arasında nüfusları incelendiğinde iki farklı dönem dikkati çekmektedir. Bu dönemlerden ilki; 1935–1980 yılları arasında ilçe nüfusunun sürekli arttığı birinci dönem ile 1985–2007

yılları arasında ilçe nüfusunun sürekli azaldığı ikinci dönem. 1980 sayım dönemi ilçe nüfusunun en yüksek değere ulaştığı dönemdir. 1980 yılında 13.230 olan nüfus, 1990'da 12.700'e, 2000 yılında 11.920'ye, 2007 yılında ise 10.714'e gerilemiştir. İlçe nüfusu 2008 yılından itibaren çok az da olsa artış eğilimine geçmiştir. 2012 yılında da nüfus sayısında bir düşüş gözlenmiş olsa da 2014 yılında bu düşüş telafi edilmiştir.

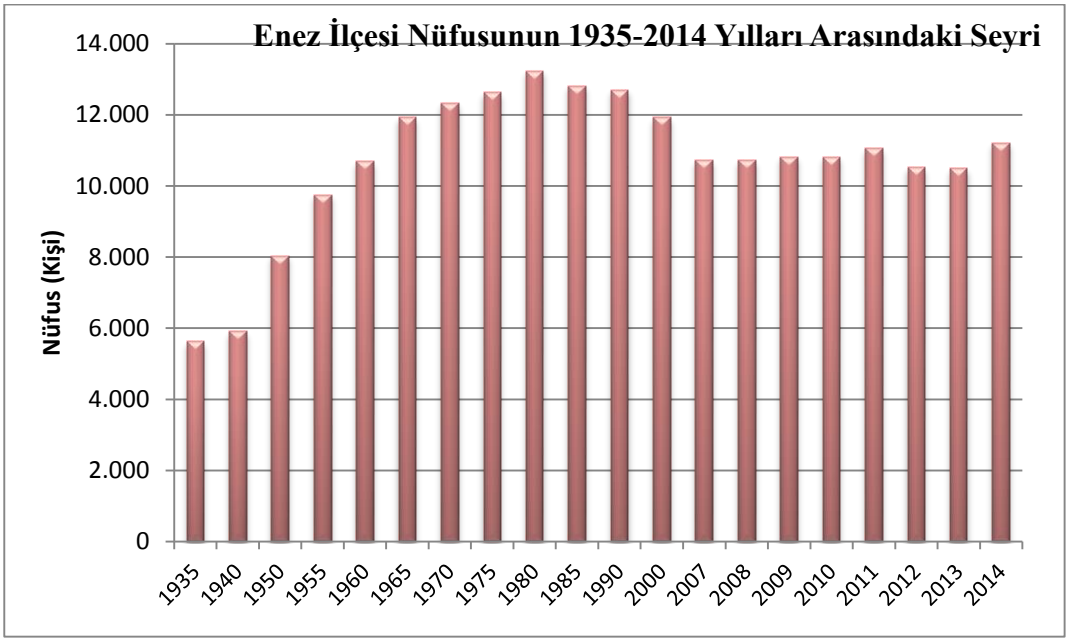
2014 yılı itibari ile 11.203 kişinin yaşadığı Enez'de nüfusun 4.243'ünü şehir nüfusu, 6960'ını ise kır nüfusu oluşturmaktadır.

Tablodan da görüleceği üzere, Enez ilçesinin kır nüfusunda önemli azalmalar söz konusudur. Kır nüfusunun bir kısmı şehre göçerken, önemli bir kısmı da ilçe dışına gitmiştir (Akova, 2008: 3).

Tablo 7. Enez İlçesinde Sayım Devirlerine ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına Göre Nüfusun Seyri (1935–2014)

Sayım Yılı	Belde/Köy	İlçe Merkez	Toplam Nüfus	Artan/Azalan Nüfus
1935	5 284	337	5 621	-
1940	5 405	499	5 904	283
1950	7 251	791	8 027	2 123
1955	8 015	1 731	9 746	1 719
1960	9 210	1 478	10 688	942
1965	10 122	1 808	11 930	1 242
1970	10 095	2 239	12 334	404
1975	10 138	2 486	12 624	290
1980	10 352	2 878	13 230	606
1985	9 942	2 864	12 806	-424
1990	9 191	3 509	12 700	-106
2000	7 979	3 946	11 929	-771
2007	6 962	3 752	10 714	-1 215
2008	6 915	3 808	10 723	9
2009	6 996	3 820	10 816	93
2010	6 992	3 826	10 818	2
2011	6 992	4 074	11 066	248
2012	6 793	3 723	10 516	-550
2013	6 704	3 793	10 497	-19
2014	6 960	4 243	11 203	706

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir (www.tuik.gov.tr).

Grafik 6. Enez İlçesinde Sayım Devirlerine ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına Göre Nüfusun Seyri (1935–2014)

Enez'in 2013 yılı verilerine göre ise demografik özellikleri şu şekildedir: 2013 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımına göre toplam nüfus; 10.497 dır. Bu nüfus, 5.289 erkek ve 5.208 kadından oluşmaktadır. Enez nüfusu içinde toplamda 570 kişi okuma yazma bilmemektedir. Nüfusun yaklaşık %35'i yani 3.941 kişi kentlerde, yaklaşık %65'i ise yani 6.915 kişi kırsalda ikamet etmektedir. Enez nüfusunun 500'ü sanayi sektöründe, 1900 kişisi hizmetler sektöründe, 500 kişide tarım alanlarında çalışmaktadır (www.tuik.gov.tr.)

2.1.2.2. Sosyo-Ekonomik Yapı

Bir bölgenin sosyo-ekonomik yapısı, ticari hayatın içinde geliştiği ortamı belirleme açısından önemlidir. Enez ilçesine bu açıdan bakıldığında bu ilçede tarım ve hayvancılık ağırlıklı bir sosyo-ekonomik yapı olduğu görülmektedir (Engin, 2003: 89). Yoğun bir tarımsal faaliyetin yaşandığı yörede ekili alanlarının neredeyse dörtte üçlük bölümü buğday ve ayçiçeği tarımına ayrılmıştır (Ceylan, 2009: 187).

Yörede buğday, ayçiçeği, çeltik, yonca, fiğ, kavun, karpuz ve domates gibi başlıca ürünler ile birlikte diğer sebzeler de yetiştirilmektedir (Yılmaz ve Serbest, 2005: 75). Bölgede çok geniş alanlarda buğday (70.000 dekar) yetiştirilmektedir. Buğdayı 38.500 dekar ile ayçiçeği yetiştirilen alanlar izlemektedir. Bölgede çeltik üretiminin de önemli bir yeri olup (6.550 dekar), çeltikçilik halkın önemli bir geçim kaynağıdır (Akova, 2008: 6).

Yörede büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı ve arıcılık yapılmaktadır. Avcılık yöre halkının geçim kaynağını oluşturmamakla birlikte tavşan, yabani ördek, kaz, bıldırcın, üveyik avlanan türler arasındadır. Merkez ve sahil köylerinde balıkçılık ile de uğraşılmaktadır. Saroz Körfezi'nde 144 çeşit balık bulunmaktadır. hem tuzlu Ege sularının, hem de daha az tuzlu Marmara'nın bütün balıklarına burada rastlamak mümkündür. Körfezde başta sardalya ve hamsi olmak üzere lüfer, kefal, uskumru, mercan, karagöz, mezgit, tekir, mırmır ve orkinos avlanmaktadır. Saroz Körfezi'nde yerli ve yabancı balık türlerinin yanında dünyanın en kaliteli süngerleri, pelajik[1] balık olarak hamsi, istavrit, uskumru ve sardalya balıklarının yumurta ve larvaları bulunmaktadır (Yılmaz, 2008: 128–129). Enez ilçesinde kümes hayvancılığında ilk sırada tavuk olmak üzere hindi, ördek ve kaz oluşturmaktadır. İlçede genellikle Kafkas ırkı melezi arıların yoğun olduğu gözlenmektedir. Yörede arıcılık faaliyeti daha çok yan uğraş olarak yapılmakta ve ticari teknik arıcılığı uğraşan arıcı sayısının da oldukça az olduğu gözlenmektedir. Yörede ayçiçeği tarımına bağlı olarak yapılan arıcılık faaliyeti, Ağustos ayı sonu ve en geç Eylül ayı başlarında, bal süzme devresi ile sona ermektedir. 2007 yılı itibariyle ilçede toplam kovan sayısı 7 217 kadar olup, toplam bal üretimi yaklaşık 130 ton (130 250 kg) olarak gerçekleşmiştir (Ceylan, 2009: 246-247).

[1] Deniz veya göllerde zemine veya yüzeye bağlı olmaksızın suda asılı olarak kalan veya aktif olarak hareket edebilen canlı (http://tdkterim.gov.tr, 2011)

Orman alanının mülkiyetinin tamamı devlete aittir. Ormanlarda tomruk, maden direği, sanayi odunu, kağıtlık odun, lif, yonga odunu ve yakacak odun vasfında orman ürünleri üretilmektedir (Ceylan, 2009: 258).

Enez ilçesi taş sanayi bakımından önemli bir potansiyele sahip olmasına rağmen henüz yeni yeni değerlendirilmektedir. Sahanın volkanik kayaçlar bakımından zengin olması taş sanayi bakımından önemli avantajlar sağlamaktadır. Bentonit yatakları, Enez kasabası doğusunda; Yenice, Çavuşköy, Hisarlı ve Çeribaşı köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yataklar işletilmekte olup rezervi 155 milyon ton olarak hesaplanmaktadır. Kalite bakımından oldukça iyi durumda olan Enez bentonitleri, daha çok ağartma toprağı ve kedi kumu ürünü üretme kalitesindedir (Ceylan, 2009: 261-263).

İlçenin önemli sanayi tesisleri olarak domates salçası, domates türevi ürünler, ketçap, bezelye ve ton balığı konservesi üretimleri gerçekleştirilen bir konserve fabrikası, süt ürünleri fabrikası, un fabrikası, bentonit işleyen ve kedi kumu üretiminde yoğunlaşmış bir bentonit işleme tesisi, yağ sektörü tarafından kullanılan ağırtma toprağı, sondaj sektörü tarafından kullanılan sondaj bentonitleri, boya sektöründe kullanılan organik killer gibi bentonit bazlı üretimde bulunan bir işletme bulunmaktadır (ETSO, 2008: 62).

2.1.3. Jeolojik Yapı

Enez ilçesinin büyük bir bölümünü Miosen toprak sınıfı kaplamaktadır. Kil, kum, çakıl ve kalkerlerden oluşan Miosen, Enez ilçe merkezi ve doğusunda yer almaktadır. İlçeyi çevreleyen bant ise alüvyonal yapıya sahiptir. Alüvyonlu toprak genellikle ilçenin kuzey ve kuzeybatısında yer almaktadır. Enez'deki toprakların %38'i tarım arazisi, % 4'ü çayır ve meralık alanlar olup, % 60'lık büyük kısmını orman arazisi oluşturmaktadır. Bu nedenle yapılan toprak sınıflamasında arazinin büyük bölümü kızıl ve kahverengi orman toprakları olarak sınıflandırılmıştır. Enez arazisinin zemin yapısını, plaj kumu, alüvyonlar, miosene

ait kil, kum, çakıl, kalkerli volkanik kayaçlar meydana getirmektedir. Enez yöresi 3. Derece deprem kuşağında yer almaktadır (Enez Belediyesi, 1996: 27).

2.1.4. Ulaşım

Edirne gerek D-100 devlet yolu, gerekse TEM otoyolu üzerinden İstanbul'a dolayısıyla Anadolu'ya ve D-550 devlet yolu ile Çanakkale'den Ege'ye bağlanan karayollarının üzerindedir. Ayrıca Kapıkule Sınır Kapısından Bulgaristan ve Avrupa'ya sadece karayoluyla değil demiryolu ile de bağlanmaktadır. Pazarkule ve İpsala Sınır Kapısıyla karayolundan, Uzunköprü demiryolu ile de Yunanistan'a ulaşım sağlanmaktadır. Edirne, İstanbul ve Çanakkale üzerinden Anadolu ile düzenli bir ulaşıma sahiptir. Bölgede devlet karayolu olarak sadece Enez-Keşan karayolu mevcuttur. Enez İstanbul'a 280 km. ve Edirne'ye 175 km uzaklıktadır.

Enez, E-24 karayolunun Keşan kavşağından batıya devam eden bölümü üzerinde bulunmasına karşın, sahip olduğu ulaşım ağı açısından bir çıkmaz sokak niteliğindedir. Bu karayolu ilçenin özellikle doğuya bağlantısını sağlayan tek karayoludur. Bununla birlikte kent, Keşan (59 km.) ve İpsala (40 km.) gibi bölgenin diğer yerleşim yerlerine de oldukça yakın bir konumdadır (Karadağ, 2000: 131-145).

Bir başka ulaşım aksı olan Edirne-Çanakkale-İzmir kara yolu Keşan ilçesinde, İpsala-Tekirdağ-Silivri-İstanbul kara yolu (Duble yol) ile birleşmektedir. İlin kuzey-güney yönünde uzanışına paralel olarak uzanan bu kara yolunun Edirne-Keşan arası yaklaşık 112 km.dir. bu yol aynı zamanda ilçenin Edirne ili ile ulaşım bağlantısını sağlamaktadır. Enez'in Edirne iline olan mesafesi yaklaşık 175 km. kadardır. Bu yol güzergahı Keşan ilçe merkezinden sonra Gelibolu ve Çanakkale'ye ulaşmaktadır. Kıyıyı izleyerek Edremit-Balıkesir ve Edremit-İzmir bağlantılarını sağlayan bu yol, aynı zamanda ilçenin batı illeri ile bağlantısını sağlamaktadır. Enez ilçe sınırları içerisinde doğu-batı doğrultusunda

uzanan ve Keşan ilçesi ile tek bağlantıyı oluşturan Enez-Keşan kara yolu sıcak asfalt kaplamalı bir yoldur. Çok dar ve alt yapısı bozuk olan bu yol, özellikle yaz mevsiminde deniz turizmi nedeni ile yoğunlaşan araç trafiği yoğunluğunda sık sık trafik kazalarına neden olmaktadır (Ceylan, 2009: 272).

Enez ilçe merkezinde üç şirkete ait firmaların araçları faaliyet göstermekte olup yaz mevsiminde günde beş servis yapılmakta ve İstanbul aktarmalı olarak Türkiye'nin her yerine ulaşılabilmektedir. Söz konusu şirketler yaz mevsiminde deniz turizmi nedeni ile sahil kesimine kadar hizmet vermektedir. Bu nedenle söz konusu firmaların sahilde de yazıhaneleri bulunmaktadır. Ayrıca bir otobüs firması Yunanistan ve Bulgaristan'a da yolcu taşımacılığı yapmaktadır. Kış mevsiminde ilçe merkezinden Keşan üzeri İstanbul'a olan sefer sayısı mevsim faktörü dikkate alınarak ikiye indirilmektedir. Enez ile Keşan arasında düzenli yolcu taşımacılığını ise iki firma gerçekleştirmektedir. Sabah 09.00–12.00 arası yarım saatte bir ve karşılıklı olan bu seferler, saat 12.00'den sonra her 45 dakikada bir olarak yapılmakta ve akşam saat 18.00'e kadar devam etmektedir. Edirne'ye ise sabah 06.00 ve 07.45 saatlerinde düzenli seferler yapılmaktadır. İlçe merkezine söz konusu bu saatlerden sonra ulaşım bağlantısının olmaması, özellikle kış mevsiminde ilçenin adeta dış dünya ile olan tüm bağlarının kopmasına neden olmaktadır (Ceylan, 2009: 274).

2.2. Enez Yöresinde Turizmin Gelişimi

Enez bölgesi Meriç nehrinin Yunanistan ile doğal bir sınır oluşturmasından dolayı askeri ve yasak bölge sayılmış ve 1960'lı yıllara kadar kaderine terk edilmiş bir görüntü oluşturmaktaydı. Ancak özellikle 1970'li yıllardan itibaren İstanbul üniversitesinin bölgeye gerçekleştirdiği yatırımlarla turizm hareketleri başlamışsa da bölgenin doğru düzgün bir ulaşım ağının olmaması 1970'li yıllarda başlayan turizm faaliyetlerinin gelişmesindeki en büyük engellerden biri olmuş ve sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlere rağmen adını duyuramamıştır.

Trapez ve Kışla Altı mevkilerinde 1970'li yıllarda İstanbul Üniversitesinin 120 dönümlük arazi üzerine kurduğu Su Ürünleri Araştırma Tesisinin faaliyete geçmesi Enez'de deniz turizmin başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Ancak Enez'e ulaşım olanaklarının zorluğu 1970'lerde başlayan deniz turizmin yavaş bir gelişme göstermesine neden olmuştur (Ceylan, 2009: 290).

1980'li yılların ortasında başlayan turizm teşvikleri ve çıkarılan turizm yasalarına rağmen Enez'de gerek deniz turizmi gerekse de diğer turizm türlerinde yaşanan önemli bir gelişme olmamıştır. Özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısında deniz-güneş-kum üçlemesine dönük yoğun ilgi Enez'de özellikle de Kışla Altı mevkiinde deniz kıyısında hızlı bir yapılaşmaya yol açmıştır. Bu yapılaşma daha çok yazlık amacıyla kullanılan ikincil konut ve bir kaç küçük otelden oluşurken Trapez'deki yapılaşma ise daha çok baraka tipi şeklinde olmuştur. Trapez'deki baraka tipi yapılaşma gerek önemli alt yapı sorunlarına gerekse de görsel kirliliğe neden olmuş ve 1990'lı yıllarda bütünüyle ortadan kaldırılmıştır. 2. derecede doğal sit alanı olan bu bölgede planlı bir yapılaşma sağlamak amacıyla 1996 yılında 1/5000 ölçekli "Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı" ve 1/1000 ölçekli "Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı" hazırlanmış ve uygulanmıştır. Böylece bu kesimlerin turizmi çekebilecek planlı bir yerleşim hedeflenmiş, ancak bölge yoğun bir şekilde yazlık konutların istilasına uğramıştır (Ceylan, 2009: 290).

Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2006 ve 2011 verilerine göre; bölgede faaliyet gösteren Belediye Belgeli Konaklama tesisleri, işletmelerin isimi ve yatak kapasiteleri Enez Belediyesi'nden ve Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden alınarak Tablo 8 ve Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 8. Enez İlçesinde Tesis Türlerine Göre Belediye Belgeli Konaklama Tesisi, Oda ve Yatak Sayısı (2006)

	TOPLAM - Total			OTEL - Hotel			MOTEL - Motel		
İlçe	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
ENEZ	**4**	**117**	**250**	**2**	**25**	**60**	**2**	**92**	**190**

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2006

Tablo 9. Enez'de Faaliyette Olan Konaklama Tesisi ve Yayak Sayıları (2011)

	TOPLAM - Total		OTEL - Hotel		MOTEL - Motel	
İlçe	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
ENEZ	**5**	**380**	**3**	**150**	**2**	**230**

Kaynak: T.C. Enez Belediyesi'nden (2011) alınan veriler doğrultusunda derlenmiştir.

2006 ve 2011 yılı verileri karşılaştırıldığında 2006 yılında Enez'de 2 Otel ve 2 Motel olmak üzere toplamda 4 konaklama tesisi ve 250 yatak kapasitesi mevcut iken, bu rakam 2011 yılına gelindiğinde 2 Motel ve 3 Otel olmak üzere toplamda 5 konaklama tesisi ve yatak kapasitesi de 380'e çıkmıştır. Bu rakamlar bize Enez ilçesinde turizmin ağır da olsa geliştiğini göstermektedir. Enez'de turizm faaliyetleri daha çok ikincil konut olarak gerçekleştirilmekte ve bölge özellikle yaz aylarında yazlıkçıların yoğun ilgisi ile karşılaşmaktadır.

2.2.1. Doğal Turistik Değerler

Enez, doğal turistik değerler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. İlçe sınırları içerisinde yer alan gölleri, nehirler ve deltalar ile nesli tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan pek çok kuş ve memeli türüne ev sahipliği yapmakta, zengin bir flora ve fauna sahip bulunmaktadır. Bu bölümde Enez ilçesinin sahip olduğu bu doğal turist değerler incelenecektir.

2.2.1.1. Deniz

Deniz, kıyı turizminin vazgeçilmez bir öğesidir. Enez ilçesi sahip olduğu temiz deniz, uzun, temiz ve geniş kumsalları ile önemli bir cazibe alanı olmaktadır (Akova, 2008: 21). Enez'in bulunduğu Saroz Körfezi, dünya denizlerinde kendini temizleyebilen iki bölgeden biridir. Coğrafi konumu nedeniyle Karadeniz ve Akdeniz sularının buluşma havzasını oluşturan Ege Denizi'nin kuzey bölümü; Türk Boğazlar Sistemi aracılığıyla gelen soğuk ve az tuzlu Karadeniz sularının, güney bölümü ise Akdeniz'den gelen sıcak ve tuzlu suların etkisindedir (Eskiçırak ve Akın, 2001: 225). Saros Körfezi, besin tuzları ve sıcaklık bakımından farklılık gösteren Karadeniz ile Ege Denizi ve dolayısıyla Akdeniz sularının karşılaşma alanıdır. Bunun yanında körfezde kendi kendini temizlemesine imkân tanıyan dip ve yüzey akıntıları görülmektedir. Yılda üç defa ve aynı zamanda olmak üzere Şubat, Nisan ve Temmuz aylarının 15. veya 18. günü başlayıp, 25. veya 28. günü sona eren tabandaki soğuk su ve yüzeydeki sıcak suyun yarattığı akıntılar körfezi temizlemektedir (Okan, 2011: 40). Bu akıntılardan dolayı Enez deniz turizmi için olmazsa olmaz koşulardan olan temiz deniz ve temiz kumsallara sahip olmaktadır.

Resim 1. Enez Altınkum Plajı

Kaynak: http://www.geolocation.ws/v/P/75087507/altnkum-sahil/en

Çevresinde nüfusu fazla yerleşim birimlerinin ve sanayi tesislerinin bulunmaması Enez ilçe sınırları içerisinde yer alan Enez ilçe merkezindeki 8 kilometre uzunluğunda Altınkum Plajı ile ilçe merkezi dışındaki Sultaniçe, Gülçavuş, Büyükevren, Vakıf ve Karaincirli köylerindeki 15 kilometre uzunluğundaki plajları çevresel tehditlerden uzak tutmakta ve deniz turizmi için cazip hale getirmektedir (Edirne Valiliği, 2002: 104).

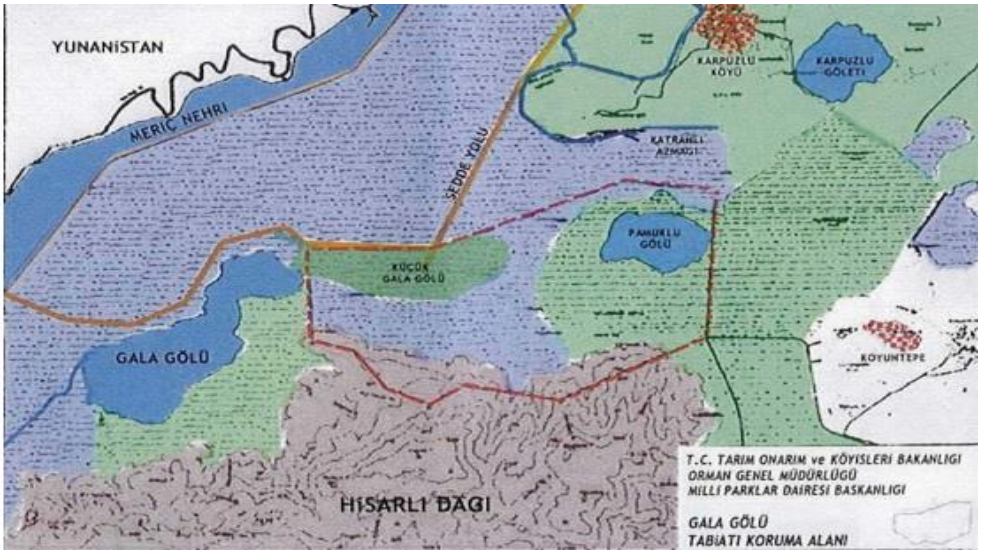
Enez'i daha çok yerli turistler ziyaret etmektedirler. Denize yakın olan ve ilçe merkezini geçtikten sonra beliren bölgede villalar ve turistik konaklama alanları görülmektedir. Villalar genelde site halindedir. Ayrıca ilçede İstanbul Üniversitesi ve Trakya Üniversitesine ait dinlenme ve eğitim kampları bulunmakta ve deniz turizmi için hizmet vermektedirler (Edirne Valiliği, 2002: 104). Enez'de deniz turizminin gelişmesinin önündeki en büyük engelli ulaşım yolunun yeterli olmayışıdır.

2.2.1.2. Göller

Enez ilçe sınırları içerisinde yer alan Gala, Ayna, Pamuklu, Bücürmene, Dalyan, Taşaltı, Karagöl, Tuzla Gölleri ile Meriç Deltası ve bu göller ile deltada yaşayan kuş, balık, bitki ve hayvan türleri ile önemli bir turizm potansiyeli oluşturmakta ancak yeterince yararlanılamamaktadır. Bu bölümde Enez ilçe sınırları içerisinde yer alan göller ve bu gölerin sahip olduğu fauna ve flora incelenecektir.

Gala Gölü (Büyük Gala ve Küçük Gala Gölleri); Gala Gölü, Meriç-Ergene Havzasında, Meriç nehrinin çıkışına yakın Edirne ili Enez İlçesinin 10 km kadar Kuzeybatısında Meriç Deltası'nda yer almaktadır. Enez İlçesine yaklaşık 10 km uzaklıkta göl ayağı aracılığı ile Meriç Nehri ve denize bağlantılı alanı 5.6 km² ve en derin yerinde taban kodu -1.20 m olan ve tamamen sazlarla kaplı bir alüvyon set gölüdür (Sarı, 1994: 63–68).

Resim 2. Gala Gölü

Kaynak: Dökmeci, Handan; "Gala Gölü ve Gölü Besleyen Su Kaynaklarında Ağır Metal Kirliliğinin Araştırılması", Edirne 2005, s.17.

Göl, Büyük Gala ve Küçük Gala Gölleri olarak iki kısımdan ibaret olup, Küçük Gala'nın derinliği 1 - 1.5 m'dir. Her ikisinin toplam alanı 1700 ha'dır. Gala Gölü dağlardan gelen yağmur ve kar sularına ilaveten kış ve yaz aylarında Keşan ve İpsala İlçelerinden gelen sularla beslenmekte olup, en fazla olduğu dönemlerde göl derinliği 1.5-2 m ve sahası en geniş yüzeye erişmekte olup, yaz aylarında ise sahası daralmakta ve derinliği 0.50-1 m civarında bulunmaktadır (Gürbüz ve Tokatlı, 2014: 1-5).

Resim 3. Enez Gala Gölü'nden Bir Görünüm

Kaynak: Uçar, Süleyman, "Gala Gölü-Enez", Eylül 2009, http://www.suleymanucar.com/photopage.asp?Pid=3634

Ülkemize batıdan giren kuş yolu üzerindeki ilk sulak alan olan Meriç Deltası, kuş varlığı yönünden ülkemizin ve dünyanın sayılı zenginlikleri arasında yer almaktadır. Uluslararası kriterlere göre A sınıfı sulak alan kapsamındaki Meriç Dehasında yer alan, 1991 yılında Tabiatı Koruma Alanı ve 2005 yılında Milli Park olarak ilan edilen ve Avrupa ve Afrika arasında birçok göçmen kuş türünün uğrağı konumundadır. Ülkemizin biyoçeşitlilik açısından sayılı tatlı su ekosistemlerinden birisi de Gala Gölü'dür (Gürbüz ve Tokatlı, 2014: 1-5).

Gala Gölü aynı zamanda Avrupa yılanbalığının yaş alanını oluşturmaktadır (Erdoğan vd., 2002: 329-335). Gala gölü çeşitli canlı türlerinin yanında 111 kuş türü bu sulak alanın doğal zenginliğini oluşturmaktadır. Özellikle tepeli pelikan, bayağı aynak ve küçük karabatak gibi nesli son derece azalmış türleri ev sahipliği yapmaktadır (Küçükaltan vd., 2010: 28).

Dalyan Gölü; Dalyan Gölü, Enez İlçesi'nin güneyinde yer almaktadır. Alanı yaklaşık 3,4 km^2 olan gölün alanı, göle dökülen akarsuların taşıdığı su miktarına bağlı olarak yaz ve kış aylarında değişiklik göstermektedir. Suyu sodyumlu ve tuzlu olup kullanılamaz. Göl çevresi kumlarla kaplı olup, doğal bitki örtüsünden yoksundur. Kışın göl çevresinde ulaşım imkansızdır. Ancak yazın kuruyan alanlarda ulaşım mümkündür (Akova, 2008: 21).

Enez Dalyanı; Lagün kompleksinin toplam yüzey alanı 330 hektar olup, Bücürmene-Işık (50 ha), Dalyan (250 ha) ve Taşaltı (30 ha) lagünlerinden oluşmaktadır. Kompleksin Dalyan ve Taşaltı Lagünleri'nin ana su kaynakları Taşyarma Kanalı, Meriç Nehri ve yağışlardır. Bücürmene Lagünü ise akarsu ve yağışlardan beslenmektedir (Velioğlu vd., 2008: 387–394.).

Kefaller "Üzmene kefali" adıyla bölgede en çok aranan balık türüdür. Yılanbalıkları ise daha çok İtalya'ya ihraç edilmektedir. Ancak 1960-70'li yıllarda yılda 50 tonun üzerinde yakalanan yılanbalıklarının üretim miktarının 1980'lerin

başında 10 tonun altına düştüğü yerel basın kayıtlarında yer almıştır (Akyol ve Ceyhan, 2010: 31–34).

Taşaltı Gölü; Dalyan Gölü'nün doğusunda yer almaktadır. Yüzölçümü yaklaşık 70 hektar olan gölün alanı mevsimlere göre değişmektedir. Kışın yağışların etkisiyle gölalanı genişlemekte, yaz mevsiminde ise alan daralmaktadır. Bataklık kesimler ancak yaz mevsiminde ulaşıma imkan vermektedir. Gölün suyu, orta derecede tuzlu olup, sığ bir göldür. Gölün kuzey kıyılarında tarım yapılmaktadır. Buralarda çeltik ekiminin yapıldığı görülmektedir. Diğer kıyılan ise bataklıktır (Akova, 2008: 21).

Küçük Tuzla Gölü; Kuzeyden Vakıf köyü, doğudan İrik tepesi, güneyden ise Saroz Körfezi ile çevrilidir. Alanı mevsimlere göre değişen gölün suları çok tuzlu olup, kullanılamaz. Göl çevresi kumluk ve doğal bitki örtüsü bakımından yoksundur. Genelde kıyıları ulaşıma elverişli olmakla birlikte, batısında ulaşım imkanı yoktur (Akova, 2008: 21).

Bücürmene Gölü; Dalyan Gölü'nün güneyinde yer almaktadır. Göl alanı yaklaşık, 76 hektar olup, mevsimle¬re göre değişebilmektedir. Ortalama derinlik ise 50–80 cm arasında değişmektedir. Suyu sodyumlu ve tuzludur. Bu sebeple kullanıma elverişli değildir. Sazlık ve kamışlıklarla kaplı kuzey ve doğu bölümlerinin dışında kalan kıyıları kumluktur. Kumluk alanlar bitki örtüsünden yoksun-dur. Göl çevresinde kışın ulaşım yapılmamaktadır (Akova, 2008: 21).

Meriç Deltası; Meriç deltasını ülkemiz sınırları içinde Küçük ve Büyük Gala Gölleri, Sığırcı ve Pamuklu Gölleri oluşturmaktadır. Deltada bulunan farklı sulak alan türleri; geniş sazlıkları, mevsimsel bataklıklar, tatlı ve tuzlu göller, subasar çayırlar, çeltik alanları ve diğer tarımsal alanlar, söğüt ve ılgınlardan oluşan ağaç toplulukları su kuşları için önemli alanlar oluşturmaktadır. Delta farklı sumru ve balıkçıl türleri ile kaşıkçı ve çeltikçi gibi tehlikedeki türler için önemli bir üreme alanıdır. Tepeli Pelikan ve Küçükkarabatak gibi kuş popülasyonlarının yanı sıra,

Avrupa gelengisi, farekuyruklu yediuyur ve beyazkesicidişli körfare küresel ölçekte nesli tehlike altında olan ve Meriç Deltasında üreyen memeli türleri de bulunmaktadır (Karasu Er: 92).

Gala Gölü, Meriç Deltası ve çevre göllerde Tepeli Dalgıç, Karabatak, Tepeli Pelikan, Balıkçıllar, Gülen Sumru, Sakarmeke, Deniz Kartalı, Küçük Bağırgan Kartal, Su Çullukları, Boz Ördek, Testere Burun, Düdükçünler, Fiyu Bozkan, Kıl Kuyruk, Elmabaş, Macar gibi kuş türleri yer almaktadır (Edirne Valiliği, 2013: 63).

Resim 4. Meriç Deltası'ndan Bir Görünüm

Kaynak: Karasu Er, Suhedan, "Meriç Deltası, Korumaya Bağımlı Gerileme", MAR 005, s.91-95.

Kuluçkaya Yatan Kuş Türleri; Tepeli Dalgıç, Yumurtapiçi, Karabatak, Küçük Karabatak, Tepeli Pelikan, Gri Balıkçıl, Küçük Beyaz Balıkçıl, Erguvani Balıkçıl, Gece Balıkçıl, Balaban, Küçük Balaban, Kaşıkçı, Çeltikçi, Kuğu, Bozkaz, Yeşilbaş, Bıldırcın Ördeği, Macar, Basbaş, Su Klavuzu, Gülen Sumru, Kıyı Sumrusu, Kız Kuşu, İstiridye Kuşu, Kılıç Gaga, Uzun Bacak, Sakarmeke, Deniz Kartalı ve Küçük Bağırgan Kartaldır (Edirne Valiliği, 2013: 63).

Kışlayan Kuş Türleri; Kuğu, Ötücü Kuğu, Sakarca Kızı, Bozkaz, Yeşilbaş, Kılkuyruk, Boz Ördek, Fiyu, Çamurcun, Kaşık Gaga, Bıldırcın Ördeği, Tepeli Patka, Elmabaş, Macar, Testere Burun, Sütlavi, Su Çullukları, Çulluk, Yağmurçunlar ve Düdükçünler yer almaktadır (Edirne Valiliği, 2013: 63).

Meriç Deltasındaki Hayvan Türleri; Delta çerçevesindeki ormanlarda barınan hayvan türleri; Ördek, Yabani Kaz, Çil, Keklik, Bıldırcın, Tavşan, Yaban Domuzu, Tilki, Kış Kuşu, Karatavuk ve Çulluk, Karaca, Tavşan, Tilki, Kaya Sansarı, Ağaç Sansarı, Kakım, Gelincik, Porsuk, Kokarca, Sincap, Tarla Sincabı, Kirpi, Köstebek, Orman Ağaç Faresi, Yedi Uyurlar, Kör Fare, Fare, Cüce Fare, Tarla Sıçanı, Taş Sıçanı, Keme, Sıçan, Göçmen Sıçan, Küçük Oyuncu Fare, Adi Tarla Faresi, Yarasa, Yaban Domuzu görülebilmektedir (Edirne Valiliği, 2013).

Bülbül Adası; Tunca ve Meriç ırmakları arasında üzerinde bahçeler bulunan bir adadır. Adı burada bulunan bülbüllerin çokluğundan gelir. Bülbül adası sabahın erken saatlerinde bu kuşların seslerini dinlemek isteyenlerin akın ettiği yerdir. Kent merkezinin 1,5 Km. mesafesindeki bu yerde yayın ve sazan balığı tutulabilmektedir (Ocaklı, 2012: 14).

Resim 5. Bülbül Adası'ndan Bir Görünüm

Kaynak: Ocaklı, Işık, "Edirne İli Doğal ve Tarihi Zenginlikler Envanteri", Edirne 2012, s. 1–15. http://investinedirne.org.tr/uploads/docs/06112013Gj616i.pdf (16.01.2014).

2.2.2. Tarihi Turistik Değerler

Enez kuruluşundan itibaren coğrafi konumu sebebiyle bir çok devlet ve kavimin istilasına uğramış, farklı dönemlerde farklı pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. M.Ö. 5000'lere uzanan tarihiyle Enez, Antik dönem Roma, Bizans ve Osmanlı eserlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu sebepten ötürü Enez'de pek çok ve çeşitli tarihi ve arkeolojik kalıntı bulunmaktadır. Bu tarihi ve arkeolojik katıntıların başlıcalar ve özelikleri şu şekildedir.

Kervansaray; Meriç nehir deltasının doğusunda eski bir yerleşim olan Enez'in plajı olarak bilinen, takriben Enez'e 7 km. uzaklıkta ve Gümrük denilen yerde bir sahil kervansarayı bugün harap durumda bulunmaktadır. Kıyaya dik olarak konumlanmış olan kervansarayın 50 m. kadar doğusunda Palatium Deresi bulunmaktadır. Yapının yapım yılı ve hangi uygarlığa ait olduğuna ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır (Cantay, 1982: 121–129).

Resim 6. Enez Kervansaray'ından Bir Görünüm

Kaynak: http://www.edirnegezi.com/edirne_kervansaraylari.htm

Köprüler; Deveci Dere, Boyun Dere ve Kayalık Dere'nin birleşmesiyle oluşan Manastır Deresi üzerinde inşa edilen köprüler halk arasında "Manastır köprüleri" olarak bilinmektedir. Bugün metruk bir durumda olan saha, 21.11.1991 tarihinde 1.Derece Arkeolojik Sit alanı edilerek koruma altına alınmıştır. Tespit edilen diğer köprülerden biri Kocaali köyünde olup Kocaali Deresi üzerinde inşa edilmiştir. Bugün halen kullanılan bu köprünün yapılış tarihi bilinmemektedir. Bir diğer kemer köprü de Işıklı köyünde ve köy çeşmesi yakınında yer alır. Yapım tarihi bilinmeyen köprünün büyük bölümü tahrip olmuştur (Ceylan, 2009: 271).

Enez Kalesi; Bugün Enez'de toprak üzerinde görülen en önemli kalıntı ortaçağa ait kaledir. kalenin surlarında Cenovalı Gattelusi ve Doria ailelerine ait rastlanmaktadır (ETSO 2008: 39). Kentin Akropolü'nü oluşturan bugünkü kalede M.Ö. 4 bin yıllarına giden buluntulara ulaşılmıştır ve kazılar hala sürmektedir. Kalede Ayios Konstantinos Kilisesi'nden dönüştürülmüş ve Fatih adını taşıyan cami kalıntısı bulunmaktadır. Kale; kültür, tarih ve arkeoloji turizmi için son derece ilginç bir nokta durumunda olup; buluntular Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde sergilenmektedir (Tunca, 2006: 160).

Ana girişi kuzeyde olan kale, doğu-batı doğrultusunda uzanmakta, güneyinde sur duvarı ile birleşmektedir. Denize bakan tarafta iki tane çok köşeli kulesi vardır. Bunlardan sağdaki yıkıldığından günümüze ulaşamamıştır. Batıdan uzanan sur duvarı ise içeriye doğru bir eğim yaparak güneyden gelen duvarla birleşmektedir. Böylece kalenin bu bölümü yarım kubbe biçiminde olup, Meriç Nehrinden gelecek tehlikelere karşı savunmayı güçlendirmektedir. Kuzey-doğu köşesindeki köşeli kule batı yönünde yine köşeli bir yarım kubbe ile çıkıntı yapmaktadır.

XII. yüzyılda onarılan kalenin yapı malzemesini kesme taş, tuğla ve antik mimari parçalar meydana getirmiştir. Kaledeki antik mimari parçalar bugün Enezin ev ve bahçelerinde görülmektedir. Kalenin içerisinde Enezin simgesi özelliğini taşıyan Enez Ayasofyası, mozaik döşemeli küçük bir kilise ve bir de

şapel olarak kullanılmış bir mağara vardır. Burada bulunan Pan ve dans eden su perilerini tasvir eden bir kabartma Edirne Müzesine götürülmüştür. Kalenin anıtsal giriş kapısı yanındaki duvarda da beyaz mermerden bir Trak süvarisinin tasviri vardır. Ayrıca kale içerisindeki sivri Osmanlı kemeri de yapının Türkler tarafından kullanıldığına işaret etmektedir.

Resim 7. Enez Kalesi'nden Bir Görünüm

Kaynak: http://fc05.deviantart.net/fs70/f/2010/223/7/f/Enez_kalesi_by_ozgur22.jpg

Resim 8. Enez Kalesi'nin Kuşbakışı Görünümü

Kaynak: http://www.agdairstudio.com/portfolio/edirne-enez

Has Yunus Bey Türbesi; Halk arasında, türbenin Fatih Sultan Mehmed'in kaptanı Yunus Bey'e ait olduğuna ve onun Enez'in fethinde "şehîden" öldüğüne inanılması Has Yunus Bey'in burada defnedildiği ihtimalini akla getirmektedir. Ayrıca Enez'in fethine katılmış önemli bir kişi olarak kasabanın müslüman halkı tarafından burada bir "makam türbe" yaptırılmış olabilir. Böylece Enez fatihi sayılan Yunus Bey, yerli halk arasında Yunus Baba adıyla anılan efsanevî bir kahraman durumuna girmiştir (Eyice, 1988: 274).

Resim 9. Yunus Bey Türbesi'nden Bir Görünüm

Kaynak: Gültekin Alkurt (http://www.ntvmsnbc.com/id/25125567/)

Fatih Camii – (Ayasofya Kilisesi); Günümüzde Fatih Camii olarak bilinen ve Bizans dini yapıları arasında önemli bir yeri olan Ayasofya Kilisesi, kalenin güney doğu ucundaki en yüksek noktasında yer alıyor. Yunan Haçı planlı yapı 21x38 m ölçülerinde, döneminin büyük kiliseleri arasında yer alır ve Türkiye'deki Bizans Kiliselerinin en önemlilerinden biridir. Ayasofya Kilisesi fetihten sonra 1456 yılında camiye çevrilmiş, 1965 yılındaki depremde yıkılmış ve bu tarihten sonra terk edilmiştir. Deprem sırasında exonarteks ve narteksin çatı örtüleri, orta ve kuzey bölümlerin duvarları ve çatı örtüleri yıkılmıştır.

Resim 10. Fatih Camii Ön Cephe Görünüşü

Kaynak: Başaran, Sait ve Burcu Başaran, "Enez Fatih Cami", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, İstanbul 2012, s.90-98.

Resim 11. Fatih Camii'nin Güneyden Görünüşü

Kaynak: Başaran, Sait ve Burcu Başaran, "Enez Fatih Cami", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, İstanbul 2012, s.90-98.

Zengin Evi (Roma Villası); Ainos kazılarının önemli bir bölümünü oluşturan Roma Dönemi Villasına ilişkin çalışmalar 1982–1985 ve 2000–2003 yılları arasında yapılmıştır. Villa, Ainos kentinin Gazi Ömer Bey Mahallesi'nde bugünkü kaymakamlık lojmanının karşısındaki bahçede, toprak üst düzeyinin 1.60

m altında ortaya çıkmıştır. Kazılar sonucunda villaya ait orta avlunun bir bölümü, salon, mutfak ve banyosu gün ışığına çıkmıştır. Ancak bölgedeki yapılaşmadan dolayı villanın diğer birimlerini ortaya çıkartmak mümkün olmamıştır. Villanın tabanı beyaz, siyah, bordo, yeşil, kırmızı ve sarı renklerin egemen olduğu mozaikle kaplıdır (Başaran, 2004: 148).

Roma Yolu; İlk Çağda Ainos, Balkanları Anadolu ve Ege'ye bağlayan kara, deniz ve nehir yollarının kesiştikleri zorunlu geçiş yolu üzerinde kurulmuş önemli bir liman şehriydi. Enez'in önemi yalnızca bu limanlardan kaynaklanmıyordu; o dönem için karayolları da oldukça önem taşıyordu. MÖ 2. yüzyılda Romalılar tarafından yapılmış olan "Via Egnatia" askeri ve ticaret yolu, bilindiği gibi İtalya'da Brindizi'den başlar ve İstanbul'da Beyazıt'ta son bulur. Ainos'un yaklaşık 24 km kuzeyinden geçen bu yola, genişliği 3.50 m olan iri blok taşlarla döşenmiş ara bir yol ile bağlı bulunuyordu. Halk arasında "Baba öldüren kaldırım" olarak bilinen bu yol, Enez-Fere arasındaki bağlantıyı sağlıyordu. Antik Ainos kentine doğu taraftan Taşaltı Nekropolisinin (mezarlığın) önüne ulaşan yol, bu mevkide irili ufaklı taş döşemesinden oluştuğu kalıntılardan anlaşılmaktadır. Eskiden kente gelen ziyaretçiler önce ölüleri selamlarlar, daha sonra kente girerlerdi. Bu nedenle yolların çoğu Antik Çağda genellikle mezarlıkların arasından ya da önünden geçerek kente ulaşırdı (Başaran, 2013).

Resim 12. "Via Egnatia" Roma Yolu'ndan Bir Görünüm

Kaynak: Başaran, Sait, "Edirne - Ainos (Enez) Kazısı", http://www.webainos.com/2014/01/ainos-antik-kenti-enez-kazilari.html (12.09.2013).

Ainos Antik Kenti; Antik Ainos kenti denizden yüksekliği 25 m olan miyosen kalker bir yarım ada üzerinde kurulmuştur. Bugünkü Orta Çağ Kalesi, Eski Çağda üzerinde dini ve siyasi yapıların bulunduğu kentin akropolisini oluşturuyordu. Eski Çağın ünlü tarihçisi Herodotos ve coğrafyacı Strabon, Ainos'un iki limanlı bir kent olduğundan söz ederler. Ainos'un bugün kalenin güney- güneybatısında yer alan Dalyan Gölü ve şehrin doğusundaki Taşaltı Gölü Antik Ainos kentinin biri lodosa diğeri poyraza karşı doğal korunaklı dış limanları idi (Başaran, 2008a: 1).

Resim 13. Ainos Antik Kent Görünümü

Kaynak: Başaran, Sait ve Burcu Başaran, "Enez Fatih Cami", *Vakıf Restorasyon Yıllığı,* İstanbul 2012, s.90-98.

Nekropolis (Mezarlıklar); Ainos antik kentinde bugüne değin Taşaltı, Çakıllık, Su Terazisi ve Kralkızı olmak üzere dört ayrı nekropolis (mezarlık) ortaya çıkartılmıştır.

Enez kazılarının önemli bir bölümünü oluşturan, Enez Keşan karayolunun 2. kilometresinde Küçük Sancak Tepe Tümülüs'ünün güneyindeki arazide yer alan **Çakıllık Nekropolisinde** 2001 yılında başlanan sondaj

çalışmaları sonucunda ele geçen buluntular buranın Nekropol alanı olarak kullanıldığını göstermiştir. Kazılarda taş ve pişmiş toprak lahitler, mezarlar ve urneler ortaya çıkarılmıştır. Urne olarak pişmiş topraktan amphoralar, değişik formlu kaplar gün ışığına çıkartılmıştır. Aynı zaman da bu dönemde Ainos'da bastırılan bazı sikkelerden kentin, Atina ile ticarette, sanatta ve kültür alanında rekabet edecek düzeyde olduğunun göstergesidir (Başaran, 2004: 149; Başaran, 2005: 122; Başaran, 2008b: 192; Tekin, 2008: 64-68).

Resim 14. Pişmiş Toprak Lahitler MÖ. 5.yüzyıl (Çakıllık Nekropolisi)

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Enez Bölgesi Kazı, Arkeoloji ve Araştırma Merkezi, http://enezkazisi.org/?post_type=portfolio&p=3077.

Taşaltı Yamacı adı verilen başka bir Nekropol alanı, Enez girişinin sol tarafındaki yamaçta yer almaktadır. Burası bir dönem mezarlık olarak kullanılmıştır. Oldukça zengin buluntular içeren bu mezarlardan çeşitli dönemlere ait heykelcikler, kemikten yapılmış süs ve ziynet eşyaları, sikkeler, tıp aletleri, koku şişeleri, kase ve şarap kadehleri bulunmuştur (Başaran, 2004: 149).

Enez'in 250–300 metre doğusunda **Çataltepe** adı verilen Tümülüslünde yapılan çalışmalarda ise prens, kral ya da zengin Trak yöneticilerine ait bir mezar odası, kurban kesme yeri ve bir lahit ortaya çıkarılmıştır (Başaran, 2009: 6).

Resim 15. Çataltepe Tümülüsünde Ortaya Çıkan Tonozlu Mezar Odası

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Enez Bölgesi Kazı, Arkeoloji ve Araştırma Merkezi, http://enezkazisi.org/?post_type=portfolio&p=3080.

Suterazisi Nekropolisi; Şehrin doğusundaki yükselti üzerinde yer alan tyerazi, Antik ainos kentinin su gereksinimini temin eden ve 5 km doğusundaki Yenice Köy'deki kaynaktan Enez'e künklerle taşınan suyun basıncını ayarlamak ve birden fazla kola ayrılmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu terazi suyun kaynağı ile dağılan birimler arasındaki eğimden kaynaklanan basıncını ayarlayarak künklerin patlamasını önlüyordu. Terazinin üst kolu Kale ile aynı seviyededir. Günümüze sağlam ulaşan terazi kalker taşından yapılmıştır.

Resim 16. Su Terazisi

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Enez Bölgesi Kazı, Arkeoloji ve Araştırma Merkezi, http://enezkazisi.org/?page_id=3194.

Hagios Gregorios Neokeiserias Şapeli; Kalenin orta yerinde halen kullanılan özel mülkiyet evlerinin kuzeyinde yer almaktadır. Bugünkü toprak seviyesinin 1,5 m altında bulunan şapel tek apsislidir. 12. yüzyılda inşa edilmiştir. Aynı yüzyılda batı tarafına bir oda ilave edilerek büyütülmüştür. Duvarlarında aynı dönemin taşra sanatını yansıtan freskler yer almaktadır. Apsisli odanın tabanı mermer levhalarla, ilave edilen odanın tabanı ise pişmiş toprak levhalarla kaplanmıştır. Şapelin içinde, olasılıklı olarak yaptıranlara ait üç adet lahit yer almaktadır (Başaran, 2004: 149).

Kral Kızı Bazilikası; Taşaltı Gölünün batısındaki yamaçta yer almaktadır. Narteks kısmı henüz açılmayan bazilikanın içten içe uzunluğu 27 m, genişliği 27 m dir. Üç apsisli beş nefli bir plana sahiptir. Bailika içinde çok sayıda

mezara rastlanmıştır. Özellikle nefe giriş kapısında ortaya çıkarılan işlemeli mavi damarlı beyaz mermerler bloklar ve üzerindeki Medusa ve Haç şekillerinin özenli işçiliği buranın önemini göstermektedir (Başaran, 2010: 41).

Resim 17. Kral Kızı Bazilikası

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Enez Bölgesi Kazı, Arkeoloji ve Araştırma Merkezi, http://enezkazisi.org/?post_type=portfolio&p=3096.

Pan Mağarası Mezar Şapeli; Kalenin dışında, güney mendireği üzerinde yer alan ve iç limana girişi sağlayan kemerli kapının 15 m güney doğusunda bulunmaktadır. Mağara girişinin batı duvarına yapılmış bir niş içinde bulunan ve üzerinde Pan ile birlikte dans eden iki Nymphe'nin betimlendiği Helenisitk döneneme tarihlenen mermer kabartmadan dolayı Pan Mağarası olarak adlandırılmaktadır. 14. yüzyılda yer altı mezar şapeline dövüştürülmüştür ve Agia Triada adını almıştır. Apsisler içinde aziz resimlerin betimlendiği freskler kısman günümüze kadar ulaşmıştır (Başaran, 1994: 124).

Hoca Çeşme Höyüğü; Yapılan arkeolojik kazılar neticesinde bölgenin bilinen en eski yerleşim alanı, Enez'e 3. km. mesafede Enez-Keşan karayolu üzerinde yer alan Hoca Çeşme Höyüğüdür. Akropolde (bugünkü Orta Çağ Kalesi) yapılan kazılarda, M.Ö. 4. bin yıla tarihlenen seramik parçaları bulunmuştur.

Araştırma ve kazı çalışmaları Neolitik Çağdan başlayan yerleşimin, Kalkolitik ve Tunç çağında devam ettiğini, Demir Çağında ise bütün ovaya yayıldığını göstermektedir. Höyükteki çalışmalar, Anadolu ile Neolitik kültürleri arasında, ilk tarım ve hayvancılığın ne şekilde Avrupa'ya geçtiğini gösterebilecek önemdedir (Irmak, 2010: 15).

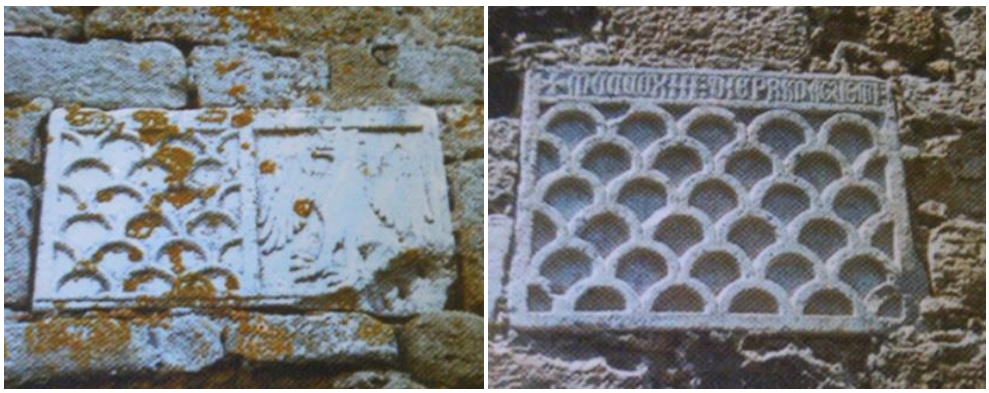
Mendirek ve İç Liman; Kalenin batısında yer alan iç liman geniş bir limanı kapsamaktadır. Güney ve kuzey tarafı kalın duvarlar ve kulelerle korunmuştur. Limanı güney tarafından koruyan dubar 130 m uzunluğundadır ve üzerinde biri yuvarlak diğerleri kare planlı beş kule yer almaktadır ve bunlardan ikisi günümüze kadar ulaşmıştır. limanı kuzeyden koruyan duvarın 80 m bölümü ayakta kalabilmiştir. Mendireğin batı ucunda 17x17 m ölçüsünde bir kule yer almaktadır. Bununla birlikte kalenin doğu cephesinde Gattelusio ve Doria ailelerinin sembollerini içeren armalar bulunmaktadır (Başaran, 1994: 130).

Resim 18. İç Liman ve Limanı Güneyden Koruyan Duvar ve Kuleler

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Enez Bölgesi Kazı, Arkeoloji ve Araştırma Merkezi, http://enezkazisi.org/?page_id=2692.

Resim 19. Gattelusio ve Doria Aile Armaları

Kaynak: Sait Başaran, Medeniyetler Durağında; Enez, Bir Başka Ege'li, Ceren Yayıncılık, Edirne 2010, s.11

2.2.3. Kültürel Turistik Değerler

Av ve Balık Festivali; Yörede balıkçılık faaliyetlerinden ötürü, 1977 yılından beri her yıl Temmuz ayında "Balık Festivali" düzenlenmektedir (Akyol ve Ceyhan, 2010: 31–34). Bu festival Enez ilçesinin turistik ve kültürel değerlerini, doğal güzelliklerini ve Enez'e has balık türlerini yurtiçi ve yurtdışına tanıtmanın yanı sıra turizme de hareketlilik kazandırmak amacıyla organize edilmiştir. 1989 yılında festivale "Av" kelimesinin de eklenmesiyle festival "Av ve Balık Festivali" olarak kutlanmaya başlamıştır. Balık türleri açısından zenginliğe sahip olan Enez'e, İtalyan avcılık dergilerinde de yer verilmiştir. Balıkçılık özellikle Sultaniçe ve Vakıf köylüleri tarafından yapılmaktadır (www.enez.meb.gov.tr).

Her yıl Temmuz ayı içerisinde düzenlenen Festival 3 gün sürmektedir. Uluslararası bir organizasyon olan Av ve Balık festivaline komşu ülkelerden de birçok konuk katılmaktadır. Festivalde konuklara ekmek arası balık ızgara dağıtılmakta, yerli ve yabancı folklor ekiplerinin gösterileri ile birlikte çeşitli oyunlar, spor karşılaşmaları ve toplu sünnet şöleni yapılmakta, çevre gezileri düzenlenmekte ve çeşitli sanatçıların katılımıyla konserler gerçekleştirilmektedir (www.trakyanet.com). Ancak festival çeşitli nedenlerle son yıllarda gerçekleştirilmemiştir.

2.3. Enez Yöresine Yönelik Turizm Talebi

Enez, doğal ve beşeri turistik çekicilikler bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin günümüzde ancak doğal turistik çekiciliklerden olan deniz turizmi bölümü değerlendirilebilmektedir. Bu da kıyılarda yazlık biçiminde yapılan konutlarda sürdürülen bir faaliyettir (Ceylan, 2009: 284).

Yaklaşık 30 km (34 km) kıyı uzunluğuna sahip Enez ilçesi, Keşan ilçesi ile birlikte Edirne ilinin denize kıyısı olan (Ege Denizi) iki ilçesinden biridir. İlçe merkezi dışında Sultaniçe, Gülçavuş, Büyükevren, Vakıf ve Karaincirli köy sınırları içerisinde yer alan plajlar başta İstanbul olmak üzere Tekirdağ, Edirne, Kırklareli il ve ilçelerinden gelenlere tatil olanakları sunmaktadır (Ceylan, 2009: 284).

Denize girme ve güneşlenme süresi yaz mevsiminde yaklaşık 2 aylık (15 Haziran–15 Ağustos) bir süreyi kapsamasına rağmen, deniz turizmi için önemli bir potansiyele sahiptir. Balcı Akova tarafından yapılan bir çalışmada Enez'de güneşlenme süresinin Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında en yüksek değere ulaştığı, Mayıs ve Eylül aylarında da nispeten yüksek olduğu, ancak kış ayları olmak üzere diğer aylarda güneşlenme süresinin düştüğü ifade edilmektedir. Yaz aylarında güneşlenme süresi 19 saatin üzerindedir. Dolayısıyla Enez ilçesinde turizm hemen tümüyle yaz mevsiminde güneşlenme süresinin fazla olmasına bağlı olarak deniz turizmi şeklinde gerçeklemektedir (Ceylan, 2009: 284).

Oysa Enez ilçesi, alternatif turizm türlerinden özellikle eko turizm ve kültürel turizm bakımından oldukça zengin olup önemli çekiciliklere sahiptir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, Cumhuriyetin kuruluşunun yüzüncü yılı olan 2023 Yılı Turizm Stratejisinde, turizmin çeşitlendirilmesi stratejisi içerisinde, alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, ekoturizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar

turizminin geliştirilmesi öngörülmüştür. Bunlar arasında ilk sırada doğal turistik çekicilikler gelmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: 22).

Gala Gölü, Küçük Gala Gölü, Ayna Gölleri, Pamuklu Gölü, Bücürmene Gölü, Dalyan Gölü ve Taşaltı Gölü, Karagöl, Tuzla Gölleri ve Meriç Deltası, Türkiye'nin uluslararası ölçütlere göre "A Sınıfı" sulak alanlarından biridir. Biyolojik çeşitlilik rezervi ve doğaya katkılarıyla sayısız yararı bulunan sulak alanda 163 kuş türü, 42 bitki türü ve 19 balık türü yaşamaktadır. Kuşların göç yoları üzerinde bulunan Gala Gölü kış göçmeni kuşların önemli barınma ve beslenme yeri durumundadır. Nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan çok sayıda kuş türünü barındırmaktadır. Nitekim tepeli pelikan (Pelecanus crispus), çeltikçi (Plegads falcinellus), küçük karabatak (Phalac rocorox pygmeus) gibi nesli son derece azalmış türler ile zaman zaman Gala Gölü'nü ziyaret eden ve nesli tehlikede olan balık kartalı ve akkuyruklu kartalı barındırması önemli bir çekicilik oluşturmaktadır. Bu kuşların birçoğu dünyada ve Türkiye'de nesilleri tehlike altında olan kuşlar listesinde yer almaktadır. Başta flamingolar olmak üzere birçok tuş türüne barınma ve beslenme ortamı sağlayan bu göler kuş gözlemciliği bakımından da önemli çekiciliklere sahiptir (Ceylan, 2009: 284).

Enez, beşeri turistik çekiciliklere de sahiptir. Bunlardan biri olan Hoca Çeşme Höyüğü, Eski Çağda Trakya bölgesinin iki iskan bölgesinden (diğeri Yarımburgaz Mağarası) biri olup, burada yapılan kazılardan elde edilen arkeolojik kalıntılar dünya kültür tarihi bakımından büyük önem taşımaktadır. Enez kasabasının doğusunda ve yaklaşık 2 km uzaklıkta yer alan höyük, Enez-Keşan kara yolunun güney kenarında ve Hoca Çeşme olarak bilinen çeşmenin kuzeyinde doğal bir kayalığın üzerinde yer alır. Höyük, 1989 yılında yapılan yüzey araştırmaları sarasında bulunmuştur. 1990 yılında başlanan ve yaklaşık 3 yıl kadar süren çalışmalar sonucunda, M.Ö.5500-5000 yıllarına tarihlenen höyükte 4 kültür evresi içerisinde 8 katman sayılmıştır. (Erzen ve Başaran, 1992: 206).

Hoca Çeşme Höyüğü'ndeki ilk yerleşmenin, Balkanlarda bilinen en eski "Neolitik" kültürlerden de eski olduğu ve Avrupa'da ilk tarımcı toplumların ortaya çıkışı ile ilgili birçok soruna ışık tutmuştur. Ayıca bugüne kadar Yunanistan Trakyası'nda ve Doğu Bulgaristan'da şimdiye kadar ilk neolitik yerleşmenin bulunmayışı, Enez'in dolayısıyla Hoca Çeşme Höyüğü'nün önemini daha da artırmaktadır (Erzen, 1994: 59–62).

Bir diğer beşeri turistik çekicilik, Enez Kalesi ve surlarıdır. Antik Çağda, akropol denilen yüksek bir tepe üzerindeki kaleyi, tarihçi Prokopios, Balkanlardan gelen barbar akınlarını önlemek amacıyla yapıldığını yazmıştır. Kalenin yapım tarihi kesinlik kazanmamakla birlikte, duvarlarındaki devşirme yapı Kalenin yapım tarihi kesinlik kazanmamakla birlikte, duvarlarındaki devşirme yapı malzemeleri Bizans öncesi yapıldığını işaret etmektedir. M.S. 6. yüzyılda Justinianus'un kaleyi onardığını kaynaklardan öğrenmekteyiz. Ana girişi doğuda olan kaleye, kuzey ve doğudan olmak üzere iki kapıdan girilir. Biçimleri planları birbirinden farklı 15 kule ile desteklenen sur yer yer 3 metre genişliğe yaklaşmakta ve yüksekliği ise 25 metreye ulaşmaktadır. Denize bakan tarafta iki çok köşeli kulesi bulunmaktadır. Bunlardan sağdaki günümüze ulaşamamıştır. Batıdan uzanan sur duvarı ise içeriye doğru bir eğim çizerek güneyden gelen duvarla birleşmektedir. Böylece kalenin bu bölümü yarım kubbe biçiminde olup, Meriç Nehri'nden gelecek tehlikelere karşı savunmayı güçlendirmektedir. Kuzeydoğu köşesindeki köşeli kule, batı yönünde yine köşeli bir kuleyle çıkıntı yapmaktadır. 12.yüzyılda onarılan kalenin yapı malzemesini kesme taş, tuğla ve antik mimari parçalar meydana getirmiştir. Kentin akropolünü oluşturan bugünkü kale içinde yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen ve M.Ö. 4000-3000 yıla tarihlenen çömlek kalıntıları, buradaki yerleşimin Kalkolitik Çağa kadar gittiğini kanıtlamaktadır (Ceylan, 2009: 286).

Enez Kalesi içindeki en önemli yapılardan biri bugün de büyük bir bölümünü ayakta olan Fatih Cami(Ayasofya kilisesi) dir. Çeşitli yapı evrelerinden

geçmiş olan ve eski hali kilise olan bu yapı, Enez'in 1456'da alınmasından sonra "Fatih" adıyla camiye dönüştürülmüştür (Ceylan, 2009: 286).

Beşeri turistik çekiciliklerden biri olan Has Yunus Bey Türbesi, Enez'in önemli simgelerinden biridir. Minyatür bir kilise, bir şapel olan bu yapı, Enez'in alınmasıyla tekke haline getirilmiş ve bir süre Yunus Baba Tekkesi olarak anılmıştır. Kaptan-ı Derya Yunus Bey, Enez'in alınışından birkaç hafta sonra idam edilerek vasiyeti üzerine bugünkü türbeye defnedilmiştir. Daha sonra burası Türk Mezarlığı olmuştur. Kalenin yanında Yunus Kaptan'ın şehit olduğu ve kanının aktığı yere (halen mum yakılan yer) şehit mezarı denilmiştir. Türbe, Türk mezar sanatının nadide eserlerini bünyesinde barındırmaktadır (Ceylan, 2009: 287).

Roma dönemi villası da önemli yapılar arasında yer alır. Çok zengin bir Enezliye ait olduğu anlaşılan bu yapı, o dönemin sosyo-ekonomik yapısını ve halkın yaşam tarzını işaret etmesi bakımından önem taşımaktadır. Tamamı gün ışığına çıkarılmayan villanın tabanı irili ufaklı renkli taşlardan oluşan ve değişik kompozisyonlarda mozaiklerle kaplanmıştır. Enez'e yaklaşık 1 km mesafede yer alan ve Roma dönemine ait olan su terazisi de Enez'in önemli tarihi kalıntılar arasında yer alır. Enez-Keşan kara yolunun kuzeyinde yer alan su terazisi, kara yoluna 300 metre uzaklıkta olup yaklaşık 20 metre yüksekliğindedir (Ceylan, 2009: 284).

Taşaltı nekropolü, antik Ainos (Enez) kentinin en büyük mezarlığıdır. Enez kasabası girişinde ve ana yola yaklaşık 250 metre uzaklıkta yer alan nekropol, M.Ö.5. ve 6.yüzyıllar arasında aralıksız olarak kullanılmıştır. Ova düzeyinde ön sırada yükselmiş kaideler üzerine ve kuzey-güney yönünde yerleştirilmiş lahitler bulunmaktadır (Ceylan, 2009: 287).

İlçe merkezine 7 kilometre uzaklıkta yer alan Sahil Kervansarayı, Enez'in önemli tarihi kalıntılarından biridir. "İngiliz Kışlası" olarak da anılan

yapı, Osmanlı dönemine ait olup (16.yüzyıl) yaklaşık 11 metre genişliğe, 107 metre uzunluğa sahiptir. Kervansaray birbirinden kemerlerle ayrılmış 6 bölümden oluşmaktadır (Ceylan, 2009: 288).

Meriç Deltası, Edirne ilinin Enez ve İpsala ilçelerini kapsamakta olup tatlı su ve yarı tatlı-tuzlu kıyı lagünlerinden oluşmaktadır. Kuş türleri arasında; Küçük balaban (50 çift), gece balıkçılı (200 çift), alacabalıkçıl (300 çift), erguvani balıkçıl(100 çift), çeltikçi(100 çift), kaşıkçı (40 çift), bataklık kırlangıcı (200 çift), küçük sumru (200 çift) ve bıyıklı sumru (500 çift) için önemli bir üreme alanıdır (Ceylan, 2009: 289).

Eko turizm içinde "yaban hayatı gözlemek" ilgi çekici bir rekreasyon faaliyetidir. Karada ve suda yaşayan canlıları, kendi doğal yaşam ortamlarında bireysel veya daha küçük guruplarla gözlemek, incelemek, fotoğraf ve film çekmek için turlar düzenlenmektedir. Gala Gölü ile güneyinde yer alan dağlık alan bu anlamda önemli bir potansiyele sahiptir. Nitekim Çandır Dağı, Hisarlı Dağı ve Gala Gölü çevresi, yörede "yoz" olarak adlandırılan boz ırk sığırların beslenme ve barınma ortamıdır. Işıklı, Hisarlı, Çandır köyleri ile Çataltepe Mahallesi'nde beslenen boz ırk sığırlar bu ortamlarda yarı vahşi olarak yaşamakta, kuşlarda olduğu gibi yanlarına yeterince yaklaşılamamakta ve vahşi doğanın bir parçası olarak ilginç görüntüler oluşturmaktadırlar. Ancak bu potansiyel henüz değerlendirilememektedir (Ceylan, 2009: 289).

Enez ilçesine bağlı Karaincirli, Vakıf, Büyükevren, Gülçavuş ve Sultaniçe köyü sahilleri kamp ve karavan turizmi için oldukça önemli çekiciliklere sahiptir. Nitekim Karaincirli ve Vakıf köyü kıyıları, özellikle üniversite öğrencilerinin kamp alanı olarak tercih ettiği yerlerden biridir. Meriç Nehri, Dalyan Gölü, Bücürmene Gölü, Taşaltı Gölü ile Sütçüler Göleti, Umurbey Göleti ve Çavuşköy Göleti, sportif olta balıkçılığı bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bu potansiyelin henüz yeterince değerlendirildiği söylenemez. Enez kasabası ve çevre köylerden gelen amatör balıkçılar, özellikle hafta sonlarını

balık avlamak amacıyla bu gibi yerlerde değerlendirmektedirler (Ceylan, 2009: 290).

Enez ilçesi, kırsal turizm (köy turizmi) bakımından da önemli çekiciliklere sahiptir. Kırsal turizm; kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür. Dünyanın pek çok ülkesinde kırsal turizm, kırsal kalkınma aracı olarak görev yapmaktadır. Bizde ise kırsal turizm, tam anlamıyla gelişmediği/geliştirilmediği için böyle bir işlevi henüz yoktur. Aynı durum araştırma sahası içinde geçerlidir (Ceylan, 2009: 290).

Tespit edebildiğimiz 4 kadar eski Rum evi, gerek kuruluş yeri ve gerekse planlar itibarıyla bugünkü köy evlerinden farklılıklar göstermektedir. Söz konusu bu konutlar kırsal turizmin yanı sıra kültür turizminin bir alt türü olan "miras turizmi" için de oldukça ilgi çekicidir. Aynı şekilde değişik tarihlerde Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Arnavutluk gibi Balkan ülkelerinden gelen Türk nüfusun yaşadığı köyler kendi kültürel değerleri ile kırsal turizm bakımından önemli çekicilikler sunmaktadır (Ceylan, 2009: 290).

Yazlık konut sayısı Enez merkez ilçe sınırları içerisinde, Kışla ve Trapez mevkiinde toplan konut sayısı 4500 kadardır. Bunun dışında Saroz Körfezine kıyısı olan köy yerleşmelerinde; Büyükevren köyünden 750 konut, Vakıf köyünde 450 konut, Karaincirli köyünde 180 konut, Gülçavuş köyünde 750 konut ve Sultaniçe köyünde 1500 konut yer almaktadır. Dolayısıyla ilçe genelinde deniz turizmi amacıyla faaliyet gösteren konut sayısı 8130 kadar olup deniz turizminden yararlanan kişi sayısı ise 25000 kadardır. Enez ilçesinde Trapez ve Kışla mevkinde konut sayısı 4500'e ulaşmıştır. Söz konusu sayıda konutlarda yaz mevsiminde kalan nüfus sayısı ise 20000 dolayındadır (Ceylan, 2009: 291).

2.3.1. İç Turizm Talebi

İç turizm kapsamında, kişilerin kendi ülkeleri içinde yaptıkları seyahatler incelendiğinde, Enez'in daha çok yerli turistler tarafından ziyaret edildiği görülmektedir. Denize yakın olan ve ilçe merkezini geçtikten sonra beliren bölgede villalar ve turistik konaklama alanları görülmektedir. Villalar genelde site halindedir. Ayrıca ilçede İstanbul Üniversitesi ve Trakya Üniversitesine ait dinlenme ve eğitim kampları bulunmaktadır.

Aşağıdaki Tablo 10, Enez İlçesinde 2012 ve 2013 yıllarında İşletme Belgeli Tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranını, Tablo 11 ise Enez ilçesinde Belediye Belgeli Tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranının 2009–2013 yılları arasındaki dağılımını göstermektedir.

Tablo 10. Enez İlçesinde İşletme Belgeli Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı (2012–2013 Yılları)

ENEZ	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI(%)		
Yıllar	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2013	2	181	183	2	221	223	1,0	1,2	1,2	0,03	3,31	3,34
2012	1	13	14	2	19	21	2,0	1,5	1,5	0,32	3,06	3,39

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 11. Enez İlçesinde Belediye Belgeli Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranının Yıllara Göre Dağılımı (2009–2013)

Yıllar	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2013	3 729	14 448	18 177	3 732	14 871	18 603	1,0	1,0	1,0	2,65	10,56	13,20
2012	1 224	22 760	23 984	2 146	31 782	33 928	1,8	1,4	1,4	2,79	41,35	44,14
2011	876	20 774	21 650	1 752	32 973	34 725	2,0	1,6	1,6	2,29	43,02	45,30
2010	125	10 308	10 433	169	17 720	17 889	1,4	1,7	1,7	0,22	23,12	23,34
2009	2 207	23 154	25 361	4 647	48 250	52 897	2,1	2,1	2,1	5,42	56,24	61,66

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 11'deki veriler incelendiğinde 2009 yılında 23.154 yerli turistin Enez'de bulunan tesislere geldiği, ortalama 2,1 gün konaklama yaptığı görülmektedir ve Enez'de bulunan tesislerin %56,24'ünü yerli turistler doldurmaktadır. Bu oranlarla Enez ilçesi, Edirne Merkez ilçeden sonra en çok yerli turist kabul eden ilçe konumundadır. Ancak 2013 yılına bakıldığında 14.448 yerli turistin Enez'de bulunan tesislere geldiği, ortalama 1 gün konaklama yaptığı ve Enez'de bulunan tesislerin %10,56'sı yerli turistler olmak üzere toplamda %13,20'lik bir doluluk oranına ulaştığı görülmektedir. 2009 yılı ile karşılaştırıldığında 2013 yılında Enez'e gelen turist sayısında ciddi bir düşüş yaşandığı söylenebilmektedir. 2013 yılı öncesinde 2010 yılında da gözlenen turist sayısı ve doluluk oranlarında ciddi bir azalış yaşandığı ancak daha sonra 2011 ve 2012 yıllarında bu azalışın kısmen toparlandığı da tablodan görülmektedir.

2.3.2. Dış Turizm Talebi

Dış turizm olarak kişilerin kendi ülkelerinin dışında yaptıkları seyahatler kapsamında dış turizmin aktif ayağı olan yurtdışından gelen yabancı turistlerin seyahatlerinden doğan turistik hareketler incelendiğinde, Enez bölgesi, Yunanistan, Bulgaristan gibi yabancı komşu ülkelere yakın olmasına karşın Turizm ve Kültür Bakanlığının verileri değerlendirildiğinde yabancı turistler tarafından pek tercih edilmediği görülmektedir. Özellikle geceleme süreleri incelendiğinde, bölgedeki geceleme oranlarının Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Bunun önemli nedenlerinden biri bölgede yeterli ve nitelikli konaklama tesislerinin azlığı ve gelenlerin transit yolcu ya da günübirlikçi olmasından kaynaklanmaktadır.

Yabancı turistler açısından, Tablo 11 incelendiğinde 2009 yılı verilerine göre 2.207 yabancı turistin Enez'de bulunan tesisleri ziyaret ettikleri, ortalama 2,1 gün konaklama yaptığı ve Enez'de bulunan tesislerin doluluk oranlarının sadece %5,42'sinin yabancı turistlere ait olduğu görülmektedir. Bu oranlarla Enez ilçesi, tesise geliş sayısı ve geceleme verilerinde Edirne Merkez ilçeden sonra ikinci

sırayı alırken, yabancı turistlerin ortalama kalış süresi ve doluluk oranları açısından da il genelinde en yüksek oranlara sahip ilçe konumundadır. 2013 yılı verilerine bakıldığında da 3.729 yabancı turistin Enez'de bulunan tesislere geldiği, ortalama 1 gün konaklama yaptığı ve doluluk oranının %2,65'inin yabancı turistler tarafından oluşturulduğu görülmektedir. 2009 yılı verileri ile karşılaştırıldığında ise, tesise gelen yabancı turistlerin sayısında yerli turistlerin aksine artış olduğu ancak ortalama kalış sürelerinin kısaldığı görülmektedir.

Enez Yat Limanı ve Balıkçı Barınağı'nın uluslararası yat turizmine açılması ve Yunanistan'ın Selanik ve Dedeağaç Limanları ile karşılıklı feribot seferlerinin başlaması ile birlikte Enez'e daha çok yabancı turist geleceği tahmin edilmektedir (Yaşar, 2009: 118).

2.4. Enez Yöresinde Turizm Faaliyetleri

Enez bölgesinde turizm faaliyetleri ile iç ve dış turizm talebi bölgede bulunan az sayıdaki motel, otel ve pansiyonlar aracılığıyla karşılanmaya çalışılmaktadır. Bölgede özellikle dış turizm talebine cevap verebilecek donanımlı tesis sayısı oldukça azdır. 2011 yılı verilerine göre Enez'de 2 Motel ve 3 Otel olmak üzere toplamda 5 tesis bulunmakta ve bu tesislerin mevcut yatak kapasitesi de 380 civarındayken 2015 yılında Enez'deki konaklama tesisi sayısı 9'a çıkmış ve yatak kapasitesi de 854 civarındadır. Bu belgeli tesislerin dışında kamp alanları, sosyal tesisler, rekreasyon alanları, ikincil konutlar ve yat limanı bölgede faaliyet göstermektedir.

2.4.1. İkincil Konutlar

Enez'de nüfusun 3754'ünü şehir nüfusu, 6962'isini kır nüfusu oluşturmaktadır. Köylerde yaşayan hane sayısı 3152 dir. İlçe merkezinde 4040 konutun 3000 kadarını yazlık konutlar oluşturmaktadır. Bu verileri ilçe nüfusu

üzerinde değerlendirdiğimizde Enez'de ikincil konut yapılaşmasının hızlı bir şekilde arttığını göstermektedir (Akova, 2008: 21-22).

Yazlık konut sayısı Enez merkez ilçe sınırları içerisinde, Kışla ve Trapez mevkiinde toplanmıştır ve yaklaşık olarak 4500 civarındadır konutlarda yaz mevsiminde kalan nüfus sayısı ise 20000 dolayındadır. Bunun dışında Saroz Körfezine kıyısı olan köy yerleşmelerinde; Büyükevren köyünden 750 konut, Vakıf köyünde 450 konut, Karaincirli köyünde 180 konut, Gülçavuş köyünde 750 konut ve Sultaniçe köyünde 1500 konut yer almaktadır. Dolayısıyla ilçe genelinde deniz turizmi amacıyla faaliyet gösteren konut sayısı 8 130 kadar olup deniz turizminden yararlanan kişi sayısı ise 25 000 kadardır (Ceylan, 2009: 291).

Enez bölgesindeki ikincil konutlardaki bu hızlı artışın en önemli nedenlerinden biri, İstanbul gibi yoğun nüfuslu merkezlere yakınlığından kaynaklanmaktadır. Enez'e Edirne-Uzunköprü-Keşan-Gelibolu-Çanakkale karayolu (D-550) ya da İstanbul-Tekirdağ-Malkara-Keşan-İpsala-İpsala Sınır Kapısı karayolu (D-110) ile kısa sürede erişebilirlik sağlanması bölgede ikincil konut sayısındaki artışların nedenleri arasında gösterilebilir. Enez, coğrafi konumunun sağladığı kolay erişebilirliği yanında, deniz turizmine ve rekreasyonel faaliyetlere uygun kıyıları, yaz mevsiminde bunaltıcı olmayan sıcaklık özellikleri, kendi kendini temizleyen körfezi, yoğun nüfus ve sanayiden yoksun bakir kıyıları ile ikinci konutları hızla kendine çekmiştir. Enez kıyılarında İstanbul ve Edirne'den gelen ikinci konut talebi yapılaşma sürecini başlatmıştır ve ikinci konut inşa süreci 1980'li yılların başlarında göze çarpmaya başlamıştır. İkinci konut talepleri 1985'den sonra artmaya başlamışsa da, asıl artış 1995'den sonra görülmeye başlamıştır ve bu kıyılarda ikinci konutlara dayalı yapılaşma süreci 1995–2005 döneminde tavan yapmıştır. İkinci konutların yenilerinin de inşaatları bölgede devam etmektedir (Yaşar, 2009: 113-114).

2.4.2. Otel ve Motel

Enez yöresinde otel, motel ve pansiyonculuk çok fazla gelişmemiştir. Bu önemli potansiyel turizm sektörü için gerçek anlamda kullanılamamakta ve bölge bu potansiyelden tam anlamıyla yararlanamamaktadır (Akova, 2008: 22).

Enez'de büyük ölçekli konaklama tesisi hemen hemen yok gibidir. Sahada büyük ölçekli tesislerin olmamasının en önemli nedenleri arasında, iklim koşullarının Güney Ege ve Akdeniz kıyılarında olduğu gibi uzun süreli deniz turizmine izin vermemesi (denize girme süresinin kısa olması) sayılabilmektedir.

2015 yılı itibariyle Enez'de bulunan Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri ve bunların yatak sayıları da aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 12. Enez'de Bulunan Konaklama Tesisleri (2015)

Konaklama Tesisleri	Bulunduğu Mevkii	Yatak Sayısı	
İnci Apart ve Otel	Enez Sahil	160	Belediye Belgeli
Balcı Apart Motel	Enez Sahil	80	Belediye Belgeli
Aqua Beach Otel	Enez Sahil	50	Belediye Belgeli
Altun Motel	Enez Sahil	50	Belediye Belgeli
Esen Apart Motel	Enez Sahil	30	Belediye Belgeli
Ege Otel	Enez Merkez	50	Belediye Belgeli
Murat Otel	Enez Merkez	50	Belediye Belgeli
Dubara Hotel	Sultaniçe Köyü Sahil	24	Turizm İşletme Belgeli (3 Yıldızlı)
Ainos Holiday Resort Hotel	Vakıf Köyü Sahil	360	2. Sınıf Tatil Köyü
TOPLAM		**854**	

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve T.C. Enez Belediyesi'nden alınan veriler doğrultusunda derlenmiştir.

Bu veriler ışığında; 2015 yılında Enez'de 6'sı otel ve 3'ü motel olmak üzere toplam 9 konaklama tesisi bulunmaktadır ve bunlar toplamda 830 yatak kapasitelidir. Bu 9 konaklama tesisinin 5'i Enez sahilinde, 2'si Enez ilçe

merkezinde, 1'i Enez'e 20 km. mesafede bulunan Sultaniçe Köyü sahilinde, 1'i de Enez'e 21 km. uzaklıkta bulunan Vakıf Köyü sahilinde yer almaktadır. Enez'de bulunan konaklama tesisleri ile bunların oda ve yatak kapasiteleri, konaklama tesislerinin web siteleri incelenerek ve konaklama tesislerinin sahipleri ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bilgilere göre aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

İnci Apart ve Otel; 1995 yılında 10 villa 20 apart daire ile İnci Apart Motel olarak hizmet vermeye başlamıştır. 2014 yılında açılan ve 3 yıldızlı bir otelin gerektirdiği donanıma sahip otel ile birlikte İnci Apart ve Otel olarak Enez Altınkum Sahil kesiminde hizmet vermeye devam etmektedir. 160 yatak kapasitelidir ve denize 300 m mesafede yer almaktadır. İnci Apart motel, 1 Mayıs ile 31 Ekim tarihleri arasında hizmet vermektedir.

Resim 20. İnci Apart ve Otel Genel Görünümü

Resim 21. İnci Apart Bahçesinden Bir Görünüm

Enez Balcı Apart Motel; Enez sahilinde villalar bölgesinde çam ormanları ile deniz arasında eski Osmanlı Kervansarayı (İngiliz Kışlası) önünde 1998 yılında hizmete girmiş olan ve çoğunlukla yerli turistlere hizmet veren motel bünyesinde 21 apart daire ve dubleks villalar mevcuttur ve 80 yatak kapasitesine sahiptir. Balcı Apart Motel 1 Mart tarihinde açılmakta ve 31 Ekim tarihinde kapanmaktadır.

Resim 22. Enez Balcı Apart Motel Genel Görünümü

Resim 23. Enez Balcı Apart Motel Bahçesinden Bir Görünüm

Aqua Beach Otel; 20 Mayıs 2011 tarihinde hizmete girmiştir. 200 m^2 kapalı ve 100 m^2 açık olmak üzere toplam 300 m^2 alan üzerinde kurulu olan tesis 50 yatak kapasitesine sahiptir ve otel, restaurant ve kafe olarak hizmet vermektedir.

Resim 24. Aqua Beach Otel Genel Görünümü (1)

Resim 25. Aqua Beach Otel Genel Görünümü (2)

Resim 26. Aqua Beach Otel Sahili'nden Bir Görünüm

Altun Motel; 2013 yılında hizmete giren tesis Enez sahilinde, denize sıfır konumda yer almaktadır. Motel bünyesinde apart daireler bulunmaktadır ve her apart dairede 2 yatak odası mevcuttur. Motel 50 yatak kapasitesine sahiptir.

Resim 27. Altun Motel Genel Görünümü

Esen Apart Motel; Enez sahilinde denize 200 m. mesafede bulunan motel, 2+1 apart dairelerden oluşmaktadır ve toplamda 30 yatak kapasitesine sahiptir.

Resim 28. Esen Apart Motel'den Bir Görünüm

Dubara Otel; Enez'e 20 km. uzaklıktaki Sultaniçe Köyü sahilinde bulunan otel, turizm işletme belgelidir ve yöredeki tek 3 yıldızlı oteldir. 2014 yılında faaliyete geçen otel, 24 yatak kapasitesine sahiptir.

Resim 29. Dubara Otel'den Bir Görünüm

Ainos Holiday Resort Hotel; 2007 yılından Sunar Turizm Ltd Şti. tarafından işletilmeye başlanan Ainos Holiday Resort Hotel Saroz Körfezi sahil şeridinde Enez ilçesi Vakıf köyü sahili olarak bilinen bölgenin 36.656 m^2'lik alana kurulmuş olan tesistir. Ladin ve Karaçam ormanları içinde tabiat ve doğaya duyarlı 12 blok, (2 katlı) 2 villadan oluşmaktadır. İşletme bünyesinde Mavi Bayraklı 3.000 m^2 uzunluğunda özel sahili ve kumsalı bulunmaktadır. Saroz bölgesinin aynı zamanda 115 oda ve 360 yatak kapasitesi ile en büyük konaklama tesisi durumunda bulunmaktadır.

Eski DSİ kampı[2] olarak bilinen tesis, 2007 yılında Saros Resort Hotel & Beach Club olarak hizmete girmiş, daha sonra Saros Taşhan Tatil Köyü olarak

[2] Devlet Su İşleri Eğitim ve Dinlenme Tesisleri 1966 yılında Vakıf Köyü kıyılarında hizmete açılmıştır (Yaşar, 2009: 114). Edirne'nin Enez İlçesi Vakıf Köyü'nde bulunan DSİ Kampı 2002 yılından sonra özelleştirilmek istenmiş ve 2007 yılında 49 yıllığına özel şahıslara kiralanmıştır.

hizmet vermiş ve şu anda da Ainos Holiday Resort Hotel olarak hizmet vermektedir. Enez'e 25 km mesafededir. Keşan Orman İşletme Müdürlüğü hudutları dahilinde ve DSİ Genel Müdürlüğü adına 36.656 m^2 devlet ormanı üzerinde yer alan tesis, 1973 yılında 29 yıllığına Orman Bakanlığından kiralanmış ve Şantiye ve Eğitim Tesisi olarak 2002 yılına kadar hizmet vermiştir. Söz konusu tarihte kira sözleşmesinin sona ermesi ve ihtiyaç fazlası olması gerekçe gösterilerek 158 sayılı Orman Genel Müdürlüğü'nün olurları ve 2886 sayılı İhale Kanunu çerçevesinde ve 24.05.2007 tarih ve 59 sayılı olurları ile kiraya verilmiştir (Ceylan, 2009: 294).

Resim 30. Ainos Holiday Resort Hotel'den Bir Görünüm

Ege Otel; Enez şehir merkezinde, denize-plaja 3 km. mesafede bulunan**,** belediye belgeli bir tesis olarak, 50 yataklı bir kasaba otelidir.

Murat Otel; Enez şehir merkezinde bulunan belediye belgeli tesis 50 yatak kapasitelidir.

2.4.3. Kamp Alanları ve Sosyal Tesisler

Enez'in yaklaşık 8 km uzunluğuna sahip Altınkum plajı kamu kurum ve kuruluşların ait sosyal tesisler ile yaz mevsiminde tatilcilere önemli imkanlar sunmaktadır. Sosyal tesis olarak, Enez sahilinde İstanbul Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi'ne ait yazlık dinlenme tesisleri bulunmaktadır.

İstanbul Üniversitesi, Enez Kampı (Pof. Dr. Nazım TERZİOĞLU Kampı); Enez'e 4 km mesafede, denize sıfır, 115 dönüm arazi üzerinde yer almaktadır. 400 Kişilik yemek salonu, 200 kişilik çay bahçesi, 100' er kişilik balık lokantası ve TV salonları, plajı, spor alanları ve personel hariç ortalama 500 kişilik konaklama kapasitesine sahiptir (www.istanbul.edu.tr).

Resim 31. İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri'nin Genel Görünümü

Trakya Üniversitesi, Enez Öğrenci ve Dinlenme Tesisleri; İstanbul Üniversitesi Enez Kampı'nın hemen yanında bulunmaktadır. 42,5 dönüm arazi üzerinde faaliyet gösteren ve 1980'li yılların ortasında faaliyete geçen tesis, 90'lı yılların sonlarına kadar çadırlı kamplara olanak verecek şekilde düzenlenmiştir.

1998 ve 1999 yıllarında 50 kadar bungalovun (her bungalov 2 yatak kapasiteli) inşa edilmesi ile çadırlı konaklama hizmeti sona ermiştir. 50 bungalov ile 100 yatak kapasiteli Enez Öğrenci Eğitim ve Dinlenme Tesisleri'nde, her yıl 10'ar günlük 6 devre halinde Trakya Üniversitesi öğrencileri ile akademik ve idari personeline uygun koşullarda eğitim, tatil ve dinlenme olanağı sağlanmaktadır (trakya.edu.tr).

Gökçetepe (kapasitesi 2500 kişi) ve **Danişment** (kapasitesi 5000 kişi) orman içi dinlenme yerleri Enez ile birlikte aynı zamanda İpsala ve Keşan İlçe hudutları içinde yer almaktadır. Sadece yaz mevsiminde hizmet veren bu yerler çadırlı kamp alanı ile günü birlik kullanım alanları, kır gazinosu ve büfeden oluşmaktadır (T.C. Edirne Valiliği, 2012: 110).

Manda Deresi; Meriç deltasında yer alan bu tesis günübirlik piknik yapma amaçlı olarak kullanılmaktadır (T.C. Edirne Valiliği, 2012: 109).

2.4.4. Rekreasyon Alanları

Rekreasyon alanları, açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresinde günübirlik kullanıma yönelik eğlenme, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanlardır. Söz konusu alanlarda günübirlik turizm tesislerine de izin verilebilmektedir (Plan Açıklama raporları ve Plan Hükümler, 2011: 29). Tamamlayıcı hizmetler olarak da adlandırılan rekreasyon alanlarının en önemlileri arasında yeme-içme, eğlenme, alış-veriş, kafe, restorant, park, spor alanları sayılabilmektedir.

Gala Gölü Tabiatı Koruma Alanı; Marmara Bölgesinde, Edirne ili, Enez ilçesi, Karpuzlu ve Koyun Tepe köyleri sınırları içerisinde yer almaktadır. Alanın büyüklüğü 2369 Ha. dır. Sahaya; Eceabat-Keşan-Enez yolu ile ulaşılmakta olup, Enez ilçesine 10 km. uzaklıktadır. Sulak saha, göl ve orman ekosistemlerini ve bu ekosistemlerde barınan çeşitli canlı türlerini ihtiva etmesi, 111 kuş türünün

varlığı, nesli tehlikeye düşmüş veya nadir türleri, özellikle tepeli pelik, pelikan, çeltikçi ve küçük karabatak gibi nesli son derece azalmış türleri barındırması özelliklerini oluşturmaktadır (Ocaklı, 2012: 13).

Resim 32. Gala Gölü

Kaynak: Işık Ocaklı, Edirne İli Doğal ve Tarihi Zenginlikler Envanteri, Edirne 2012, s. 1-15.

Ekolojik Tarım; Enez İlçesi'nde Çandır ve Hisarlı köylerinde ekolojik tarım, organik arıcılık ve orman içi kontrollü tıbbi-aromatik bitki toplayıcılığı fonksiyonlarına yer verilmektedir (Plan Açıklama raporları ve Plan Hükümler, 2011: 29).

Ayışığı Eğlence Merkezi; Enez sahilinde bulunan bu tesiste bowling, masa tenisi, bilardo, atari, tramplen, internet aktiviteleri gerçekleştirilmekle birlikte bar ve restaurant da bulunmaktadır.

Jojo Bar; 2008'de faaliyete başlayan bu eğlence mekanı her gece 21.00–24.00 saatleri arasında canlı müzik sunulmaktadır. 240 m^2 alana sahip olan tesis 400 kişi ağırlama kapasitesine sahiptir.

Majesty Club; 2015 yılında faaliyete geçen gece kulübü yaz aylarında Enez sahilinde hizmet vermekte, ünlü sanatçıları da getirerek eğlenmek isteyenler için bir alternatif sunmaktadır.

2.4.5. Enez Yat Limanı

Enez günümüzde kıyıda yer alan bir saha olarak, bölgeyi deniz aşırı bölgelere bağlayacak liman olma özelliğine sahip olması sebebiyle turizm faaliyetleri için oldukça elverişlidir. Nitekim Enez bu avantajı eski tarihlerde çok iyi değerlendirmiştir. Trakya'nın en önemli ve iyi korunmuş iki limanlı kenti olarak tanımlanan Enez, bu özelliğini Eskiçağdan başlayarak 19. yy'a kadar muhafaza etmiştir (Başaran, 1996: 107).

Günümüzde deltanın ilerlemesi ve nehir yatağının dolmasıyla nehir ulaşımı ortadan kalkmıştır. Ancak Enez kıyı bölgesi olma özelliğini hala devam ettirmektedir. Bölgenin kıyıda yer alma özelliği çok sayıda göl, sulak alan, kıyı okları, kıyı kumulları, lagünler gibi morfolojik oluşumların varlığı, turizm faaliyetleri açısından önemli imkanlar sağlamaktadır (Akova, 2008: 1-25).

Resim 33. Enez Limanı'ndan Bir Görünüm

Kaynak: http://edirnehaber.org/haber/6964/liman-guvenli-olacak-mi.html

Meriç Nehrinin denize döküldüğü deltanın hemen yanı başında yer alan Enez Limanı, toplam 840 metre uzunluğu ve 8000 metrekarelik bir su sathında bir rıhtıma sahiptir. Liman, 400 ila 600 yat kapasiteli olup, günümüzde daha çok balıkçı gemilerine barınma hizmeti vermektedir. Enez bölgesinin yat turizminden istenilen düzeyde yararlanabilmesi için öncelikli olarak liman fonksiyonlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu sebepten ötürü Kültür ve Turizm Bakanlığının

açıklamış olduğu Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planında Enez, yat limanı ile gelişecek yerleşimler arasına alınmıştır. Enez balıkçı barınağı yat turizmine yönelik fizibilite ve uygulama projeleri hazırlanarak bölge yat turizmine kazandırılması hedeflenmektedir.

2.5. Enez Yöresinde Gözlenen Başlıca Sorunlar

Enez'in en önemli sorunlarından biri tanıtımdır. Bölge tarihi, kültürel ve doğal pek çok çekici unsura sahipken, bölgenin sahip olduğu bu potansiyeller gerek yurtiçinde gerekse de yurt dışında yeterli düzeyde tanıtılmamaktadır.

Bir diğer önemli sorun ise Enez'in sahip olduğu limanın gerekli düzenlemeler yapılarak uluslararası yat turizmine açılamamasıdır. Liman, gerek liman içinde gerekse de Liman çevresinde gerekli düzenlemeler yapılmadığı, bir arka bölge (hinterland) oluşturtamadığı için balıkçı barınağı olarak kullanılmaktadır.

Bölge sahip olduğu göller, nehirler ve deltalar ile pek çok kuş, balık ve memeli türüne ev sahipliği yapmasına karşın, Enez'in sahip olduğu av potansiyeli gereği gibi kullanılamamaktadır.

Bölgedeki ikincil konut adı altında gerçekleştirilen yapılaşma Enez için ciddi bir çevre sorununa neden olmakta, Enez'in sahip olduğu kumsallara yakın kıyı kesiminde gerçekleşen yapılaşma alt yapıdan yoksun, bölgenin taşıma kapasitesi üzerinde bir betonlaşmaya neden olmaktadır.

Bölgede yeterli düzeyde özellikle de yabacı turistlere hitap edecek konaklama tesislerin azlığı da Enez için önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Enez'in önemli sorunlarından biri de ulaşılabirliliktir. Bölge bir sınır kasabası olmasına karşın ulaşım olanakları yeterli düzeyde gelişememiştir. Enez

İstanbul’a 280 km. ve Edirne’ye 175 km uzaklıktadır. Enez'in en yakın ilçe olan Keşan’a uzaklığı 60 km. İpsala'ya ise 50 km.dir.

Enez'in bir diğer sorunu ise alt yapı, çevre kirliliği, otopark, çöp depolama alanları, elektrik kesintileri ve içme suyu kalitesidir. Enez Belediyesinin bütçesi yaz aylarında nüfusu adeta patlayan ilçeye yetmemektedir. Normal zamanlarda ilçenin nüfusu 4 bin iken yaz aylarında bu rakam 50 binin üzerine çıkmaktadır. Merkezden belirlenen bütçe ise 4 bin kişilik bir ilçeye göre belirlenmektedir. Doğal olarak da belediye bütçesi yeterli olmadığı için de ciddi altyapı sorunları çözülmemiş bir şekilde ilçeyi beklemektedir.

III. BÖLÜM
ENEZ YÖRESİNİN TURİZM İŞLETMELERİ AÇISINDAN GELİŞME PERSPEKTİFLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, Enez yöresinin turizm işletmeleri açısından gelişme perspektiflerini belirlemeye yönelik yapılan derinlemesine mülakat sonuçları doğrultusunda gerçekleştirilen SWOT Analizi ve analizle ilgili değerlendirmeler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı; Edirne İli sınırları içerisinde yer alan Enez ilçesinde mevcut turizm faaliyetlerine ilişkin durum analizi yapmak ve yörenin turizm işletmeleri açısından gelişimine yönelik önerileri belirlemektir. Bu temel amaç kapsamında diğer alt amaçlar şu şekildedir;

- Enez yöresinin mevcut turistik arz ve talep potansiyellerinin belirlenmesi
- Enez yöresinin turizmde güçlü yanlarının belirlenmesi
- Enez yöresinin turizmde zayıf yanlarının belirlenmesi
- Enez yöresinin turizmde sahip olduğu fırsatların belirlenmesi
- Enez yöresinin turizmde karşı karşıya bulunduğu tehdit ve tehlikelerin belirlenmesi
- Yörenin turizme kazandırılmasına, sosyoekonomik kalkınmanın sağlanmasına, çevresel ve kültürel tahribatın önlenmesine ve yörede turizm alanında yatırım yapacak yatırımcılara yönelik önerilerin sunulması

Bir yörenin turizm bakımından güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin bilinmesi o yörenin turizm bakımından hem mevcut durumunun analiz edilmesi hem de geleceğe ilişkin turizm öngörüleri ve planlarının

oluşturulması açısından ilgili kurum ve kuruluşlara önemli ölçüde veri kaynağı sağlayacaktır.

Enez, doğal ve beşeri turistik çekicilikler bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Ancak bu potansiyelin günümüzde sadece doğal turistik çekiciliklerden olan deniz turizmi bölümü değerlendirilebilmektedir. Bu çalışma, yörenin turistik çekiciliklerinin analiz edilmesiyle birlikte hem mevcut turizm kaynaklarının daha etkin kullanılması ve eksikliklere yönelik tedbirlerin alınmasında, hem de konuyla ilgili literatüre katkıda bulunması bakımından önem teşkil edecektir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, yerel destinasyonlarda turizm gelişimine yönelik gerçekleştirilen derinlemesine mülakat ve mülakat sonuçları kapsamında yapılan SWOT analizi doğrultusunda şekillendirilmiştir. Enez yöresi ile ilgili SWOT matrisi oluşturulurken mevcut literatürden ve derinlemesine mülakattan elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Çalışmaya yön veren temel konular genel olarak şu şekilde ifade edilebilir:

- Öncelikle turizm potansiyelinin belirlenmesinin neden önemli olduğu ve nasıl yapılması gerektiği konusunda literatür taraması yapılmış ve elde edilen veriler doğrultusunda araştırmanın kapsamı belirlenmiştir.
- Yerel destinasyonlarda turizm potansiyelini belirlemede SWOT analizi tekniği kullanılacağından, SWOT analizi kavramı ve tanımları üzerinde durulmuş ve turistik destinasyonların turizm potansiyeli belirlenirken nelerin dikkate alınması gerektiği hakkında yapılan literatür taramasından elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın yöntemi, kapsamı ve sınırları belirlenmeye çalışılmıştır.
- Araştırmada örneklem olarak belirlenen Enez yöresinin, mevcut turizm verileri ortaya konularak, yöre turizminin mevcut durum değerlendirmesi yapılmıştır.

- Yapılan görüşmeler ile elde edilen birincil veriler ve literatür taramasıyla elde edilen ikincil veriler ışığında Enez ve yöresinin SWOT matrisi oluşturulmuştur.

Bu araştırmada Enez yöresinin araştırma alanı ve örnek çalışma olarak seçilmesinde ise aşağıdaki etkenler belirleyici olmuştur;

- Yörenin herhangi bir şekilde turizm potansiyelinin bilimsel veriler ışığında tespit edilmemiş olması.
- Araştırmacının 1994 yılından beri aktif olarak yörede bulunması, ikinci konutlar inşa edip satması dolayısıyla yöre halkı, yöneticileri ve yazın yöreye gelen yazlıkçılar ile sürekli iletişim halinde olması.
- Yörede turizmi çeşitlendirmek ve tüm yıla yayabilmek için, alternatif turizm açısından zengin doğal ve tarihi kaynakların var olması.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan "Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı" içerisinde balıkçı barınaklarının yat turizmine kazandırılması kapsamında Enez Balıkçı Barınağı ve yat limanı da yer almaktadır. Ayrıca turizmin çeşitlenmesi ve tüm yurda yayılması kapsamında da İğneada-Kırklareli-Tekirdağ-Gelibolu-Enez bağlantı yolu da bulunmaktadır. Bu araştırmada, Enez ve yöresi bu nedenle de tercih edilmiştir.

Araştırma zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik etmenlerinden dolayı evreni temsil eden örneklem üzerinden gerçekleştirilmiştir ve araştırmada ulaşılan sonuçlar, görüşme sorularında yer alan ifadeler ile sınırlandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel bir araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve

bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39).

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın ilk bölümünde, en uygun nitel veri toplama tekniği olarak birincil veri toplama yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniği ile toplam 55 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Bu kişiler, yörenin turizm planlaması ve gelişimi konusunda söz sahibi olan kamu yöneticileri (Kaymakam ve Belediye Başkanı), yöredeki turizm işletme sahipleri ile yöneticileri ve yerel halktır. Bu çalışma sırasında özellikle araştırmacının hem işi gereği hem de uzun yıllardır tatillerini yörede geçirmesi nedeniyle gerek yerel halk ile olan iletişimi gerekse gidilecek yerlere ulaşımı oldukça kolaylaştırmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise, literatür taraması ve derinlemesine mülakat sonuçlarından elde edilen bulgular ışığında Enez bölgesinin turizm işletmeleri açısından gelişme perspektiflerini ortaya koyma yönelik bir SWOT Analizi gerçekleştirilmiştir.

3.3.1. Veri Toplama Tekniği

Tez çalışmasında, iki farklı veri toplama tekniği kullanılmıştır. Bu teknikler; birincil veri toplama ve ikincil veri toplama teknikleridir.

Çalışmada, araştırmacının ihtiyaç duyduğu özgün verilere ulaşma yöntemi olarak da bilinen *birincil veri toplama tekniği* olarak nitel (kalitatif) araştırma yöntemlerinden biri olan derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır. Bir destinasyonun SWOT analizi yapılırken yörede turizm konusunda söz sahibi olan kamu kurum ve kuruluşlarının yönetici ve çalışanları ile yörede turizm alanında hizmet veren özel sektör yönetici ve çalışanlarına yönelik yürütülecek nitel araştırmanın daha önce yapılan bu türdeki araştırmalarda da kullanıldığı ve bu verilerin araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Derinlemesine mülakat, yüz yüze görüşme olarak da

adlandırılmaktadır ve ilgili kişi ya da grupla konuşmak, soru sormak ve alınan bilgileri kaydetmek yoluyla yapılan çalışmadır. Araştırmada mülakatlarda ele alınacak konular, mülakat uygulanan kişinin konumuna göre şekillendirilmiştir. Bu sayede konu hakkında birincil ağızdan bilgiler alınarak değerlendirme yapılmıştır. Bazı mülakatların ses kayıtları tutulmuş, bunun yanında mülakat sırasında notlar alınmış, gerekli yerlerde konuyla ilgili farklı sorular sorularak geniş ve derinlemesine bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Derinlemesine mülakat kapsamında kullanılan görüşme formu EK 1'de yer almaktadır.

İkincil veri kaynakları olarak ise turizm literatürü ve konu ile doğrudan ilgili kurumların ilgili yayınları kullanılmıştır (Daha önce hazırlanmış SWOT analizleri, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının yöre ile ilgili verileri ve yayınları, T.C. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün hazırlamış olduğu istatistiki veriler, Edirne Valiliği'nin ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu kitapçık ve broşürler, Enez Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı'ndan temin edilen veriler ve yayınlar). "Literatür taraması" olarak da bilinen ikincil veri toplama yöntemi, önceden ortaya konulmuş, yazılmış, basılmış, yayınlanmış veya yayınlanmamış her türlü belgenin incelenmesi ve taranmasına dayalı bir yöntemdir. Araştırmada temel olarak kullanılan ikincil veriler basılı yayınlardan ve internetten elde edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Edirne Valiliği, Enez Kaymakamlığı ve Enez Belediye Başkanlığı gibi resmi kurum ve kuruluşlardan elde edilen basılı yayınlar yanında resmi internet sitelerinden gerekli olan bazı yayınlar ve istatistiki veriler ikincil veri olarak kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu resmi sitesinde tez taraması yapılarak fayda sağlayacağı düşünülen tezler de incelenerek ilgili olan kısımlar ikincil veri olarak kullanılmıştır. On-line veri tabanlarından erişim sağlanan dergiler, makaleler, gazete ve televizyon haberleri de taranarak ikincil veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesini ortaya koymada ve özellikle çalışmanın altyapısının oluşturulduğu giriş, teori ve metodoloji bölümlerinde ikincil veriler sıkça kullanılmış, bu veriler ayrıca çalışmanın uygulama aşamasının şekillenmesine de rehberlik ederek çalışmaya katkı sağlamışlardır.

3.3.2. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasına 2014 yılının Şubat ayında başlanmış ve 2015 yılının Ocak ayına kadar aralıklı olarak yöreye gidilerek yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Mülakat için öncelikle yörenin kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri ile görüşmeler yapılmıştır. 2014 yılı Şubat ayında ilk olarak dönemin Enez Belediye Başkanı Ahmet ÇAYIR, Enez Kaymakamı Hasan SAZKAYA ve Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürü Ahmet HACIOĞLU ile görüşme yapılmıştır. 30 Mart 2014 tarihinde yapılan 2014 Türkiye Cumhuriyeti yerel seçimleri sonucunda Enez Belediye Başkanı değişmiş ve yeni seçilen Belediye Başkanı Eczacı Abdullah BOSTANCI ile de görüşme gerçekleştirilmiştir.

Enez yöresi yaz aylarında çok daha kalabalık olduğu için 2014 yılının Mayıs – Eylül aralığında Enez'de tatil amaçlı bulunan 30 kişi ile yüz yüze görüşülerek mülakat yapılmıştır. Yine bu tarih aralığında Enez yöresinde turizm işletme sahibi ve yönetici 6 kişi ile 2014 Eylül – Aralık aylarında ise yerel halktan 15 kişi de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplamda 55 kişi ile yüz yüze görüşülerek kendilerine Enez yöresinin turizm ve turizm işletmeleri açısından gelişimi ile ilgili Ek 1'de yer alan görüşme soruları yöneltilmiş ve alınan cevaplara göre planlanmayan bazı sorular da sorularak konuya açıklık getirilmiştir.

3.4. Araştırmadan Elde Edilen Bulgular

Enez ve yöresinde kamu kurum ve kuruluşların yöneticileri, turizm işletmelerinin yöneticileri ve çalışanları, yerel halk ve yaz tatillerini yörede geçiren yazlıkçılar ve turistler ile yapılan mülakat sonuçlarına göre yörenin turizm işletmeleri açısından gelişimine yönelik aşağıdaki bulgular elde edilmiştir;

- Edirne ilinin bir ilçesi olan Enez, İstanbul metropolüne yakın olmasının yanı sıra Tekirdağ, Çanakkale, İzmir ve Bursa gibi şehirlere de yakın bir

konumda bulunmaktadır ve ayrıca Yunanistan ve Bulgaristan ile de sınır komşusudur. Enez'e deniz ya da hava ulaşımı bulunmamaktadır. En yakın havaalanı olarak Enez'e 185 km. mesafede bulunan Çorlu Havalimanı, iç ve dış hatlar olarak hizmet vermektedir. Enez'i yakın illere bağlayan Enez-Keşan kara yolu sıcak asfalt kaplamalı, çok dar, alt yapısı bozuk durumdadır ve yüksek kaza riski taşımaktadır.

- Yörede mevcut alt ve üst yapı yatırımları ilçe nüfusunun ihtiyaçlarını karşılayabilecek kapasitededir. Ancak yaz aylarında artan taleple birlikte mevcut alt yapı ihtiyacını karşılayamamaktadır. Ancak tuvalet, içme suyu, kanalizasyon ve katı atıklarla ilgili olarak da yörede çalışmalar devam etmektedir.
- Enez doğal güzellikleri açısında zengin bir potansiyele sahiptir. Gala Gölü'nün Milli Park olması ve 111 kuş türüne ev sahipliği yapması, Meriç deltasının, yabani hayatın ve geniş ormanlık alanın varlığı, keşfedilmemiş flora ve fauna çeşitliliğine sahip olması, göller ve nehirlerinde pek çok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmasının yanı sıra uzun ve temiz kumsallarının varlığı ve denizinin su altı akıntılarıyla kendi kendini temizleme özelliğinin bulunması söz konusudur. Ancak bu doğal güzellikler ile ilgili olarak bölgede bulunan göller, nehirler ve bu alanda yaşayan türlerle ilgili bugüne kadar yapılmış çok detaylı bir çalışma bulunmamaktadır. Doğal çevre antropojenik etkiler nedeniyle tehdit altında bulunmaktadır. Doğal ve kültürel değerler yeterince korunamamakta ve koruma alanlarında yetersiz denetim ve güvenlik söz konusudur. Gala Gölü Milli Parkı yüksek gelir getirebilecek ornitoloji (kuş gözlemciliği) için çok elverişli bir ortama sahiptir. Meriç Deltası, göller ve ormanlar da trekking, foto safari, oryantiring gibi macera ve özel ilgi turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir, ancak turizm açısından bunun tanıtımlarının yapılması gerekmektedir. Su altı etkinlikleri ile ilgilenenler için su altı zenginlikleri ile dolu doğal bir akvaryumdur ve dalıcıların ilgisini çekecek dalış noktaları bulunmaktadır. Ayrıca yöredeki av turizmi imkanlarının da çok fazla değerlendirilmediği gözlemlenmiştir.

- Ainos Antik Kentinin varlığı Enez'in tarihi değerler açısından da zenginliğini göstermektedir. Enez'de farklı dönem ve uygarlıklara ait kervansaray, cami, hamam, kale, türbe, köprüler, Roma villaları, Tarihi Roma yolu, nekropolisler, şapeller, baziliklar, höyükler ve antik liman kalıntıları bulunmuştur. Hıristiyanlar için önemli olan Ayasofya Kilisesi de Enez'de bulunmaktadır. Ainos Antik Kentinde yapılan kazılar ve bu kazılarda ele geçen buluntular dünya basınında da yer almıştır. Ancak Enez'de çıkarılan tarihi eserlerin sergileneceği bir müze bulunmamaktadır. Bölgede bulunan farklı dönem ve uygarlılara ait kalıntılarının tanıtımı yeterince yapılamamakta ve tarihi değerlerin korunmasında gerekli özen gösterilmemektedir. Taşınmaz kültürel varlıkların tespitinde çok geç kalındığı ancak son yıllarda bütün taşımaz kültürel varlıkların tespitinin yapıldığı, koruma altına alınması ve turizme kazandırılması için çalışmaların devam ettiği belirtilmiştir.
- Yöreyi daha çok yerli turistler tercih etmektedirler ve ortalama kalış süreleri de oldukça kısadır. Enez yöresindeki turizm faaliyetleri daha çok ikinci konutlar şeklindedir ve bu konutlara talep daha da artmaktadır.
- Bölgedeki turistik tanıtım ve pazarlama faaliyetleri çok yetersizdir. Bölge turizmine yönelik etkin faaliyet gösteren tur operatörü ve seyahat acentesi bulunmamaktadır.
- Enez yat limanı olmasına rağmen kıyı sahil şeridinde cazibe yaratacak faaliyette yat turizmi imkanları yaratılamamıştır.
- Yöreye ilk kez gelenler yörenin doğal güzelliklerine, berrak denizine ve temiz orman havasına hayran kaldıklarını belirtmişlerdir. Özellikle İstanbul gibi büyükşehirlerden gelenler yöreyi dinlendirici bulduklarını ifade ederek yerel halkın tutum ve davranışlarını çok sıcakkanlı, yardım sever ve özellikle kırsal kesimde yaşayan halkın (köyler vb) otantik bir havasının olduğunu belirtmişlerdir.
- Edirne ve yakın çevre illerindeki Üniversitelerde turizm ve otel işletmeciliği ile rehberlik eğitimin verilmesinden dolayı yöredeki turizm

işletmeleri için turizme yönlendirilebilecek nitelikli işgücünün varlığı söz konusudur.

- Yöredeki turistik merkezlerde yön tabelalarının, haritaların ve yöreyi tanıtıcı levhaların yetersiz olduğu gözlenmiştir.

3.5. Enez Yöresi'nin Turizm İşletmeleri Açısından Gelişimine Yönelik Durum (SWOT) Analizi

Araştırmanın bu aşamasında, bir ülkenin, bir bölgenin, destinasyonun, kurumun, durumun veya kişinin güçlü ve zayıf yönleri ile dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri belirlemekte kullanılan bir teknik olan SWOT analizi kullanılarak Enez Yöresi'nin turizm faaliyetlerine yönelik imkanları ve kısıtlılıkları değerlendirilmektedir. Bu bölümdeki SWOT analizi, Enez Yöresi'ndeki gözleme, Enez Kaymakamı, Enez Belediye Başkanı, yöre halkı ve Enez'e yazın tatil amaçlı gelen halk ile yapılan görüşmelere ve literatür araştırmalarına dayanarak şekillendirilmiştir. Bu aşamada akademik yayınlardan, internet kaynaklarından, bölgedeki turizm işletmelerinin web sitelerinden elde edilen bilgiler, Enez'e yönelik bir SWOT analizi oluşturulmasında dikkate alınmıştır.

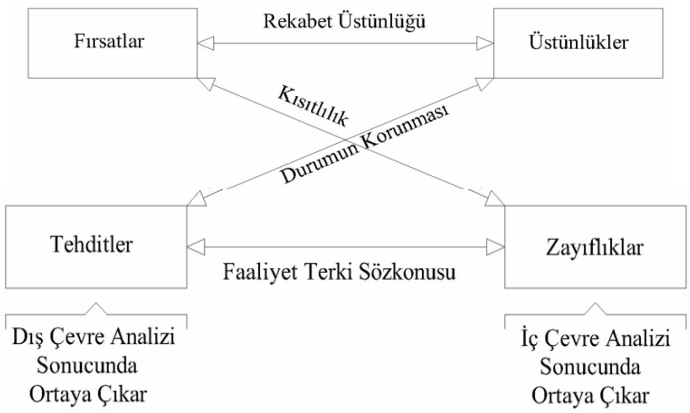
3.5.1. SWOT Analizi Kavramı ve İçeriği

SWOT analiz tekniği bir firmanın, sektörün, yatırımın, ülkenin veya coğrafi bölgenin kendi bireysel özelliklerinden kaynaklanan güçlü ve zayıf yönleri ile geleceğe yönelik olarak kontrol edilebilen veya edilemeyen çevre faktörlerinden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin saptanmasını amaçlayan bir tekniktir (Karadeniz vd. 2007: 195-205).

SWOT kelimesi Strenghts (Güçlü Yönleri), Weaknesses (Zayıf Yönleri), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehlikeler) kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır ve genel olarak Swot analizi, bir işletmenin kendi kuvvetli ve zayıf

yönlerinin rekabete karşı belirlenmesi ile pazarda oluşan fırsat ve tehditlerin analiz faaliyetini içermektedir (Tavmergen, 2000: 24). Fırsat, belirli hedef veya hedef grubu ile ilgili olarak işletmeye avantajlı koşullar hazırlayan dış çevrenin herhangi bir özelliği iken tehdit, bunun tersine belirli bir amaca ulaşmada işletme için problem oluşturan herhangi bir çevresel gelişmedir. Bazı işletmeler için fırsat oluşturan bir durum, diğer işletmeler için tehdit olabilmektedir. Güçlülük, işletmenin belirli hedeflere ulaşmasına yardımcı olacak belirli olanaklar ve üstün özellikleri, zayıflık ise, işletmenin belirli hedeflere ulaşmasını engelleyen ve bazı konularda sınırlı tecrübesini içeren özellikleridir (Demirdöğen, 1997: 115).

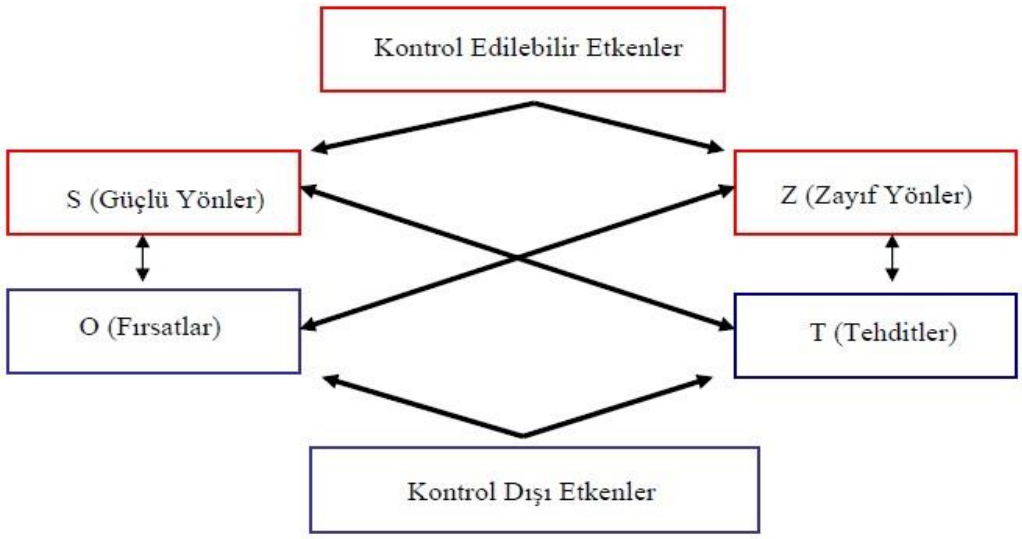
Şekil 4. SWOT Analizinde Olası Kombinasyonlar

Kaynak: Ülgen, Hayri ve S. Kadri Mirze (2004): *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, İstanbul: Literatür Yayıncılık, İkinci Basım, s. 163.

SWOT analizi, çeşitli sistem ve yapıların kendi çevrelerinde sahip oldukları kaynak ve yeteneklerin en ideal şekilde kullanılmasını sağlayacak bilgileri elde etmenin en önemli aracı olarak geliştirilmiştir (Gündoğdu 2010: 14). SWOT, bir bütünü oluşturan parçaları bilimsel bir amaçla birbirinden ayırma işidir.

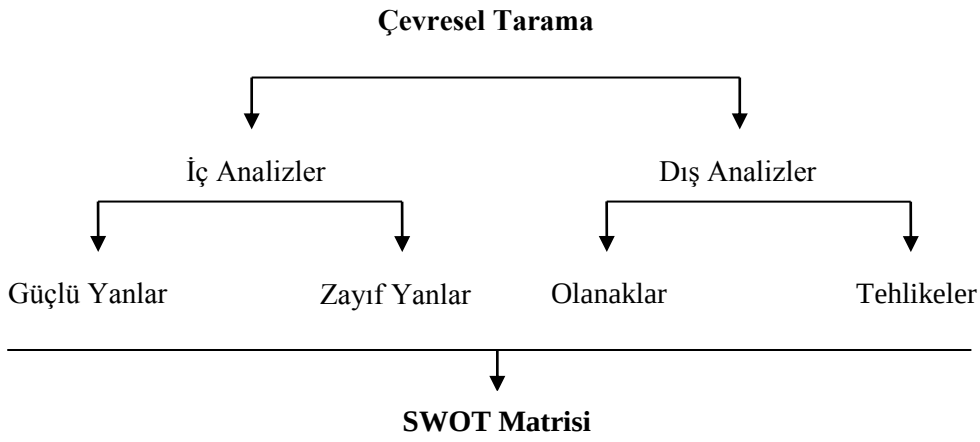
Şekil 5. SWOT Bileşenleri

Kaynak: 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporu Dördüncü Bölüm – SWOT (GZFT) Analizi

SWOT analizinde paydaşlar arasındaki ilişki, iki farklı noktada odaklaşır; çevre şartları ile örgütün beceri ve kapasitesidir. Stratejik yönetimin temel amacı örgütün kaynak ve becerileri ile çevre şartlarının arasında uygunluk sağlamaktır. Çevre şartları meydana gelen sürekli değişiklikler nedeniyle, işletmeyi ya bir fırsatla ya da bir tehditle karşı karşıya bırakmaktadır. Bununla birlikte, her işletmenin sahip olduğu kaynak ve becerilere bağlı olarak üstün ve zayıf yönleri bulunmaktadır. İşte işletmenin bir bütün olarak mevcut durumunun ve tecrübesinin incelenmesi, üstün ve zayıf yönlerinin tanımlanması ve bunların çevre şartları ile uyumlu hale getirilmesi sürecine etkileşim analizi - SWOT analizi – adı verilir (Üzün 2000: 38-39).

Şekil 6. SWOT Analizi Genel Yapısı

Kaynak: Uçar D. ve A.Ö. Doğru, "CBS Projelerinin Stratejik Planlaması ve SWOT Analizinin Yeri", *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasıı 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, Ankara 2005 s.1-8.

Mevcut bir sistem Şekil 6'da gösterilen SWOT analizi yapısı içerisinde ele alınırsa bu sistemin güçlü yanları kendine ait kaynak ve yeteneklerden oluşmaktadır. Sisteme özgü özellikler bu dinamikleri yaratan etkenler olacaktır. Sistemin zayıf yanları ise, olması gereken yetenek ve özelliklerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır (Uçar ve Doğru 2005: 3).

İç Çevre Analizi; Organizasyonu oluşturan alt sistemlerdir. Bu kapsamda kurumsal kültür, genel yönetim anlayışı, finansal kaynaklar, sahip olunan teknoloji, işgücü kalitesi, hiyerarşik yapı gibi faktörler iç çevrenin önemli bileşenleridir. İç çevre analizi bahsedilen bileşenlerin değerlendirilmesini kapsamakta olup, bu sürecin sonunda elde edilen bilgiler, organizasyonun güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. Faaliyetlerin, mevcut kaynaklar ve kapasiteler ile gerçekleştirileceği göz önüne alındığında organizasyonun stratejilerini oluştururken, güçlü olduğu yönlerden yararlanması ve amaçlarına ulaşmasına engel olabilecek sınırlılıkları bertaraf etmesi gerekmektedir (Ülgen ve Mirze 2004: 67).

Dış Çevre Analizi; Dış çevre, organizasyonun dışında kalan ancak direkt ya da dolaylı olarak organizasyonu etkileyen faktörleri içermektedir (Dinçer, 2004: 71). Bu faktörler arasında ekonomik koşullar, siyasi ve hukuki koşullar, kültürel yapı, teknolojik koşullar ile tedarikçiler, müşteriler, rakipler sayılabilir (Koçel, 2003: 199). Dış çevre analizi bahsedilen faktörlerin analizini içermekte olup, organizasyonun karşı karşıya kalacağı fırsatların ve tehditlerin önceden fark edilmesine yardımcı olmakta böylelikle organizasyonların dış çevredeki değişimlere zamanında ve uygun tepkiler vermesine katkı sağlamaktadır (Oyman, 2009: 29). İç çevre ve dış çevre analizinin bileşenleri olan üstünlükler, zayıflıklar, fırsatlar ve tehditler turizm sektörü açısından değerlendirildiğinde turizm işletmeleri/destinasyonları için SWOT analizi kavramları şu şekilde açıklanabilmektedir (Emir, 2011: 30–31).

Üstünlükler; Turizm sektöründe başarı sağlanmasına katkıda bulunan operasyon ve unsurları ifade etmektedir. Örneğin, turizm işletmeleri/destinasyonlar için üstün yönler; iyi eğitimli kalifiye personel, turist hareketliliğinin çeşitliliği, geniş bir atıl kapasiteye sahip iyi bir havalimanı, iyi gelişmiş ulaşım ağı, konuksever personel/yerel halk, iyi yönetilen nitelikli (3–4 veya 5 yıldızlı) otel işletmelerinin var olması, hesaplı ve rekabetçi fiyatların sunulması, bozulmamış çevre, iyi dekore edilmiş, merkezi ısıtmalı, temiz ve rahat otel işletmeleri, zengin tarih, kültür ve tabiat varlıları, iklimin uygunluğu, turizme yönlendirilebilecek işgücünün varlığı olarak sıralanabilmektedir.

Zayıflıklar; Turizm işletmeleri veya destinasyonlar için zayıflıklar madalyonun diğer yüzünü oluşturmaktadırlar. Bu bağlamda zayıflıklar ürün veya hizmet kalitesi kaynaklı ya da yanlış pazarlama faaliyetlerinden dolayı turizm sektöründe değer düşüşü yaratan özellikleri ifade etmektedir. Turizm işletmeleri/destinasyonlar zayıflıkları müşteri gözüyle değerlendirmelidirler. Turizm işletmeleri veya destinasyonlar için zayıflıklara örnek olarak, stratejik planların olmaması, müzelerin geçerli bir neden olmaksızın kapalı olması, yavaş ve eksik hizmet, yemek seçiminin sınırlı olması veya mutfak kültürünün olmayışı,

kimi zaman kesintiye uğrayan enerji tedariki, kötü ve yetersiz iletişim sistemleri, suyun niteliksiz veya yetersiz oluşu, temiz sahillerin azlığı, rekreassyonel faaliyetlerin azlığı veya etkin olmaması, turizm büroları/müdürlükleri veya turizm işletmelerinde çalışan personelin kaba olması, düzenli müşteri profili olmaması, yerel yönetimlerin ilgisizliği, finansal sıkıntılar, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersiz olması gösterilebilmektedir.

Fırsatlar; Pazar ve ürün analizlerinin ardından büyük orandaki yeni talep artışı ile birlikte sürekli gelişme ve büyümeyi sağlayan fırsatları tanımlamak mümkün olmaktadır. Bu bağlamda mevcut destinasyondaki veya temel pazarlardaki politik değişimler, ekonomik-sosyal trendler, artan müşteri talebi, alternatif turizm türlerine yönelik yüksek potansiyel, rakip destinasyonların eskimesi, çeşitli turizm işletmeleri veya destinasyonlar için yeni fırsatlar doğurabilmektedir.

Tehditler; Turizm işletmeleri veya destinasyonlar için tehditler turizmin geleceğini olumsuz yönde etkileyecek trendler ve olayları ifade etmektedir. Söz konusu tehditler, yöreye ilişkin turistik imajın zayıf olması, siyasal ve ekonomik istikrarsızlıklar, denetim eksikliği, olumsuz sosyal tutumlar, giderek kötüleşen ulaştırma hizmetleridir. Yeni rakiplerin ortaya çıkması, rakip işletmelerin gerçekleştirmeye başladığı etkili pazarlama faaliyetleri, değişen müşteri istek ve taleplerine hızlı cevap verememe, gelecekte olması muhtemel eksiklikler ve benzerlerinden oluşmaktadır.

Turizm sektörüne yönelik olarak SWOT analiz tekniğini kullanarak gerek makro bazda ülkesel olarak Malta'yı, (National Development Plan SWOT Workshop), İskoçya'yı, (http://www.scotland.gov.uk), Türkiye'yi (Avcıkurt, Köroğlu ve Doğdubay, 2003) ve Portekiz'i (Ramos, Salazar ve Gomez 2000) turizm sektörü açısından inceleyen çalışmalar mevcuttur. Bununla beraber ticari-siyasal birlik olarak Avrupa Birliği (Klein 2001) ve Asya-Pasifik ülkelerinin oluşturduğu ASEAN (http://www.traveldailynews.com) gibi birlikleri oluşturan

ülkelerin turizm potansiyellerini bir bütün halinde inceleyen araştırmalar da vardır. Ayrıca mikro bazda bölgesel olarak Liepaja'yı, (Zwaenepoel 1999), Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Victoria eyaletini (http://www.tourismvictoria.com.au), ve şehirsel olarak İngiltere'deki Dorking, Fordingbridge ve Haslemere şehirleri için (http://www.setowns.org.uk), ve ülkemizdeki Beyşehir ilçesi (Güngör ve Arslan 2004) açısından mevcut turizm potansiyelini inceleyen ve geleceğe yönelik stratejiler geliştirmeye yönelik yapılan çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Karadeniz vd., 2007: 196).

3.5.2. Enez Yöresinin Turizm Açısından SWOT Analizi

Enez yöresinin turizm işletmeleri açısından gelişme perspektiflerini ortaya koyabilmek amacıyla yöreye yönelik yapılan SWOT analizi için temel olarak Yılmaz ve Şimşek'in (2009: 398–399) çalışmasından yararlanılmış, ayrıca yörede yapılan gözlemler ile kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri, turizm işletme sahipleri ve yerel halk ile yapılan görüşmeler doğrultusunda da çalışma şekillendirilmiştir.

Enez bölgesinin SWOT Analizi'nde kullanılacak SWOT faktörleri, ayrıntılı literatür taraması ve derinlemesine mülakat sonucu belirlenmiştir. Bu faktörler sırasıyla; **"ulaşım"**; **"altyapı ve üstyapı durumu"**; **"coğrafi ve doğal yapı"**; **"tarihsel değerler"** ve **"turizm işletmeleri"**dir.

Analiz sonucunda, Enez ilçesinin sahip olduğu güçlü ve zayıf yanlar ile dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, Enez ilçesinin sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ulaşım, coğrafi ve doğal yapı, tarihsel değerler, turistik özellikler bakımından artı ve eksileri bir araya getirilerek aşağıdaki Tablo 13'de SWOT Matrisinde yer verilmiştir.

Tablo 13. Enez Bölgesinin SWOT Matrisi

GÜÇLÜ YANLAR (S)	ZAYIF YANLAR (W)
Ulaşım	
• İstanbul, Tekirdağ, İzmir, Bursa, Çanakkale gibi büyük şehirlere yakın olması, • Yunanistan ve Bulgaristan'a sınır komşusu olması • Edirne İl merkezine yakın olması • Çorlu Havalimanının iç hat ve dış hat olarak hizmet vermesi	• Enez-Keşan kara yolunun sıcak asfalt kaplamalı, çok dar ve alt yapısı bozuk durumda olması • Toplu taşıma ile erişilebilirliğin sınırlı olması • Deniz ya da hava ulaşımının olmaması • Şehir içi trafik akışında taşıma kapasitesinin yetersizliği • Keşan – Enez - İpsala arası yolun yüksek kaza riski taşıması
Altyapı ve Üstyapı Durumu	
• Mevcut alt ve üst yapı yatırımlarının ilçe nüfusunun ihtiyaçlarını karşılayabilecek kapasitede olması • 32 milyon TL bütçeli kanalizasyon ve arıtma gibi alt yapı hizmetlerinin tamamlanmış olması • 3 milyon TL bütçeli üst yapının düzenlenmesi için yeni bir beton santrali ve beton parke fabrikasının temelinin atılmış olması	• Mevcut alt yapının yaz aylarında artan taleple birlikte ihtiyacı karşılayamaması • Geri dönüşüm fabrikalarının ve artıma tesislerinin bulunmaması • Kentsel gelişim alanlarının kısıtlı olması, sit alanları nedeniyle yeni gelişim alanı açılamaması • İmar planı ve altyapı uyumsuzluğu

Coğrafi ve Doğal Yapı	
• Pek çok rekreasyon ve turizm tipine olanak sağlayan topografik yapısı • Doğal güzellikleri açısından zengin bir potansiyeli olması • Meriç Deltasının varlığı • Yabani hayatın varlığı • Gala Gölünün Milli Park olması ve 111 kuş türüne ev sahipliği yapması • Su altı akıntılarıyla denizin kendini temizleme özelliğine sahip olması • El değmemiş, keşfedilmemiş değerler içeren flora ve fauna çeşitliliğine ve zenginliğine sahip olması • Enez ilçesinde bulunan uzun, temiz kumsalların varlığı • Göller ve nehirlerinde pek çok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapması • Zengin bir ormanlık alanın varlığı	• İlçe sınırları içinde bulunan taş ve kum ocaklarının çevreye ve yaşayan türlere zarar vermesi • Bölgede bulunan göller, nehirler ve bu alanlarda yaşayan türlerle ilgili çok detaylı bilimsel bir çalışmanın yapılmamış olması • Meriç Deltasında ve diğer sulak alanlar içerisinde kaçak avlanmanın yapılması, • Koruma alanlarındaki denetim ve güvenliğinin yetersiz olması • Doğal çevrenin antropojenik etkiler nedeniyle tehdit altında bulunması • Doğal ve kültürel değerlerin yeterince korunamaması ve koruma bilincinin olmaması • Bölgede bulunan taş ve kum ocaklarının çevreye zarar vermesi
Tarihsel Değerler	
• Ainos Antik Kentinin varlığı • Hıristiyanlar açısından önemli olan Ayasofya Kilisesinin bulunması • Farklı dönem ve uygarlıklara ait Kervansaray, cami, hamam, kale, türbe, köprüler, Roma villaları, Tarihi Roma yolu, Nekropolisler, Şapeller, Baziliklar, Höyükler ve antik liman kalıntıların bulunması • Ainos Antik Kentinde yapılan kazılar ve bu kazılarda ele geçen buluntuların dünya basınında yer alması • Antik bölgeler, arkeolojik kazı alanları birçok tarihi eser ve kalıntının bulunması	• Tarihi değerlerin korunmasında gerekli özenin gösterilmemesi • Bölgede bulunan farklı dönem ve uygarlıklara ait kalıntıların tanıtımının yeterince yapılmaması • Bazı tarihi eserlerinin bazı kısımlarının yerleşim yerleri ile iç içe olmasından dolayı kazı yapılamamsı • Çıkarılan tarihi eserlerin sergileneceği bir müzenin bulunmaması

Turizm İşletmeleri	
• Turizm açısından İstanbul, İzmir, Bursa gibi büyük metropollere yakın olması • Ainos antik şehrinin kültür değerleriyle turizmi destekler nitelikte değerlendirilme potansiyeline sahip olması • Doğa turizmini destekler tarihi, kültürel, folklorik değerlerin zenginliği • Her mevsim farklı turizm etkinliğinin yapılabilirliği • Enez ilçesinin uzun sahil şeridine sahip olması ve zengin deniz varlıklarının olması • Edirne merkeze yakın olması dolayısıyla bütünleşik bir destinasyon yaratma potansiyeli • Sosyo kültürel açıdan bakıldığında Enez halkının turizme bakış açısı ve hizmet kalitesi yaratılması yönüyle olumlu olması • Edirne ve yakın çevre illerinde Üniversitelerde turizm ve otel işletmeciliği ve rehberlik eğitiminin verilmesi dolayısıyla Turizme yönlendirilebilecek eğitimli işgücünün varlığı • Meriç Deltası'nın ve göllerin trekking, foto safari, ornitoloji, oryantiring gibi macera ve özel ilgi turizmi açısından zengin bir potansiyeli olması • Yüksek gelir getirebilecek Ornitoloji (kuş gözlemciliği) açısından önemli bir potansiyele sahip olması • Sahip olduğu doğal güzellikler • Doğa yürüyüşleri için uygun topoğrafik yapı • Su altı etkinlikleri ile ilgilenenler için su altı zenginlikleri ile dolu doğal bir akvaryum olması ve dalıcıların ilgisini çekecek dalış noktalarının yer alması • Uzun, geniş ve temiz kumsallara sahip olması	• Bölgede doğa turizmine yönelik uzmanlaşmış seyahat acenteciliği ve tur operatörlüğünün az ve yetersiz olması • Enez İlçesinin ülkemizde uluslararası etkin faaliyet gösteren büyük tur operatörlerince tur destinasyon programlarında yer almaması • Turizm paydaşı olarak yerel yönetim, sektör temsilcilerinin, sivil toplum örgütlerinin ve yerli halk arasında diyalog ve işbirliğinin yetersiz olması ve katılım eksikliği • Doğa turizmine yönelik potansiyel taşıyan turizm alanlarında konaklama tesislerinin yetersiz olması • Var olan doğal alanların turizm yatırımı için arazi tahsisinin ve imar imkanlarının belirlenmemesi • Turizm alanları için Altyapı – Üst yapı eksikliklerinin bulunması var olanların ise doğal çevre ile uyumsuzluğu • Bölgenin turistik tanıtım ve pazarlamadaki yetersizliği • Turistik kaynaklara bağlı turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine vizyon eksikliği • Gelen turist için il kültürünü tanıtıcı turistik el sanatları, hediyelik eşyaların sergileneceği bir pazar alanının olmaması • Kıyı sahil şeridinde cazibe yaratacak faaliyette yat turizmi imkanlarının yaratılamaması

FIRSATLAR (O)	TEHDİTLER (T)
Ulaşım	
	• Turizmi canlandırmak amacıyla yeni yapılacak olan yolların bölgenin doğal, kültürel, tarihi alanlarına zarar verebilme olasılığının bulunması
Altyapı ve Üstyapı Durumu	
• Ekoturizme yönelik her türlü altyapı ve üstyapı planlamasının gerçekleştirilmesine imkan sağlayacak uygun alanlara sahip olması • Turizm ile birlikte yerel halkta çevre bilincinin oluşması	• Sürdürülebilirlik kapsamında uygun altyapı ve üstyapı çalışmalarının yapılmaması durumunda doğal, kültürel, tarihi dokunun değerini kaybetme ve alanın tahrip edilmesi • Arıtma ya da geri dönüşüm tesisi bulunmadığından doğal çevrenin artıklarla kirlenmesi
Coğrafi ve Doğal Yapı	
• Kuş gözlemciliği yapmak isteyen doğaya saygılı turist sayısının artış göstermesi • Doğal ve coğrafi güzelliklerinin korunması ile bölgenin sahip olduğu ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi • I. Derece doğal sit alanına sahip olması dolayısıyla izinsiz yapılaşmanın olmaması böylece doğal yapının bozulmasının önüne geçilmesi • Marmara Denizi'nin kirlenmesiyle Saroz Körfezi'ne ilginin artması	• Doğayı korumaya yönelik gerekli tedbirlerin alınmaması nedeniyle doğal çevre üzerine baskının artması, biyolojik çeşitliliğin olumsuz etkilenmesi • Bölgede doğal yapıya ilişkin herhangi bir denetimin olmaması nedeniyle tahribatların yaşanması • Nüfus yoğunluğu nedeniyle taşıma kapasitesinin aşılması ve doğal alanlarda tahribat yaratması • Koruma-kullanma dengesinin sağlanamaması

Tarihsel Değerler	
• Arkeolojik sit alanlarına sahip olması dolayısıyla izinsiz yapılaşmaya izin verilmediğinden arkeolojik yapının bozulmasının önüne geçilmesi • Ekoturizme katılan turistlerin tarihi alanlara olan ilgilerinin yüksek olması	• Tarihsel yapı ve alanlara dönük yeterli güvenliğin ve denetimin sağlanamaması • Gerekli istimlak çalışmaları yapılamadığından önemli bazı tarihi buluntularında kazı çalışması yapılamaması • Artan nüfusun tarihi alanlar üzerinde yaratacağı baskı • Kazı çalışmalarında yaşanan finansal sorunlar
Turizm İşletmeleri	
• Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan öncelikle Eylem Planı 2013, sonra da Türkiye Turizm Stratejisi 2023'de öngörülen çalışmalarda turizm ürününün çeşitlendirilmesi konusunda ciddi hassasiyet taşıması • Dünyada ve Türkiye'de turistlerin değişen motivasyonuna bağlı farklı turizm ürünlerine yönelmeleri • Enez ilçesinin bağlı olduğu şehirde Üniversitenin olması ve İstanbul ve Trakya üniversitelerinin bölgede sosyal tesislerinin bulunması, artan genç nüfus ve aileleri nedeniyle potansiyel turist sayısının oluşması ve tanıtımı da olumlu etkilemesi • Enez bölgesindeki yerel halkın turizme olumlu bakış açısına sahip olması • Ekoturizm potansiyelinin yüksekliği ve ekoturizmin yerel halka ve kalkınmaya katkı sağlayabilmesi • Doğa ve kültür turizmine ilginin artması • Avrupa Birliği'nin alternatif turizm projelerine finansal destek sağlaması • Tarımsal ürünlerin direkt tüketiciye arzı ile ekoturizme hareket kazandırması • Yunanistan pazarına açılımın sağlanması durumunda turizmin gelişme fırsatına sahip olması	• Bölgede faaliyette olan taş ve kum ocaklarının doğal yapısını fauna ve florasını olumsuz etkilemesi • Taşıma kapasitesi belirlenmeden yapılacak olan her türlü turizm etkinliğinin bölgenin fauna ve florasını olumsuz etkileyecek olması • Turistik eşya, her türlü tesis ve rehberlik hizmetlerinin düzgün bir şekilde planlanmaması ve esas amaç olan sürdürülebilirlik kapsamı dışına çıkılmasına neden olunacaktır • Yöredeki turizm faaliyetlerinin daha çok ikinci konut şeklinde olması ve bu konutlara talebin daha da artması • Doğayı korumaya yönelik gerekli tedbirlerin alınmaması nedeniyle doğal çevre üzerine baskının artması, biyolojik çeşitliliğin olumsuz etkilenmesi • Nüfus yoğunluğu nedeniyle taşıma kapasitesinin aşılması ve doğal alanlarda tahribat yaratması • Bölgenin turistik imajının zayıf olması

SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknolojik alanda yaşanan gelişme ve ilerlemeler, ülkeler arası yasal anlaşmalar, seyahat etmenin kolaylaşması ve hızlanması, çalışma hayatında yapılan düzenlemeler ve kazanılan haklar, boş zamanın ve gelir düzeyinin artması gibi etkenlerle birlikte 21. yüzyılda turizm, ekonomisi ile en önemli sektörlerden biri konumuna yükselmiş ve önemli bir potansiyele kavuşmuştur. Her yıl artan bir ivmeyle yükselişini sürdüren turizm olgusuyla birlikte doğal olarak bu hareketlilik içinde yer alan ziyaretçi sayılarında da artışlar olmuş ve tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de artan ziyaretçi taleplerini karşılayabilmek en önemli problemlerden biri haline gelmiştir.

Enez yöresinin turizm faaliyetleri açısından sürekli değişen ve gelişen pazarlarda rekabet edilebilirliğinin sağlanması ve gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde bir turizm merkezi olabilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, SWOT tekniği kullanılarak destinasyon ve turizm işletmeleri bazında bir inceleme gerçekleştirilmiş ve geleceğe yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur. Çalışmada kullanılan SWOT tekniği analitik bir teknik olup, işletme veya destinasyonların güçlü ve zayıf yönleri ile karşılaşılması muhtemel tehdit ve fırsatların belirlenmesini kapsamaktadır. İşletmeler ve destinasyonlar geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir durum değerlendirmesi yapmak istediklerinde SWOT analizi tekniği bu amacı gerçekleştirmeye yönelik sınırlı analiz tekniklerinden belki de en önemlisidir. Çünkü bu teknikte analizler mikro ve makro boyutta çevrenin sosyo-kültürel, ekonomik, politik, yasal, coğrafi ve çevresel unsurları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmektedir.

Bu tez çalışmasının alan araştırmasında yörenin turizm planlaması ve gelişimi konusunda söz sahibi olan kamu yöneticileri (Kaymakam, Belediye Başkanı), yöredeki turizm işletme sahipleri ile yöneticileri, yerel halk, turistler ve Enez sahilinde ikinci konuta sahip olan vatandaşlar ile görüşmeler yapılmıştır. Bu

görüşmelerde, Ek 1'de sunulan görüşme soruları temel alınarak görüşme yapılan kişilere uygun şekilde sorular yöneltilmiştir. Literatür araştırması ve yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgulara dayalı olarak da Enez yöresinin turizm potansiyeline yönelik SWOT analizi yapılmış ve SWOT matrisi çıkarılmıştır.

Enez yöresinin turizm işletmeleri açısından gelişme perspektiflerine yönelik olarak güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin değerlendirilmesi amacını taşıyan bu araştırmanın sonuçlarına göre Enez'i yakın illere bağlayan Enez-Keşan kara yolu sıcak asfalt kaplamalı, çok dar, alt yapısı bozuk durumdadır ve yüksek kaza riski taşımaktadır. Enez Belediyesinin bütçesi yaz aylarında nüfusu oldukça artan ilçeye yetmemektedir. Doğal olarak da belediye bütçesi yeterli olmadığı için alt yapı, çevre kirliliği, çöp depolama alanları, elektrik kesintileri, içme suyu kalitesi ve otopark konularında sorunlar yaşanmaktadır. Enez doğal güzellikleri açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Gala Gölü'nün Milli Park olması ve 111 kuş türüne ev sahipliği yapması, Meriç deltasının, yabani hayatın ve geniş ormanlık alanın varlığı, keşfedilmemiş flora ve fauna çeşitliliğine sahip olması, göller ve nehirlerinde pek çok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmasının yanı sıra uzun ve temiz kumsallarının varlığı ve denizinin su altı akıntılarıyla kendi kendini temizleme özelliğinin bulunması söz konusudur. Ainos Antik Kentinin varlığı Enez'in tarihi değerler açısından da zenginliğini göstermektedir. Enez'de farklı dönem ve uygarlıklara ait kervansaray, cami, hamam, kale, türbe, köprüler, Roma villaları, Tarihi Roma yolu, nekropolisler, şapeller, baziliklar, höyükler ve antik liman kalıntıları bulunmuştur.

Yöreyi daha çok yerli turistler tercih etmektedirler ve ortalama kalış süreleri de oldukça kısadır. Enez yöresindeki turizm faaliyetleri daha çok ikinci konutlar şeklindedir ve bu konutlara talep daha da artmaktadır. Bölgede özellikle yabancı turistlere hitap edecek konaklama tesislerinin az olması Enez için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bölgedeki turistik tanıtım ve pazarlama faaliyetleri çok yetersizdir. Bölge turizmine yönelik etkin faaliyet gösteren tur operatörü ve

seyahat acentesi bulunmamaktadır. Enez yat limanı olmasına rağmen kıyı sahil şeridinde cazibe yaratacak faaliyette yat turizmi imkanları yaratılamamıştır.

Analiz sonucunda elde edilen bilgi ve veriler ışığında yöredeki turizm faaliyetlerinin gelişimine yönelik ise aşağıdaki öneriler sunulmaktadır.

- Yörede mevcut turizm işletmelerinin gerek konaklama gerekse yeme içme işletmelerinin belirli standartlar altında faaliyet göstermelerinin sağlanması gerekmektedir. Turizm işletmeleri açısından denetimlerin yapılması ve turizm işletmelerine yönelik teşviklerin sağlanması da yörede turizmin gelişimi açısından önem arz etmektedir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığının açıklamış olduğu Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planında Enez, yat limanı ile gelişecek yerleşimler arasına alınmıştır. Enez balıkçı barınağı yat turizmine yönelik fizibilite ve uygulama projeleri hazırlanarak bölge yat turizmine kazandırılması hedeflenmektedir. Enez Limanı'nın aktif olarak kullanımının sağlanması durumunda Enez'e yakın bölgelere feribot seferleri başlatılabilir. Özellikle Dedeağaç (Yunanistan) - Enez feribot seferleri başlatılabilirse, Yunanistan pazarına açılım sağlayarak yörede turizm açısından gelişme fırsatları yaratılabilir.
- Yöre turizminin geliştirilmesi için yöre kültürünü tanıtıcı hedef ürünlerin (turistik el sanatları, hediyelik eşyalar, yöreye özgü gıdalar… gibi) oluşturulması ve bunların sergileneceği bir pazar alanının organize edilmesi gerekmektedir.
- Tarihi değerler açısından Enez'in en büyük zenginliklerinden biri olan Enez Kalesi harabe durumdadır. Tarihi kale ve kale içinde bulunan Ayasofya Kilisesi'nin otantik yapısı korunarak onarılması gerekmektedir.
- Ainos Antik kentinde yapılan kazılar ve bu kazılarda ele geçen buluntular dünya basınında da yer almıştır. Çıkarılan bu tarihi eserlerin sergilenmesi için Enez'de bir müzenin yapılması gerekmektedir.

- Enez Belediye Başkanı Ecz. Abdullah Bostancı, Enez ve Saros Körfezi sahil bandını yaklaşık 300–350 bin yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiğini ancak bu sahil bandındaki turistik alanların birbirleriyle bağlantılarının bulunmadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda Enez – Sultaniçe – Gülçavuş – Büyükevren – Vakıf – Karaincirli – Yayla – Erikli – Mecidiye sahil yolu yapılabilirse hem bu ayrı ayrı lokal olarak bulunan turistik alanların birbirine yol ile bağlantısı sağlanabilecek hem de bu turistik alanlardan İzmir yoluna daha kolay ulaşılabilecektir.
- Doğal ve tarihi güzelliklere sahip olan Enez'in bu turistik değerlerinin hepsi ayrı ayrı yerlerde bulunmaktadır. Enez'in doğal güzellikleri ile tarihi değerlerinin yöreye gelen turistler tarafından görülebilmesi için Enez'in bütün çevresi ile gezilebilmesine olanak sağlayan bir yol ağı projesi gerçekleştirilmelidir.
- Enez'de birçok göl bulunmaktadır. Bu lagün gölleri ıslah edilerek, derinleştirilebilir ve kenarları taşlanarak çevresinde yeşil alan, park ve oturma alanları oluşturulabilir. Bu sayede yöreye gelen turistler açısından gezilip görülebilecek alternatif bir alan yaratılmış olacaktır.
- Enez'de bulunan turistik kaynaklara bağlı olarak turizm faaliyetlerinde çeşitlendirme yapılabilir. Bu sayede yöreye farklı ilgi alanlarına sahip turistler de çekilerek yöredeki konaklama işletmelerinde doluluk oranı artışı sağlanabilir.
- Saros Körfezi Turizm Otelciler Yatırım Derneği Başkanı Mustafa İşçimen, Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD) ve Edirne Genç İşadamları Derneği'nin (EGİAD) organizasyonu ile 15-16-17 Mayıs 2015 tarihlerinde Enez'de gerçekleştirilen "Saros Ekonomi Zirvesi"nde Saros'un dünyanın kendi kendini yenileyen 3 körfezinden biri olduğunu, bu doğal yapısıyla alternatif turizmi harekete geçirmek için bir yapay nesil projesi ürettiklerini ve Saros'da dünyanın ilk Sualtı Müzesini yaptıklarını belirtmiştir. Alternatif turizm çeşidi olarak Dalış Turizmi ön plana çıkarılarak, dalış turizmi ile ilgili yatırımlara ağırlık verilebilir ve bu

alanda markalaşmak için çalışmalar yapılabilir. Böylece bölgeye kalifiye turistin çekilmesi ve turizmin 12 aya yayılması da sağlanabilecektir.

- Tabiat Koruma Alanı statüsünde olan Meriç Deltası'nın kuş çeşitliliğini gözlem için Gala Gölünün alternatif turizm açısından ön plana çıkarılması ve yöreye kuş gözlemciliği için turist çekebilmek yönünde tanıtımlar yapılması gerekmektedir.
- Enez Av ve Balık Festivalinin sürdürülebilirliğin sağlanması ve festivalin her yıl daha iyi planlanması ve organize edilmesi yoluyla yöre kültürünün ön plana çıkarılmasının da yöre turizminin gelişimi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Zengin bir kültürel, tarihi ve doğal dokuya sahip olan Enez'in de bu mirası doğru ve duyarlı yatırımlarla değerlendirilebilirse ülke turizm merkezlerine bir yenisi eklenebilecektir. Enez ilçesinde yer alan tarihi, kültürel ve doğal yerleri ziyarete gelecek yerli ve yabancı turistlerin turistik hareketleri tüm ilçelere yayılacak ve sadece merkezi bölge değil ilçeler bazında da gelir ve refah artışı sağlanabilecektir. Bu sayede il genelinde mevcut olan işsizlik ve göç probleminin çözümünde bir katkı meydana gelebilecektir.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, O.K. (1991): *Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkinliği*, Ankara: MPM Yayıncılık.

Akat, Ö. (2000): *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*, İstanbul: Ekin Kitabevi.

Akova, S. Balcı (2008): "Enez'in Kalkınmasında Coğrafi Faktörlerin Rolü (Doğal Faktörler)", *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi,* Sayı:16, İstanbul, 1–25.

Aktaş, A. (2002): *Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi,* Antalya: Azim Matbaa Fatih Ofset.

Akyol, O. ve T. Ceyhan (2010): "Enez Dalyanı (Edirne, Kuzey Ege) Balıkçılığı", *E.Ü. Su Ürünleri Dergisi*, İzmir, 31–34.

Aras, H. (1993): *Konaklama İşletmeciliğinde Yiyecek-İçecek Maliyet Kontrolü*, Ankara: Devran Matbaası.

Av ve Balık Festivali, *http://www.trakyanet.com/trakya/kirklareli/34-trakya/edirne/enez/303-av-ve-balik-festivali.html,* (22.02.2013).

Azaltun, M. ve E. Kaya (2010): *Konaklama İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Bahar, O. ve M. Kozak (2005): *Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Barutçugil, İ. (1989): *Turizm İşletmeciliği*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Başaran, S. (2013): "Edirne - Ainos (Enez) Kazısı", (12.09.2013), *http://www.webainos.com/2014/01/ainos-antik-kenti-enez-kazilari.html.*

Başaran, S. (2009): "Trakya'da Bir Prenslik Merkezi: Ainos Antik Kenti", İstanbul, *http://www.obarsiv.com/e voyvoda 0708.html*, (03.01.2014).

Başaran, S. (2008a): "Trakya'da Bir Prenslik Merkezi: 'Ainos Antik Kenti'", *Osmanlı Bankası, Arşiv ve Araştırma Merkezi, Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları*, İstanbul.

Başaran, S. (2008b): "Enez (Ainos) 2006 Yılı Kazısı ve Onarım Çalışmaları", *29. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt: 3, Ankara, 185–210.

Başaran, S. (2005): "Enez (Ainos) 2003 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları", *26. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt: 2, Ankara, 115–128.

Başaran, S. (2004): "Ainos Kazı Raporları", *Arkeo Atlas Dergisi,* Sayı 3, İstanbul, 148- 149.

Başaran, S. ve B. Başaran (2012): "Enez Fatih Cami", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Yıl: 2012, Sayı: 4, İstanbul, 90–98.

Başaran, S., A. Çıtak, İ. Bilecik, S. Gündoğdu, V. Ateş, E. Akten ve S. Aydın (2009): *Enez, Medeniyetler Durağında Bir Başka Egeli*, Edirne: Ceren Yayıncılık.

Bayer, M. Zekai (1992): *Turizme Giriş*, İstanbul Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Cantay, G. (1982): *Enez'de Bir Sahil Kervansarayı*, 121–129.

Ceylan, S. (2009): *Enez İlçesinin (Edirne) Coğrafyası*, Ankara: Beyazkalem Yayıncılık.

Çakıcı, A. C., Kozak, M.A., Azaltun, M. ve A. Sökmen (2002): *Otel İşletmeciliği*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Çakır, P. (1999): *Türkiye'nin Turizm Gelirlerinin Ödemeler Dengesine Katkısının Analizi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No.119, Eskişehir.

Çavuşgil, B. (2010): *İklim Değişikliğinin Turizm Talebine Etkisinin İncelemesi: Çanakkale Turizm Destinasyonlarında Bir Araştırma,* (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale.

Çeken, H. (2008): "Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme", *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X ,S II)*, 293-306, Afyon.

Çetin, B. (2011): "Turizm ve Mekânsal Değişime Etkileri Yönüyle Gönen (Balıkesir) Termal Kaynakları", *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring*, Balıkesir, 317–340.

Çuhadar, M. (2006): *Turizm Sektöründe Talep Tahmini İçin Yapay Sinir Ağları Kullanımı ve Diğer Yöntemlerle Karsılaştırmalı Analizi (Antalya İlinin Dış Turizm Talebinde Uygulama)*, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Isparta.

Demirdöğen, O. (1997): "Swot Analizi ile Üretim Stratejilerinin Geliştirilmesi", *Verimlilik Dergisi*, (1), 113–118.

DİE (1998), *Turizm İstatistikleri 1988*, Geçici Sonuçlar, Ankara.

Dinçer, Ö. (2004): *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*, İstanbul: Beta Basım Yayım.

Divisekera, S. (2003): "A Model of Demand for International Tourism", *Annals of Tourism Research, Vol.30, No.1*, Melbourne, 31–49.

Dökmeci, H. (2005): *Gala Gölü ve Gölü Besleyen Su Kaynaklarında Ağır Metal Kirliliğinin Araştırılması*, Edirne, (http://193.255.140.91:8080/jspui/bitstream/1/443/1/0039560.pdf), (15.09.2013).

Dönmez, Y. (1979): *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 51, İstanbul.

Edirne İl Özel İdaresi (2010): *Edirne İl Çevre Düzen Planı*, Plan Açıklama Raporu ve Plan Hükümleri, Edirne.

Emekli, G. (2006): "Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm", *Ege Coğrafya Dergisi 15*, İzmir.

Emir, G. (2012): *Turizm Ekonomisi Ders Notları,* Bartın Meslek Yüksekokulu, Bartın.

Emir, O. (2011): *Turizmde Swot Analizi (Afyonkarahisar Örneği),* Ankara: Detay Yayıncılık.

Emir, O. (2010): Otel İşletmelerinin Pazarlanmasında Seyahat Acentelerinin Rolü: Otel İşletmeleri Tarafından Bir Değerlendirme, *Ege Akademik Bakış, Cilt: 10, Sayı: 4*, İzmir, 1245–1256.

Engin, N. (2003): "Edirne Ekonomisinde Ticaretin Yeri ve Önemi", *Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi,* Edirne: İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayını, 87–99.

Eralp, Z. (1983): *Genel Turizm*, *Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları: 3*, Ankara.

Erdoğan G., S. Çolak ve A. Çolak, "Türkiye'nin Batı Akdeniz ve Ege Kıyılarındaki Bazı İçsulara Avrupa Yılanbalığı (Anguilla anguilla L. 1758) Elverlerinin Giriş Dönemlerinin Saptanması", *E.Ü. Su Ürünleri Dergisi*, İzmir, 329 – 335.

Erzen, H. (1994): *İlkçağ Tarihinde Trakya*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Erzen, H. ve S. Başaran (1992): "1991 Yılı Enez (Ainos) Kazısı", *Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, Ankara.

Erzen, A. ve S. Başaran (1991): "*Ainos* Kazıları (1971–1994), 1991 Yılı Enez (Ainos) Kazıları", *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, İstanbul, 106–141.

Eskiçırak, T. ve O. Akın (2001): *Ege Adaları Sualtı Turizm Potansiyeli*, Ulusal Ege Adaları 2001 Toplantısı Bildiriler Kitabı (10–11 Ağustos 2001-Gökçeada), (Ed. B. Öztürk ve V. Aysel), İstanbul: Türk Deniz Araştırmaları Vakfı Yayın No: 7, İstanbul.

ETSO (2008): "Edirne'nin Yunanistan'a Komşu İlçesi: ENEZ", *Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Dergisi*, Aralık, Yıl 10, Sayı 39, 60–62.

Eyice, S. (1988): "Has Yunus Bey Türbesi", *Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) İslam Ansiklopedisi,* Cilt:16, Ankara, 274–275.

Gilbert, D.,C. (1990): *Conceptual Issues In The Meaning Of Tourism*, In C.P. Cooper (Ed.), *Progress In Tourism, Recreation And Hospitality Management* (Vol.2), London: Pitman Publishing.

Goeldner, Charles R. ve J. R. Brent Ritchie (2009): *Tourism: Principles, Practices, Philosophies,* United States of America: John Wiley & Sons, Inc., Eleventh Edition.

Goodal, B. ve G. Ashworth (1993): *Marketing in the Tourism Industry*, London: Rutledge.

Güler, S. (2005): *İstanbul'daki Beş Yıldızlı Otel Restoranlarının Rekabet Stratejilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1652, Eskişehir.

Güler, Ç. ve Z. Çobanoğlu (1994): *Turist Sağlığı*, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi 25, Ankara: Aydoğdu Ofset.

Gürbüz, E. ve C. Tokatlı (2014): "Enez İlçesi ve Yeni Karpuzlu Beldesi Yerel Halkının (Edirne) Gala Gölü Milli Parkı Algılarının Sosyoekonomik ve Ekolojik Açıdan Değerlendirilmesi", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi,* 1–5.

Haywood, L. (2002): *Understanding Leisure*, Stanley Thornes (Publishers), Cheltenham, United Kingdom.

Huang, L., K. Chen ve W. Wu (2008): "What Kind of Marketing Distribution Mix Can Maximize Revenues: The Wholesaler Travel Agencies' Perspective?", *Tourism Management,* 733- 739.

Hunziker, W. (1969): *Betriebswirtschaftslehre des Fremdenverkehrs*, Band 1, Bern.

Inskeep, E. (1991): *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*, New York: Van Nostrand Reinhold.

Irmak, E. N. (2010): *Enez'de (Ainos) Ele Geçen Orientalizan Seramikler*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne.

İçöz, O., E. Günlü ve B. Selin Yılmaz (2007): *Genel Turizm, Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler,* Ankara: Turhan Kitapevi.

İçöz, O. (2005): *Turizm Ekonomisi*, Ankara: Turhan Kitapevi, 3. Baskı.

İçöz, O. (2000): *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi*, Ankara: Turhan Kitabevi.

İnal, E., R. İri ve M. Sezgin (2010): "Turizm İşletmelerinde Tutundurma Faaliyetlerinin Belirlenmesine Yönelik Bodrum Yöresinde Bir Araştırma", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:7, Sayı:14,* Aydın, 285-308.

İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri, http://www.istanbul.edu.tr/sosyaltesisler/enez.htm. (23.04.2014).

Karadağ, A. (2000): "Enez'in Kentsel Gelişim Süreci ve Yeni Gelişme Alanları", *Ege Coğrafya Dergisi*, İzmir, 131–145.

Karadeniz, E., S. Yılmaz Kandır ve Y.B. Önal (2007): "Seçilmiş Paydaşların SWOT Yöntemiyle Türk Turizm Yatırımlarını Değerlendirmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, İstanbul, 195-205.

Karamustafa, K. ve M. Öz (2008), "Uluslararası Turizm Dağıtım Kanalı Değer Zincirine İnternetin Katkısı: Fırsatlar ve Tehditlere Dayalı Bir Değerlendirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:21,* Kütahya, 273–291.

Karasu Er, S., *Meriç Deltası, Korumaya Bağımlı Gerileme,* MAR 005, 91-95.

Kasap, Arife A. ve G. Faiz (2008): *Bir Endüstri Olarak Golf,* Ankara: SİM Matbaacılık.

Kaya, A. ve B. Canlı (2006): "Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Turizm Talebinin Belirleyenleri: Panel Veri Yaklaşımı", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:13 Sayı:1*, Eskişehir, 43–54.

Ko, T. G. (1999): "The Issues and Implications of Escorted Shopping Tours in a Tourist Destination Region: The Case Study of Korean Package Tourists in Australia", *Journal of Travel and Tourism Marketing, 8 (3),* Avustralya, 71–80.

Koçel, T. (2003): *İşletme Yöneticiliği: Yönetici Geliştirme, Organizasyonu ve Davranışı*, İstanbul: Beta Yayınları.

Koyuncu, İ. (2012): *Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma; Aksaray Güzelyurt İlçesi* (Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.

Kozak, N., Meryem Akoğlan Kozak ve Metin Kozak (2008): *Genel Turizm*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Kozak, N., Meryem Kozak ve Metin Kozak (2006): *Genel Turizm*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Kozak, N., Meryem Akoğlan Kozak ve Metin Kozak (2001): *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Kozak, N., Meryem Akoğlan Kozak ve Metin Kozak (2000): *Genel Turizm,* Ankara: Turhan Kitapevi.

Küçükaltan, D., E. Boyacıoğlu, A. Oğuzhan ve İ.A. AKTAŞ (2010): *'Marka Kent Ölçeğinde Edirne ve Yambol'* Proje Tanıtım Kitapçığı.

Küçüktopuzlu, F. (1992): *Otel İşletmeleri Yönetimi*, ADÜ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. Yayınları, Aydın.

Lim, C., (1997): "Review of International Tourism Demand Models", *Annals of Tourism Research, Vol. 24, No. 4,* 842–845.

Maviş, F. (1994): *Otel İşletmeciliği*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 843, Eskişehir.

MEGEP (2007): *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri: Turizm İşletmeleri*, Ankara, *http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/konaklama/moduller/TurizmIsletmeleri.pdf* (12.03.2013).

Ocaklı, I. (2012): *Edirne İli Doğal ve Tarihi Zenginlikler Envanteri*, Edirne, *http://investinedirne.org.tr/uploads/docs/06112013Gj616i.pdf* (16.01.2014).

Okan, Y. (2011): "Saros Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi", *Zeitschrift für die Welt der Türken,* Vol.3, No.1, 33–55.

Oktayer, N., N. Susam ve M. Çak (2007): *Türkiye'de Turizm Ekonomisi*, İstanbul: İTO Yayınları.

Olalı, H. (1991): *Turizm Pazarlaması*, İzmir: İstiklal Matbaası.

Olalı, H. (1985): *Turizm Dersleri; "Turizm Nedir?",* T.C. Turizm Bankası İnceleme Araştırma Dizisi:1, Ankara.

Oluç, Ç. (1999): *Sorularla Turizm İşletmeciliği ve Yat Turizmi El Kitabı,* İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 1999/19, İstanbul.

Oral, S. ve O. Kurgun (1997): *Otel İşletmeciliği ve Otel İşletmeciliğinde Verimlilik Analizleri*, İzmir: Detay Yayıncılık.

Oyman, S. (2009): *Stratejik Yönetim Sürecinde Performans Ölçümü ve Dengeli Sonuç Kartı Uygulaması: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme*, (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Muhasebe Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Yeterlilik Tezi), Ankara.

Özgüç, N. (1998): *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*, İstanbul: Çantay Kitabevi.

Özgüven, A. (1997): *İktisat Bilimine Giriş*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Ryan, C. (2003): *Aspects of Tourism 11: Recreational Tourism : Demand and Impacts*, Channel View Publications.

Sarı, M. A. (1994): *Gala Gölü Acil Su İhtiyacı ve Taşkın Koruması*, Enez Çevre Sempozyumu Tebliğleri, Edirne Çevre Vakfı Yayınları, No: 1, Edirne.

Sayın, K. (2008): *Konaklama İşletmelerinde Önbüro İşlemleri*, Yayımlanmamış Ders Notu, Konya.

Sezgin, Orhan M. (1995): *Genel Turizm*, Ankara: Tutibay Yayınları.

Smith, S.L.J. (1989): *Tourism Analysis a Handbook*, Longman Scientific & Technical, John Wiley & Sons, Inc.

Swot (Gzft) Analizi, 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporu Dördüncü Bölüm – SWOT (GZFT) Analizi, İstanbul, s.346-380, *http://www.planlama.org/new/images/stories/Dokuman/istanbul_cdp/4_swot_analizi.pdf,* (12.05.2013).

Şıklar, İ. (1997): *Turizm Ekonomisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Tan, Ö. (2012): "Kırsal Kalkınmada Turizmin Rolü ve İğneada'nın Turizm Potansiyeli", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (22)*, Konya.

Tavmergen, İge P. (2000): "Turizm Pazarlaması, Özellikleri ve Stratejik Seçenekleri", *Pazarlama Dünyası,* 14 (79), 19–25.

T.C. Edirne Valiliği (2013), "Edirne İli 2012 Yılı Çevre Durum Raporu", *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,* Edirne, *http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Edirne_icdr2012.pdf,* (02.04.2014).

T.C. Edirne Valiliği (2002): *Edirne; Suların Buluştuğu Yer,* Edirne: T.C. Edirne Valiliği Yayını.

T.C. Enez Belediye Başkanlığı, "Enez", http://www.enez.bel.tr/default.asp?enez_belediyesi=wbs&size=5. (05.12.2012)

T.C. Enez Belediyesi (1996): *Edirne-Enez-Merkez-Gelişme Alanı-Trapez 1/5000 Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, 1/1000 Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Açıklama Raporu,* Promer Planlama.

T.C. Enez Kaymakamlığı, "İlçemizin Tarihçesi", http://www.enez.gov.tr/default_B0.aspx?content=186. (23.11.2012)

T.C. Enez Milli Eğitim Müdürlüğü, "Balıkçılık", http://enez.meb.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=57:balikcilik&catid=37:ilce&Itemid=55. (12.03.2013).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2009): "Yiyecek ve İçecek Servisi", Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, ILO, Ankara. *http://turizmegitim.kulturturizm.gov.tr/ebook/yiyecekicecekservisi/tr/elkitabi.pdf*, (10.01.2012).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Turizm Verileri", *https://www.kultur.gov.tr/Eklenti/2140,turizmverileripdf.pdf?0&_tag1=106E430052A7C514B99C59F0939A4285354B5150*, (10.05.2012).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007): *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı*, 2007-2013, Ankara.

T.C. Turizm Bakanlığı (1999): *Turizm Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Turizm Bakanlığı Yayınları.

Tekin, O. (2008): "Ainos (Enez) Sikkeleri", *Toplumsal Tarih Dergisi*, Sayı 173, İstanbul, 64–67.

Trakya Kalkınma Ajansı (TKA) (2012): *Trakya Bölgesi Mevcut Durum Raporu*, TR21 Trakya Bölgesi.

Trakya Kalkınma Ajansı (TKA) (2011): Uygarlık *Kenti "Enez" Vizyon Planı*, Taslak Raporu.

Tunca, A. (2006): *Edirne İçin Notlar ve Edirne'de Tarih, Kültür, İnanç Turu,* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Tunca, A. (2001): "7300 Yıllık Ticaret Kenti ve Balkanların Kapısı Antik Ainos'tan Enez'e…", *Yöre Dergisi,* Sayı 17, Ağustos, 2–7.

Tunç, A. ve F. Saç (1998): *Genel Turizm: Gelişimi-Geleceği*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Tuyluoğlu, T. (2003): *Türkiye'de Turizm Eğitiminin Niteliği*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), 2012 Nüfus Bilgileri, *http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?ulusalhesaplardb2=&report=i_tablo1.RDF&p_tur=2&p_il1=22&desformat=html&p_kod=1&ENVID=ulusalhesaplardb2Env* (21.10.2012).

Tümertekin, E. ve N. Özgüç (1998): *Beşeri Coğrafya: İnasan, Kültür, Mekan*, İstanbul: Çantay Kitapevi.

Trakya Üniversitesi, "Enez Öğrenci ve Dinlenme Tesisleri", http://sks.trakya.edu.tr/pages/enez-ogrenci-egitim-ve-dinlenme-tesisleri#.Vc3-FLLtmko (02.05.2014).

Uçar, D. ve A. Ö. Doğru (2005): "CBS Projelerinin Stratejik Planlaması ve SWOT Analizinin Yeri", *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, Ankara, 1–8.

Uçar N. (2010): *Turizmin Kırsal Alana Etkisi: Gökçeada Örneği,* (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Uçkun, S. (2004): *İşletme ve İşletme Türleri: Turizm İşletmeleri*, İstanbul: Değişim Yayınları.

Uluslararası Turizm Akademisi (1953): *Dictionnaire Internationale du Tourisme*, L'Academie Internationale du Tourisme, Monte Cario.

Ulusoy, C. (2006): *Kuşadası'nda İkincil Konut Alanlarının Turizme Girdi Sağlayacak Bir Kaynak Olarak Değerlendirilmesi Amaçlı Kentsel Tasarım Projesi - Kadı Kalesi Örneği,* (Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.

UNWTO (1995), "Technical Manual No-2: Collection of Tourism Expenditure Statistics",

http://pub.worldtourism.org:81/WebRoot/Store/Shops/Infoshop/Products/1034/1034-1.pdf, (10.06.2014).

Usta, Ö. (2002): *Genel Turizm,* İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Ülgen, H. ve S. K.Mirze (2004): *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, İstanbul: Literatür Yayıncılık, İkinci Basım.

Ünal, A.B. (2007): *Türkiye'nin Avrupa Birliği Turizm Politikasına Uyumu* (Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği İlişkileri Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Üzün, C. (2000): *Stratejik Yönetim ve Halkla İlişkiler*, İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Vanhove, N. (2011): *The Economics of Tourism Destinations*, Elsevier Ltd., Burlington, USA.

Velioğlu, A., Ç. Karasu Benli, R. Çelebi ve H. Deniz (2008): "Fisheries Management of Enez Lagoon Complex and Karagol Lagoon, (In Turkish), Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları", *VII. Ulusal Kongresi, Bildiriler Kitabı*, L. Balas (ed.), Ankara, 387–394.

Wright, J. S. (1982): *Advertising 5,* New Delhi: Tata Mc Graw Hill Publishing Co Ltd.

Yağcı, Ö. (2003): *Turizm Ekonomisi*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Yaşar, Okan (2009): "Sürdürülebilir Turizm Yaklaşımı ile Saros Körfezi Kuzey Kıyılarının Değerlendirilmesi", *1. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Bildiri Kitabı,* Trakya Üniversitesi Yayınları No: 103, Edirne, 16–18 Ekim, 107–121.

Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2011): *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, Z. (2011): "Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi", *Vizyoner Dergisi,* C.3, S.5, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Yılmaz, R. ve D. Serbest Şimşek (2009): "Girişimcilik Faaliyeti Olarak Ekoturizm Potansiyelinin Araştırılması: Saroz Körfezi Örneğinde", *1. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Bildiri Kitabı,* Trakya Üniversitesi Yayınları No: 103, Edirne, 16–18 Ekim, 387–402.

Yılmaz, R. (2008): "Saroz Körfezi'nin Turizm ve Rekreasyonel Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* Seri A, Sayı 1, 124–135.

Yılmaz, R. ve D. Serbest (2005): "Saros Körfezi Kıyı Kumulları Üzerindeki Çevresel Etkilerin Araştırılması", *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi,* Cilt 6, Sayı 2, 72–79.

Zengin, O. M. (2001): *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*, Ankara: Detay Yayıncılık.

EK 1.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Enez yöresine ulaşım ağını nasıl değerlendirirsiniz? Bu ulaşım ağı turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için yeterli midir?
2. Enez yöresinin turizm açısından gelişme gösterebilmesi için alt yapı ve üst yapı yatırımları yeterli midir? Mevcut problemler sizce nelerdir?
3. Enez yöresinin coğrafi, tarihi ve doğal yapısını turizm arz kaynağı olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu kaynaklar turistik talep yaratma ve talebi harekete geçirme gücüne sahip midir? Coğrafi, tarihi ve doğal kaynaklar konusunda mevcut sorunlar nelerdir ve bu sorunlar sizce nasıl çözülebilir?
4. Enez yöresindeki mevcut turizm işletmelerini arz kapasitesi ve hizmet kalitesi yönünden nasıl değerlendirirsiniz?
5. Enez yöresindeki konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri ihtiyacı ve beklentileri karşılamakta mıdır?
6. Enez yöresinin turizm işletmeleri açısından eksiklikleri nelerdir?
7. Enez yöresinin turizm işletmeleri açısından gelişimine yönelik genel olarak önerileriniz nelerdir?
8. Enez yöresini turistik bir destinasyon olarak genel anlamda nasıl değerlendiriyorsunuz?
9. Enez yöresinin sahip olduğu turistik çekicilikler daha etkin ve verimli olarak sizce nasıl değerlendirilebilir?
10. Enez yöresinde tatil yapmak hangi nedenlerden dolayı tercih edilebilir? Gelen turist sayısını ve hizmet kalitesini arttırmak için turizm işletmeleri bağlamında yapılması gerekenler sizce neler olabilir?